

รายงาน

การประเมินผลกระทบการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับ
สหภาพยุโรปต่อการค้าการลงทุน
Assessing the impact of the Thailand-European Union Free
Trade Agreement on trade and investment in Thailand

โดย

โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ

ได้รับทุนสนับสนุนจาก

คณะกรรมการแผนงานการพัฒนาศักยภาพด้านการค้าระหว่างประเทศและสุขภาพ

รายงานการประเมินผลกระทบการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรป
ต่อการค้าการลงทุน
Assessing the impact of the Thailand-European Union Free Trade Agreement
on trade and investment in Thailand

คณะผู้วิจัย

ดร.อินทิรา	ยมาภัย
ภญ.กฤษฏีกา	ดำรงปราชญ์
ภญ.เบญจรินทร์	สันตติวงศ์ไชย
ดร.นพ.ยศ	ตีระวัฒนานนท์

สิงหาคม 2556

คำนำ

ในโลกของทุนนิยม หลายประเทศมีการแข่งขันทางการค้าแบบเสรี ทำให้ประเทศเหล่านั้นต้องการแต้มต่อทางการแข่งขันการค้า การเจรจาตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement; FTA) เป็นกลวิธีหนึ่งที่ลดอุปสรรคทางภาษีและมาตรการที่มีใช้ภาษี อีกทั้งยังส่งเสริมศักยภาพทางการแข่งขันได้ ปัจจุบันหลายประเทศในอาเซียนได้เริ่มเปิดการเจรจาการค้าเสรีกับสหภาพยุโรปซึ่งเป็นตลาดส่งออกที่มีมูลค่าสูงของหลายประเทศ ทำให้เกิดความกังวลว่าหากประเทศไทยไม่ทำการเจรจา FTA อาจทำให้สูญเสียความสามารถในการแข่งขันในสหภาพยุโรปซึ่งเป็นคู่ค้าที่สำคัญของประเทศไทย ประเทศไทยได้ตระหนักถึงข้อดีของการตกลง FTA จึงมีความต้องการเจรจา FTA กับสหภาพยุโรป อย่างไรก็ตามการทำการเจรจาตกลงการค้าเสรีส่งผลดีให้แก่ภาคธุรกิจ แต่ในขณะเดียวกันอาจจะส่งผลกระทบต่อด้านลบต่อสังคม เช่น มาตรการที่มากเกินไปกว่าความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights plus: TRIPs+) ที่ส่งผลให้เกิดการขยายสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของผลิตภัณฑ์ยาและเวชภัณฑ์ หรือการลดภาษีสุราทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสุราได้ง่ายเป็นผลให้เกิดนักเสพหน้าใหม่และเกิดผลเสียต่อสุขภาพซึ่งส่งผลกระทบต่อภาระงบประมาณในการดูแลสุขภาพโรคที่เป็นผลจากการดื่มสุรา ซึ่งผลกระทบทั้งสองด้านที่กล่าวมาทำให้เกิดประเด็นทางสังคม และข้อโต้แย้งในการการเจรจาการค้าเสรีกับสหภาพยุโรป

การเจรจาการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรปล้วนมีส่วนได้และส่วนเสียที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดคำถามว่าผลกระทบที่เกิดจากการเจรจาการค้าเสรีจะเป็นไปในทิศทางใด และผู้ที่ได้ประโยชน์เป็นประชาชนไทยทั้งประเทศหรือกลุ่มบุคคลเพียงภาคส่วนเดียว ดังนั้น โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพจึงจัดทำการศึกษาประเมินผลกระทบความตกลงการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรปต่อการค้าและการลงทุน โดยทำการทบทวนสถานการณ์การค้าสินค้า การบริการ และการลงทุนระหว่างไทยกับสหภาพยุโรป รวมทั้งการวิเคราะห์สถานการณ์การส่งออกของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอาเซียนที่มีสภาพเศรษฐกิจใกล้เคียงกัน จากนั้นจำลองสถานการณ์การค้าเสรีเพื่อคาดการณ์ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหลังจากการทำการเจรจาการค้าเสรี โดยใช้วิธีทางเศรษฐมิติ โดยผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรีที่รอบด้านมากยิ่งขึ้น

คณะนักวิจัย

โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ

สิงหาคม 2556

สารบัญ

บทที่ 1 บทนำ.....	8
1. ที่มาและเหตุผล.....	8
2. การทบทวนวรรณกรรม	10
3. วัตถุประสงค์	11
4. กรอบแนวคิดการศึกษา.....	12
5. โครงสร้างของรายงาน.....	13
บทที่ 2 สถานการณ์การส่งออกและนำเข้าระหว่างไทยและสหภาพยุโรป	15
1. บทนำ.....	15
2. วิธีการศึกษา.....	15
3. ผลการศึกษา	17
3.1 การส่งออกการค้าสินค้า	17
3.2 การนำเข้าการค้าสินค้า.....	24
3.3 การค้าบริการ.....	27
3.4 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ.....	28
4. การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน...30	
5. สรุป.....	35
บทที่ 3 การคาดการณ์ผลกระทบด้านเศรษฐกิจของประเทศจากการเจรจาเขตการค้าเสรี	36
1. บทนำ.....	36
2. วิธีวิจัย.....	36
2.1 การศึกษามูลค่าต้นทุนภาษีที่เพิ่มขึ้นจากการถูกตัดสิทธิ GSP	36
2.2 การศึกษาบทบาทของภาษีต่อการส่งออกสินค้าไปสหภาพยุโรป.....	37
2.3 การคาดการณ์ผลกระทบต่อการค้าบริการและการลงทุนจากต่างชาติ.....	38

3. ผลการศึกษา	39
3.1 ผลกระทบต่อการสูญเสียสิทธิ GSP	39
3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกโดยรวม.....	40
3.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกใน 5 กลุ่มสินค้าสำคัญ.....	42
4. สรุป.....	43
บทที่ 4 ผลกระทบต่อการค้าและการลงทุนของประเทศที่ความตกลงเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้	45
1. บทนำ.....	45
2. วิธีการศึกษา.....	46
2.1 การศึกษาสถานการณ์ด้านการค้าและการลงทุน.....	46
2.2 การวิเคราะห์บทบาทของความตกลงเขตการค้าเสรี.....	47
3. ผลการศึกษา	53
3.1 ภูมิหลังของการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและประเทศต่าง ๆ.....	53
3.2 สถานการณ์การส่งออกและการลงทุนระหว่างประเทศที่ได้เจรจาเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรป.....	56
3.3 การศึกษาบทบาทของความตกลงเขตการค้าเสรี.....	76
4. สรุป.....	81
บทที่ 5 อภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	82
ข้อจำกัดและการศึกษาในอนาคต.....	84
ข้อเสนอแนะ.....	86
เอกสารอ้างอิง.....	88

ภาคผนวก 1 การประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ภายใต้การตกลงการค้าเสรี ระหว่างอาเซียนกับสหภาพยุโรป	101
ภาคผนวก 2 ผลกระทบของการจัดทำเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรป	102
ภาคผนวก 3 รายชื่อบริษัทผู้ส่งออก 20 อันดับแรก ในช่วงเดือน มกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2555 ...	104
ภาคผนวก 4 รายชื่อบริษัทผู้ส่งออกสินค้าเกษตร 10 อันดับแรก ในช่วงเดือน มกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2555.....	105
ภาคผนวก 5 แสดงรายชื่อบริษัทผู้ส่งออกเครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบของ เครื่องดังกล่าว 10 อันดับแรก ในช่วงเดือน มกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2555	105
ภาคผนวก 6 แสดงรายชื่อบริษัทผู้ส่งออกอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ 10 อันดับแรก ในช่วงเดือน มกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2555	106
ภาคผนวก 7 ความได้เปรียบทางการค้าสัมพัทธ์โดยเปรียบเทียบการค้าของแต่ละกลุ่มสินค้าที่ประเทศ ไทยส่งออกไปยังสหภาพยุโรปกับการค้าของกลุ่มสินค้านั้นที่ ASEAN ที่ส่งออกสู่สหภาพยุโรป.....	107
ภาคผนวก 8 ค่า RCA ของประเทศในกลุ่มอาเซียนของแต่ละอุตสาหกรรม	109
ภาคผนวก 9 การวิเคราะห์สถานการณ์ (Scenario Analysis).....	110
ภาคผนวก 10 การทบทวนวรรณกรรมลักษณะทั่วไปของประเทศที่คัดเลือกศึกษา	113

สารบัญญรูป

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา	13
รูปที่ 2 มูลค่าการค้าระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2555 (พันล้านเหรียญสหรัฐ) .17	
รูปที่ 3 มูลค่านำเข้าและส่งออกการค้าสินค้าระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรปในช่วงปี พ.ศ. 2546-2555	18
รูปที่ 4 มูลค่าการส่งออกของสินค้าอุตสาหกรรม สินค้าเกษตร และอัตราการเติบโตรายระหว่างปี พ.ศ. 2546-2555.....	19
รูปที่ 5 มูลค่าการส่งออกของสินค้าอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2555 และแสดงอัตราการเติบโตในช่วง ปี พ.ศ. 2546-2555.....	21
รูปที่ 6 แสดงมูลค่าการส่งออกของสินค้าเกษตรและประมง ปี พ.ศ. 2555 และแสดงอัตราการเติบโต ในช่วง ปี พ.ศ. 2546-2555	22
รูปที่ 7 สัดส่วนการส่งออกตามมูลค่าการส่งออกจำแนกตามระบบภาษีของสหภาพยุโรป ปี พ.ศ. 2554.....	23
รูปที่ 8 มูลค่าการนำเข้าของสินค้าทุน ปี พ.ศ. 2555 และแสดงอัตราการเติบโตในช่วง ปี พ.ศ. 2546- 2555.....	24
รูปที่ 9 แสดงมูลค่าการนำเข้าของวัตถุดิบและวัตถุดิบกลาง ปี พ.ศ. 2555 และแสดงอัตราการเติบโต ในช่วง ปี พ.ศ. 2546-2555	25
รูปที่ 10 แสดงมูลค่าการนำเข้าของสินค้าอุปโภคบริโภค ปี พ.ศ. 2555 และแสดงอัตราการเติบโต ในช่วง ปี พ.ศ. 2546-2555	26
รูปที่ 11 มูลค่าการนำเข้ายาและเวชภัณฑ์จากสหภาพยุโรป ในปี พ.ศ. 2546-2555.....	27
รูปที่ 12 มูลค่าการค้าบริการระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรประหว่างปี พ.ศ. 2547-2555.28	
รูปที่ 13 มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรปในประเทศไทยและสัดส่วนต่อการลงทุนโดยตรง จากประเทศอื่นๆ ทั่วโลกที่ลงทุนในประเทศไทย	29
รูปที่ 14 แสดงการเติบโต ส่วนแบ่งตลาด และมูลค่าที่ส่งออกไปยังสหภาพยุโรป ในปี พ.ศ. 2554 เมื่อ เปรียบเทียบกับระหว่างประเทศในประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2554.....	31

รูปที่ 15	ภาษีที่ประหยัดได้จากการได้รับสิทธิ GSP	39
รูปที่ 16	มูลค่าการส่งออกระหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่ความตกลงเขตการค้าเสรีมีผล บังคับใช้	58
รูปที่ 17	มูลค่าการส่งออกระหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่อยู่ระหว่างการเจรจาความตก ลงเขตการค้าเสรี	58
รูปที่ 18	สัดส่วนการส่งออกระหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่ความตกลงเขตการค้าเสรีมีผล บังคับใช้	61
รูปที่ 19	สัดส่วนการส่งออกระหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่อยู่ระหว่างการเจรจาความตก ลงเขตการค้าเสรี	61
รูปที่ 20	มูลค่าการนำเข้าระหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่ความตกลงเขตการค้าเสรีมีผล บังคับใช้	64
รูปที่ 21	มูลค่าการนำเข้าระหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่อยู่ระหว่างการเจรจาความตกลง เขตการค้าเสรี	64
รูปที่ 22	สัดส่วนการนำเข้าสินค้าจากสหภาพยุโรประหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่ความ ตกลงเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้	67
รูปที่ 23	สัดส่วนการนำเข้าสินค้าจากสหภาพยุโรประหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่อยู่ ระหว่างการเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรี	67
รูปที่ 24	มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรประหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่ความ ตกลงเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้	70
รูปที่ 25	มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรประหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่	70
รูปที่ 26	สัดส่วนการลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรประหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่ความ ตกลงเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้	73
รูปที่ 27	สัดส่วนการลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรประหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่	73
รูปที่ 28	มูลค่าการส่งออกและนำเข้าบริการกับสหภาพยุโรประหว่าง ปี พ.ศ. 2544-2554	76

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 แหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	16
ตารางที่ 2 การลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรปจำแนกตามประเภทธุรกิจระหว่างปี พ.ศ. 2548- พ.ศ. 2555 (ล้านเหรียญสหรัฐ)	30
ตารางที่ 3 ลำดับประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันมากไปน้อยตามกลุ่มสินค้า	34
ตารางที่ 4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งออกและแหล่งข้อมูล	37
ตารางที่ 5 สัมประสิทธิ์ของแต่ละปัจจัยจากการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอย	42
ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์ของการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยของแต่ละอุตสาหกรรม	43
ตารางที่ 7 รายชื่อประเทศที่คัดเลือกศึกษาและปี พ.ศ. ที่ทำการเจรจาเขตการค้าเสรี	47
ตารางที่ 8 ทิศทางและระดับความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการส่งออก	49
ตารางที่ 9 สรุปตัวแปรที่นำมาใช้และแหล่งข้อมูลของตัวแปรเหล่านั้น	51
ตารางที่ 10 มูลค่าการส่งออกสินค้า (พันล้านดอลลาร์สหรัฐ) ไปยังสหภาพยุโรปจากประเทศต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้น	59
ตารางที่ 11 สัดส่วนการส่งออกสินค้าไปยังสหภาพยุโรปที่เพิ่มขึ้นจากประเทศต่าง ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับ กับการนำเข้าสินค้าและบริการทั้งหมดของสหภาพยุโรป	62
ตารางที่ 12 มูลค่าการนำเข้าสินค้าจากสหภาพยุโรปที่เพิ่มขึ้นของประเทศต่าง ๆ	65
ตารางที่ 13 สัดส่วนการนำเข้าสินค้าไปยังสหภาพยุโรปที่เพิ่มขึ้นจากประเทศต่าง ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับ กับการส่งออกสินค้าและบริการทั้งหมดของสหภาพยุโรป	68
ตารางที่ 14 มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรปที่เพิ่มขึ้นในประเทศต่าง ๆ	71
ตารางที่ 15 สัดส่วนการลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรปที่เพิ่มขึ้นในประเทศต่าง ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับ กับการลงทุนโดยตรงทั้งหมดของสหภาพยุโรป	74
ตารางที่ 16 ปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการส่งออกของประเทศต่าง ๆ ไปยังสหภาพยุโรป	77
ตารางที่ 17 ปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการลงทุนจากสหภาพยุโรปในประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมี ผลบังคับใช้แล้ว	79

ตารางที่ 18 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการค้าบริการระหว่างประเทศที่ทำความตกลงฯ กับสหภาพ
ยุโรป.....80

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและเหตุผล

ประเทศไทยและสหภาพยุโรปมีความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนระหว่างกันมายาวนาน โดยสหภาพยุโรปเป็นตลาดส่งออกที่มีความสำคัญของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2555 สหภาพยุโรปเป็น คู่ค้าลำดับที่ 7 ของประเทศไทยและประเทศไทยเป็นคู่ค้าลำดับที่ 27 ของสหภาพยุโรป ในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมามูลค่าการส่งออกจากประเทศไทยไปยังสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2550 ประเทศไทยส่งออกไปสหภาพยุโรปมูลค่า 21,688 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (คิดเป็นร้อยละ 14.10 มูลค่าการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย) และในปี พ.ศ. 2555 มูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นเป็น 21,822 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (คิดเป็นร้อยละ 9.52 มูลค่าการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย) [1]

ภายใต้สถานการณ์ที่มีการแข่งขันสูงในตลาดโลก การรักษาหรือเพิ่มสัดส่วนการค้าและการลงทุนนับเป็นความท้าทายของภาคอุตสาหกรรมในประเทศไทย การขาดการสนับสนุนจากรัฐบาลไทย หรือการขาดโอกาสในการได้รับสิทธิพิเศษจากประเทศคู่ค้าที่จะช่วยทำให้ต้นทุนทางการค้าต่ำลง อาจส่งผลให้ภาคเอกชนของประเทศไทยเสียเปรียบในการแข่งขัน การเจรจาการค้าเป็นเครื่องมือหนึ่งของการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การเจรจาการค้าเสรีมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศคู่เจรจา ปัจจุบันได้มีการเจรจาการค้าทั้งทวีภาคีและพหุภาคีกันมากขึ้น สหภาพยุโรปนับได้ว่าเป็นตลาดที่มีการแข่งขันสูงการได้สิทธิพิเศษทางการค้าจาก สหภาพยุโรปอาจจะทำให้ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ภายในปีพ.ศ. 2555 หลายประเทศได้ทำความตกลงเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรปไปแล้ว ดังเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาเม็กซิโกได้ทำความตกลงการค้ากับสหภาพยุโรปในปีพ.ศ. 2543 สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ได้ทำความตกลงการค้ากับสหภาพยุโรปในปีพ.ศ. 2547 สาธารณรัฐชิลีได้ทำความตกลงการค้ากับสหภาพยุโรปในปีพ.ศ. 2548 และสาธารณรัฐเกาหลีได้ทำความตกลงการค้ากับสหภาพยุโรป ในปีพ.ศ. 2554 เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2550 ได้มีการริเริ่มการเจรจาการค้าระหว่างอาเซียนกับสหภาพยุโรป แต่การเจรจาดังกล่าวได้ถูกระงับไป เนื่องจากประเทศในกลุ่มอาเซียนมีความแตกต่างกันในระดับเศรษฐกิจและการเจรจามีความคืบหน้าไปอย่างเชื่องช้า จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2552 สหภาพยุโรปเปลี่ยนแนวทางการเจรจาเป็นการเปิดเวทีเจรจาการค้าเสรีแบบทวีภาคีกับประเทศในสมาชิกอาเซียน ปัจจุบันสหภาพยุโรปได้เริ่มเจรจาเขตการค้าเสรีกับหลายประเทศ เช่น เวียดนาม หรือ สิงคโปร์ สำหรับประเทศไทยการเจรจาการค้าเสรีกับสหภาพยุโรปได้เริ่มขึ้นในวันที่ 6 มีนาคม 2556 และได้เจรจารอบที่ 1 เมื่อวันที่ 27-31 พฤษภาคม 2556 และเจรจารอบที่ 2 เมื่อวันที่ 16-20 กันยายน 2556 [2]

แม้ว่าในการเจรจาจะมีการระบุในหลักการว่าเป็นการตกลงร่วมที่ทำให้ผู้เจรจาทุกฝ่ายได้ประโยชน์สูงสุด อย่างไรก็ตามโดยธรรมชาติของการเจรจาการค้าจะมีผู้เสียประโยชน์และผู้ได้ประโยชน์ โดยข้อเจรจาจะยุติเมื่อทั้งสองฝ่ายสามารถหาจุดร่วมที่ลงตัวได้ กล่าวคือ ผู้ได้ประโยชน์พอใจในข้อตกลง ขณะที่ผู้เสียประโยชน์สามารถยอมรับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากข้อตกลงได้ ในการเจรจาการค้าเสรีครั้งนี้คาดว่าจะทำให้ประเทศไทยได้สิทธิพิเศษทางการค้าทั้งที่เป็นภาษีและมีใช้ภาษี และคาดว่าจะไม่ถูกตัดสิทธิพิเศษทางการค้า (General System of Preferences: GSP) ที่จะมียผลในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2558 และอาจจะมีผลกระทบด้านลบแก่มูลค่าการส่งออกการค้าสินค้า บริการ และการลงทุน จากการศึกษาของผลกระทบของการปฏิรูประบบ GSP ของสหภาพยุโรปต่อการส่งออกของไทย คาดว่าในปีพ.ศ. 2558 เป็นต้นไป การตัดสิทธิ GSP ในสินค้าจำนวน 723 รายการ คิดเป็นมูลค่า 64 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หากคำนวณมูลค่าที่เป็นตัวเงินทางตรงจากการถูกตัดสิทธิ GSP จะเป็นมูลค่า 142 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้รายงานวิจัยดังกล่าวยังคงคำนวณแนวโน้มการถูกแย่งตลาดจากประเทศคู่แข่งหลังถูกตัดสิทธิ GSP ซึ่งเป็นการเสียหายทางอ้อม คิดเป็นมูลค่า 938 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รวมมูลค่าทั้งสิ้น 1,080 ล้านดอลลาร์สหรัฐ [3]

หนึ่งในหัวข้อการเจรจาคือมาตรการที่มากเกินไปกว่าความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs) หรือที่รู้จักกันในชื่อ TRIPs-plus [4] อาจส่งผลกระทบต่อการใช้งานของคนไทย เนื่องจากการยอมรับข้อตกลง TRIPs-plus อาจจะมีผลให้อายุของสิทธิบัตรเพิ่มขึ้นอีก 5 ปี จะทำให้ไทยจะสูญเสียผลประโยชน์ในการเข้าถึงยา คิดเป็นมูลค่ากว่าแสนล้านบาทต่อปี [5] และการลดภาษีนำเข้าของสินค้าอ่อนไหว เช่น สุรา เป็นต้น ส่งผลให้เกิดผลเสียในมุมมองสุขภาพทั้งในระดับประชากรและงบประมาณระดับประเทศในการดูแลสุขภาพที่เป็นผลมาจากโรคและอุบัติเหตุที่เกิดจากสุรารวมทั้งเพิ่มโอกาสให้เกิดนักดื่มหน้าใหม่ได้ง่าย [4, 6-10]

อย่างไรก็ตาม การเจรจาเขตการค้าเสรีประกอบด้วยมาตรการทางการค้าที่เกี่ยวกับภาษีและไม่ใช่ภาษีซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย ทำให้มีทั้งภาคธุรกิจที่ได้ประโยชน์และเสียประโยชน์ หลายฝ่ายยังคงสนับสนุนการทำการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างไทยและยุโรป เนื่องจากเล็งเห็นว่าความตกลงดังกล่าวจะส่งผลกระทบในด้านบวกต่อประเทศไทย [7-9] ขณะเดียวกันภาคประชาสังคมแสดงข้อกังวลว่า การเจรจาการค้านี้อาจส่งผลกระทบด้านลบแก่ประชาชนทั่วไป เช่น มาตรการ TRIPs plus ปัจจุบันขาดหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจหรือให้ข้อมูลกับสังคม ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะทำการประเมินผลกระทบของการทำการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างไทยกับสหภาพยุโรปที่อาจมีต่อการค้าสินค้า การค้าบริการ และการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศในภาพรวมและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับสาธารณสุข โดยใช้บริบทและเงื่อนไขสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลในการเจรจาทำความเข้าใจความตกลงดังกล่าวต่อไป เพื่อช่วยให้ผู้บริหารตลอดจนประชาชนทั่วไปมีข้อมูลสนับสนุนการทำงานหรือตัดสินใจอย่างรอบด้านมากขึ้น

2. การทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมโดยสืบค้นเอกสารจากฐานข้อมูลทางวิชาการและจากฐานข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการศึกษาที่เสนอหลักฐานเชิงประจักษ์ (empirical evidence) เช่น การศึกษาที่นำเสนอสถานการณ์ สถิติ หรือการคาดการณ์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากแบบจำลอง การศึกษาที่เป็นการศึกษาการคาดการณ์จากการอภิปรายจะไม่นำมารวมในการทบทวนวรรณกรรมครั้งนี้ การทบทวนวรรณกรรมพบงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (Thailand Development Research Institute: TDRI) ได้ศึกษาแนวทางการเจรจาและผลกระทบของการจัดทำเขตการค้าเสรีไทยกับสหภาพยุโรป และแสดงให้เห็นว่าการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างไทยกับสหภาพยุโรปอาจช่วยเพิ่มการขยายตัวทางการค้าและการลงทุนของประเทศไทยโดยจะทำให้ GDP ของประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.37-3.7 ขึ้นอยู่กับสถานการณ์จำลอง (แสดงในภาคผนวก 1) [11] อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในสหภาพยุโรป ในด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากร (Generalized System of Preferences; GSP) ที่ทางสหภาพยุโรปให้สิทธิแก่ประเทศที่มีรายได้น้อยถึงระดับกลาง (lower middle income country) ซึ่งในปี พ.ศ. 2553 และ 2554 ประเทศไทยถูกจัดเป็นประเทศที่มีรายได้น้อยถึงระดับบน (upper middle income country) หากไทยคงสถานะรายได้ในระดับนี้ในปี พ.ศ. 2555 จะทำให้ถูกระงับสิทธิดังกล่าว และต้องเสียภาษีในอัตราปกติ (Most-Favored Nation: MFN) การยกเลิกสิทธินี้มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2557 และให้เวลาปรับตัวหลังวันบังคับใช้อีก 1 ปี [12, 13] จากการคาดการณ์ผลกระทบจากการตัดสิทธิ GSP ของสหภาพยุโรปที่รายงานโดยคณะผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การการค้าโลก พบว่าความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นคิดเป็นมูลค่า 1,080 ล้านดอลลาร์สหรัฐ [3]

รายงานวิจัยของการประเมินผลกระทบด้านการค้าและการลงทุนของประเทศต่างๆ เช่น ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศแอฟริกาใต้ และประเทศชิลี ซึ่งเป็นคู่ค้าของสหภาพยุโรปลำดับที่ 10, 18 และ 36 ในปี พ.ศ. 2555 ตามลำดับ [14] ซึ่งส่วนใหญ่ใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติในการคาดการณ์ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ผลจากการศึกษาเหล่านั้นชี้ให้เห็นว่าความตกลงทางการค้าทำให้เกิดผลกระทบทางบวกต่อเศรษฐกิจ การทบทวนวรรณกรรมพบว่าผลการศึกษาเป็นไปในทางเดียวกับการศึกษาผลกระทบต่อเศรษฐกิจของการทำเขตการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปกับประเทศชิลี ที่พบว่าประเทศชิลีจะได้ประโยชน์จากการค้าในภาคบริการ จากการทำตกลงว่าด้วยการค้าบริการ (The General Agreement on Trade in Services; GATS) [15] เช่นเดียวกับแบบจำลองเศรษฐมิติของการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศเกาหลีและสหภาพยุโรปที่ประเทศเกาหลีใต้ ประโยชน์จากการยกเลิกหรือลดภาษีนำเข้า การศึกษาได้วิจัยโดยใช้แบบจำลองคาดว่าประเทศเกาหลีจะมีมูลค่าส่งออกไปยังสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นร้อยละ 36 และมีมูลค่าการนำเข้าการค้าจากสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นร้อยละ 48 [16] อย่างไรก็ตามจากข้อมูลจริงแม้ว่ามูลค่าการส่งออกจากประเทศเกาหลีใต้ไปสหภาพยุโรปจะเพิ่มขึ้นแต่พบว่ามูลค่าการส่งออกนั้นมีสัดส่วนลดลง 8.5% เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า

หลังจากครึ่งปีหลังจากทำการเจรจาเขตการค้าเสรีเนื่องจากเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปเกิดการชะลอตัว[17] ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยที่ทำโดยใช้วิธีทางเศรษฐมิติในการคำนวณผลกระทบของเกาหลี

จากรายงานผลการศึกษาผลกระทบและผลประโยชน์ที่ประเทศไทยคาดว่าจะได้รับ ภายหลังจากทำการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและอาเซียน ผลการศึกษาในส่วนของประเทศไทย พบว่า สินค้าอุปโภคบริโภค อิเล็กทรอนิกส์และยานยนต์ จะได้รับผลกระทบทางบวก ในขณะที่ผลิตภัณฑ์ยาง เครื่องหนังและไม้จะได้รับผลกระทบทางลบ (ภาคผนวก 2) [18-20] สำหรับการศึกษาที่เผยแพร่โดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศศึกษาผลกระทบของการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรปต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) การค้าสินค้า การผลิตสินค้า อัตราแลกเปลี่ยนการค้า ตามสถานการณ์ต่างๆ 4 กรณี ได้แก่ 1) หากประเทศอื่นเจรจา FTA แต่ประเทศไทยไม่ทำการเจรจา FTA กับสหภาพยุโรป 2) หากประเทศเพื่อนบ้าน คือ มาเลเซียและเวียดนามเจรจา FTA แต่ประเทศไทยไม่ทำการเจรจา FTA กับสหภาพยุโรป 3) ประเทศไทยเจรจา FTA และปรับลดภาษีเป็นร้อยละ 0 และอุปสรรคทางการค้าบริการลงร้อยละ 20 ใน 7 ภาคบริการ และ 4) ประเทศไทยเจรจา FTA และปรับลดภาษีเป็นร้อยละ 0 และอุปสรรคทางการค้าบริการลงร้อยละ 40 ใน 7 ภาคบริการ ผลการศึกษาพบว่า ในกรณีที่ประเทศไทยไม่ทำความตกลงการค้าในขณะที่ประเทศอื่นเจรจา FTA กับสหภาพยุโรป (กรณีที่ 1 และ 2) คาดการณ์ว่า GDP ของประเทศไทยจะลดลงร้อยละ 0.4 - 4 แต่ประเทศไทยจะได้เปรียบดุลการค้ากับสหภาพยุโรปประมาณ 4-5 ร้อยล้านเหรียญสหรัฐ และในกรณีที่ประเทศไทยเจรจาความตกลงการค้ากับสหภาพยุโรป ผลการวิจัยคาดการณ์ว่า GDP ของประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 แต่คาดการณ์ว่าจะขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้นประมาณ 6.7-7.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ หากประเทศไทยทำความตกลง FTA กลุ่มการค้าที่จะเพิ่มมูลค่าการส่งออก ได้แก่ กลุ่มสินค้ายานยนต์และสินค้าเกษตรกรรม ในหัวข้อของการผลิตสินค้า การลดอุปสรรคการค้า ส่งผลให้มูลค่าการผลิตสินค้ากลุ่มเคมีภัณฑ์ ยางและการเกษตรลดลง ในขณะที่อัตราอัตราการค้าแลกเปลี่ยนการค้าเพิ่มขึ้น หากประเทศไทยทำการเจรจาเขตการค้าเสรี (ภาคผนวก 2) [11]

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าแม้ว่าจะมีแบบจำลองที่คาดการณ์ผลกระทบต่อการค้าสินค้า บริการ และการลงทุนของการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรป แต่การศึกษาเหล่านั้นเป็นการศึกษาที่สถานการณ์เศรษฐกิจสหภาพยุโรปจะมีการเปลี่ยนแปลง ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาในอดีตอาจไม่สามารถคาดการณ์สถานการณ์ปัจจุบันได้ การศึกษานี้จะมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งมีการรายงานข้อมูลที่เป็นผลกระทบในรูปแบบตัวเงินที่ได้จากการวิเคราะห์สินค้า บริการ และการลงทุนที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบ

3. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อคาดการณ์ผลกระทบของการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรปต่อสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในด้านการค้าสินค้า การบริการ และการลงทุน

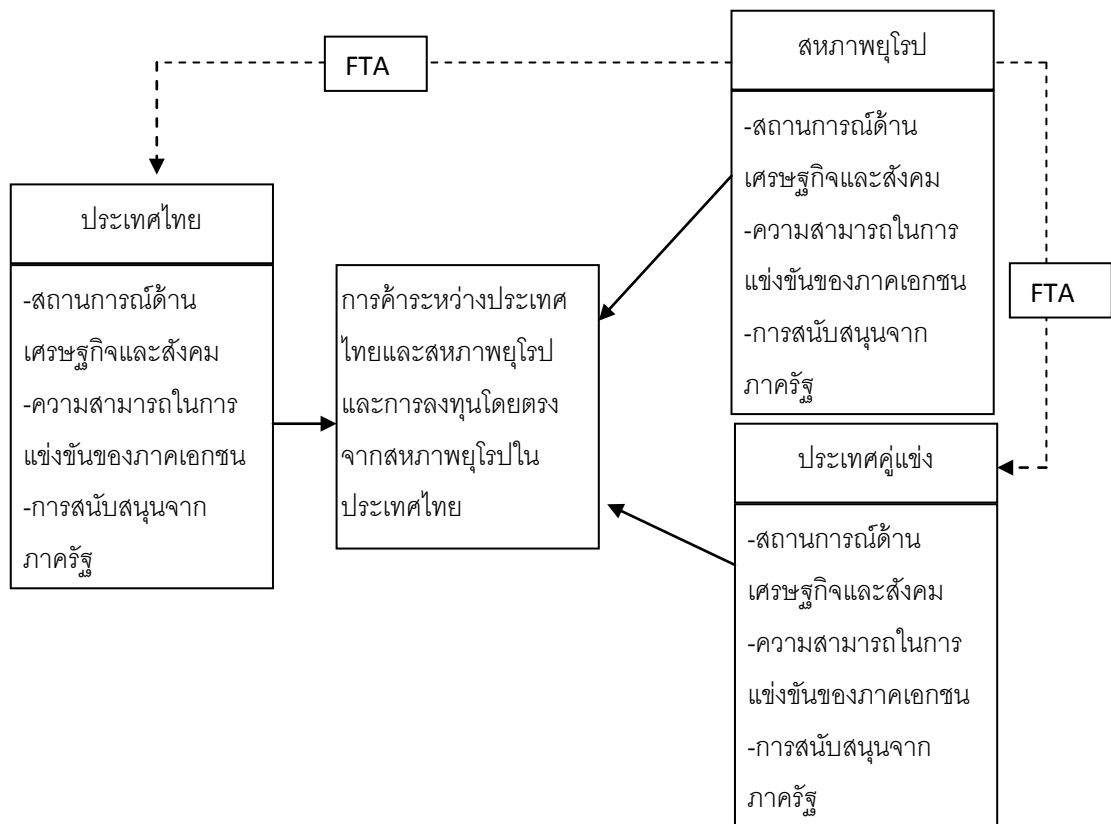
วัตถุประสงค์ย่อย

1. เพื่อคาดการณ์และประเมินอุตสาหกรรมที่จะได้รับประโยชน์หรือเสียประโยชน์จากการเจรจาเขตการค้าเสรี
2. เพื่อคาดการณ์ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมยา เวชภัณฑ์และบริการสุขภาพ
3. เพื่อประเมินผลกระทบหลังทำการเจรจาเขตการค้าเสรีต่อมูลค่าการส่งออกของประเทศที่ได้ทำความตกลงไปแล้วเปรียบเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาและยังไม่ทำการเจรจาเขตการค้าเสรี

4. กรอบแนวคิดการศึกษา

รูปที่ 1 แสดงถึงสถานการณ์การค้าและการลงทุนของประเทศไทยที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างทั้งที่เป็นปัจจัยภายในประเทศเองหรือปัจจัยจากต่างประเทศ มูลค่าการค้าระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรป และการลงทุนจากนักลงทุนจากสหภาพยุโรปในประเทศไทยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง สำหรับปัจจัยในประเทศประกอบด้วย 1) สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น รายได้ประชาชาติ อัตราการเติบโตของ GDP อัตราแลกเปลี่ยน 2) ความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชน เช่น ความสามารถในการพัฒนาสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพในราคาที่ต่ำกว่า หรือการบริการหลังการขายที่ดีกว่า และ 3) การสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น กระบวนการทดสอบมาตรฐานในการทดสอบสินค้าส่งออกที่สะดวกและรวดเร็ว หรือการอบรมวิธีการส่งออก นำเข้า หรือมีมาตรการยกเว้นภาษีเพื่อส่งเสริมให้มีการลงทุนจากต่างชาติ นอกจากนี้สถานการณ์ที่กล่าวมาของสหภาพยุโรป และประเทศอื่นๆ ที่เป็นคู่แข่งของประเทศไทย ต่างมีผลต่อมูลค่าการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนของประเทศไทย

การเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรป มีผลโดยตรงต่อความสามารถในการแข่งขัน กล่าวคือโอกาสที่จะได้รับสิทธิพิเศษทางภาษี หรือลดมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี หรือมีการส่งเสริมให้มีการลงทุนระหว่างประเทศร่วมกันมากขึ้น อย่างไรก็ตามสหภาพยุโรปได้ทำความตกลงหรืออยู่ระหว่างการเจรจาเขตการค้าเสรีกับต่างประเทศเช่นกัน ดังนั้นประเทศเหล่านั้นก็จะมีโอกาสได้รับสิทธิประโยชน์เหล่านั้นเช่นกัน การศึกษานี้จะทำการคาดการณ์ผลกระทบต่อมูลค่าการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรป โดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

5. โครงสร้างของรายงาน

ในบทนี้นักวิจัยได้เสนอสถานการณ์และประเด็นที่น่าสนใจของการเจรจาการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรป และทบทวนวรรณกรรมที่เป็นการศึกษาที่ทำการศึกษาผลกระทบการค้าเสรีจากแหล่งข้อมูลทางวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในบทที่ 2 นักวิจัยได้รวบรวมข้อมูลสถานการณ์การค้าสินค้าและบริการทั้งการนำเข้าและส่งออกและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ย้อนหลัง 10 ปี จากแหล่งข้อมูลทั้งในและต่างประเทศ เพื่อทำการวิเคราะห์สถานการณ์การค้าระหว่างไทยและสหภาพยุโรปตลอด 10 ปีที่ผ่านมา และรวบรวมรายชื่อและสัญญาตีของผู้ส่งออกที่มีส่วนแบ่งตลาดสูง 5 อันดับแรกเพื่อศึกษาว่าผู้ที่ได้รับประโยชน์เป็นสัญชาติใด จากนั้นในบทที่ 3 คณะผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มสินค้าที่มีมูลค่าสูงสุด 5 อันดับที่คาดว่าจะเกิดผลกระทบสูงจากการทำ การเจรจาเขตการค้าเสรี ต่อการค้าสินค้าและบริการและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เพื่อนำ วิเคราะห์ทางเศรษฐมิติเพื่อคาดการณ์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ในบทที่ 4 คณะผู้วิจัยศึกษาผลกระทบที่ เกิดขึ้นจริงของประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้แล้วและเป็นประเทศที่ระบบเศรษฐกิจ ที่คล้ายคลึงกับระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ในที่นี้ ได้แก่ สาธารณรัฐชิลี สหรัฐเม็กซิโก สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ และสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยมีวัตถุประสงค์คือ การศึกษาความเปลี่ยนแปลง ของสภาพเศรษฐกิจว่ามีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของตัวชี้วัดเหล่านั้นอย่างไร ในบทที่ 2 ถึง บทที่ 4

นี่จะเป็นบทที่ประกอบด้วยคำถามวิจัยย่อย วิธีการศึกษาที่ใช้ในการตอบคำถามเหล่านั้น ผลการศึกษา และสรุปผล ผลการศึกษาในบทที่ 2-4 จะนำมาใช้ในการพัฒนาบทสรุปและข้อเสนอแนะต่อการเจรจาการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรปในบทที่ 5 ต่อไป

บทที่ 2

สถานการณ์การส่งออกและนำเข้าระหว่างไทยและสหภาพยุโรป

1. บทนำ

ความเป็นตลาดเดียวกันของสหภาพยุโรปที่ใช้มาตรการทางการค้าและใช้เงินสกุลเดียวกันตลอดจนประเทศสมาชิกหลายประเทศในสหภาพยุโรปเป็นประเทศที่รายได้ประชาชาติสูง (high income country) และมีกำลังการซื้อสูง ทำให้สหภาพยุโรปเป็นตลาดการค้าที่มีขนาดใหญ่ ดึงดูดการค้าและการลงทุนจากประเทศอื่นๆ และมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจสูง [21] ในปี พ.ศ. 2550 ได้มีสมาชิกเพิ่มเป็น 27 ประเทศ [21, 22] อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. 2551 สหภาพยุโรปเกิดวิกฤตหนี้สาธารณะยุโรป และประเทศมหาอำนาจในสหภาพยุโรปได้ให้ความช่วยเหลือเพื่อพยุงสภาพเศรษฐกิจของสหภาพโดยรวม เป็นเหตุให้เศรษฐกิจของสหภาพยุโรปถดถอยลง [23]

สหภาพยุโรปนับได้ว่าเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยส่งออกสินค้าไปสหภาพยุโรปคิดเป็นร้อยละ 6.6 ของ GDP [24] ความเข้าใจในสถานการณ์และการพึ่งพิงทางการค้าของประเทศไทยกับสหภาพยุโรปในปัจจุบันจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นกับการเจรจาการค้าเสรีเปรียบเทียบกับข้อเจรจาที่เกิดขึ้นนั้นมีผลทางบวกหรือลบต่อการค้าระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรปในบทนี้ นักวิจัยทำการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าการค้าสินค้า บริการและการลงทุนทั้งการนำเข้าและส่งออก ในส่วนของเศรษฐกิจการเมืองและสังคม เพื่อประกอบการวิเคราะห์สถานการณ์การค้าสินค้า การบริการและการลงทุนทางตรงที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2555 แยกรายอุตสาหกรรม และวิเคราะห์สถานการณ์การค้าของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศในอาเซียน

2. วิธีการศึกษา

การศึกษานี้มีจุดประสงค์เพื่อประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างไทยและสหภาพยุโรป โดยแบ่งการศึกษาเป็น 3 ส่วน คือ

1. การศึกษาสถานการณ์การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรป โดยทำการสืบค้นข้อมูลมูลค่าการส่งออกการค้าสินค้า บริการและการลงทุนในภาพรวมของประเทศไทยไปสู่สหภาพยุโรประหว่างปี พ.ศ. 2546-2555 จากแหล่งข้อมูลทั้งในและประเทศและต่างประเทศ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

รายการ	แหล่งข้อมูล
มูลค่าและข้อมูลการนำเข้า และส่งออกในประเทศ	ธนาคารแห่งประเทศไทย กรมศุลกากร กระทรวงพาณิชย์ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวง พาณิชย์ กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์
มูลค่าการนำเข้า และส่งออก ของสหภาพยุโรป และประเทศอื่นๆ	Trade map Eurostat The International Monetary Fund (IMF) World data bank

2.การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์แนวโน้มและสถานการณ์การค้าสินค้า บริการและการลงทุน
ระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรปในอดีต โดยใช้วิธีการทางสถิติเชิงพรรณนา (descriptive
statistic)

3.การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธี BCG matrix เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ของประเทศไทยเมื่อเทียบกับ
ประเทศในอาเซียน 6 ประเทศที่มีสภาพเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกับประเทศไทย ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์
ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศเวียดนาม และประเทศอินโดนีเซีย และวิเคราะห์ข้อดี
และข้อด้อยระหว่างประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยแบ่งเป็นประเทศที่อยู่ใน
กลุ่มรายได้ high and upper middle income และประเทศในกลุ่มรายได้ lower middle
income รวมทั้งวิเคราะห์การได้เปรียบทางการค้าใน 5 กลุ่มสินค้าที่ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกสูง
โดยเปรียบเทียบได้เปรียบการค้าสัมพัทธ์ (Revealed Comparative Advantage; RCA) โดยคำนวณ
จาก

$$RCA = \frac{E_{ij} / E_{it}}{E_{nj} / E_{nt}}$$

โดย E คือมูลค่าการส่งออก

i คือ ประเทศที่ส่งออก

n คือกลุ่มประเทศที่ส่งออก

j คือ สินค้าส่งออก

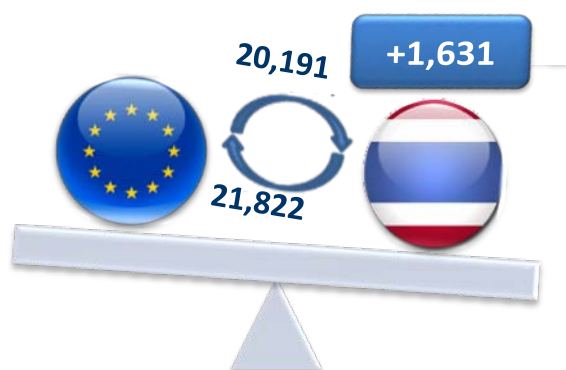
t คือ สินค้าทั้งหมดที่ส่งออก

จากนั้นทำการวิเคราะห์ความได้เปรียบหรือเสียเปรียบการค้าของประเทศไทยเทียบกับประเทศต่างๆ
ในประเทศกลุ่มอาเซียน

3. ผลการศึกษา

3.1 การส่งออกการค้าสินค้า

ในปี พ.ศ. 2555 European commission รายงานว่าประเทศไทยเป็นคู่ค้าลำดับที่ 27 ของ
สหภาพยุโรป และเป็นคู่ค้าที่สำคัญลำดับที่ 3 ในประชาคมอาเซียน รองจากประเทศสิงคโปร์และ
ประเทศมาเลเซียและมีอัตราเติบโตเมื่อเทียบกับปีก่อน (annual growth) 25% มูลค่าการค้ารวมเป็น
มูลค่าเป็น 4.2 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ ประเทศไทยส่งออกไปสหภาพยุโรปมูลค่า 21,822 ล้านเหรียญ
สหรัฐ และนำเข้าสินค้าจากสหภาพยุโรปมูลค่า 20,191 ล้านเหรียญสหรัฐ ประเทศไทยได้ดุลการค้า
มูลค่า 1,631 ล้านเหรียญสหรัฐ ดังแสดงในรูปที่ 2 [1] [24]

ที่มา: European commission

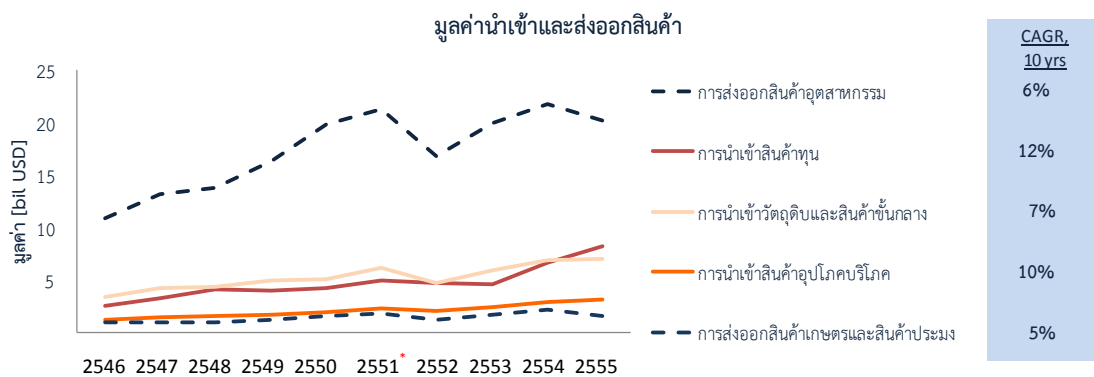
รูปที่ 2 มูลค่าการค้าระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2555 (พันล้านเหรียญสหรัฐ)

เมื่อพิจารณามูลค่าการนำเข้าและส่งออกของสินค้านี้ระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรป
ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2555 ดังแสดงในรูปที่ 3 พบว่ามูลค่าการนำเข้าและส่งออกโดยรวมสูงขึ้น
มูลค่าการส่งออกของประเทศไทยสูงกว่ามูลค่าการนำเข้าประมาณ 1 เท่า ประเทศไทยมีมูลค่าการ
ส่งออกสูงกว่ามูลค่าการนำเข้าโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม

ตามอัตราการเติบโตของสินค้าส่งออกมีการเติบโตร้อยละ 6.2 ในขณะที่มูลค่าการนำเข้ามีอัตราการเติบโตที่สูงกว่าคือ ร้อยละ 9.8 [24]

ในปีพ.ศ. 2555 มูลค่าการส่งออกของสินค้ากลุ่มอุตสาหกรรมและเกษตร (แสดงด้วยเส้นประ) มีมูลค่าโดยรวม คือ 2.1 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 28.4 ของมูลค่าการค้าที่ประเทศไทยส่งออกไปสู่ประเทศทั้งหมด (Thai exports to the world) และมูลค่าการส่งออกนี้มากกว่ามูลค่าการนำเข้าโดยรวมของวัตถุดิบและสินค้าขั้นกลาง สินค้าทุนและสินค้าอุปโภคบริโภค (แสดงด้วยเส้นทึบ) ซึ่งมีมูลค่า 1.8 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 9.52 ของมูลค่าการค้าที่ประเทศไทยนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศทั้งหมด (Thai imports from the world) หลังจากเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปในปีพ.ศ.2551 พบว่าอัตราการเติบโตของการส่งออกสินค้าไปสู่สหภาพยุโรปลดลง จากอัตราการเติบโตของการส่งออกก่อนการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจร้อยละ 14 [24](มูลค่าการส่งออกปีพ.ศ. 2546 เทียบกับปีพ.ศ. 2551) ลดลงเป็นร้อยละ -1.6 (มูลค่าการส่งออกปีพ.ศ. 2551 เทียบกับปีพ.ศ. 2555)

สำหรับการนำเข้าสินค้า แต่ละปีประเทศไทยนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าวัตถุดิบและสินค้าขั้นกลาง และสินค้าทุนในมูลค่าที่ไม่แตกต่างกันมากนัก และในปี 2555 มูลค่าการนำเข้าจาก 3 กลุ่มสินค้า นับเป็นมูลค่าที่สูงที่สุดในรอบ 10 ปี

* ปี พ.ศ. 2551 ปีที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจยุโรป

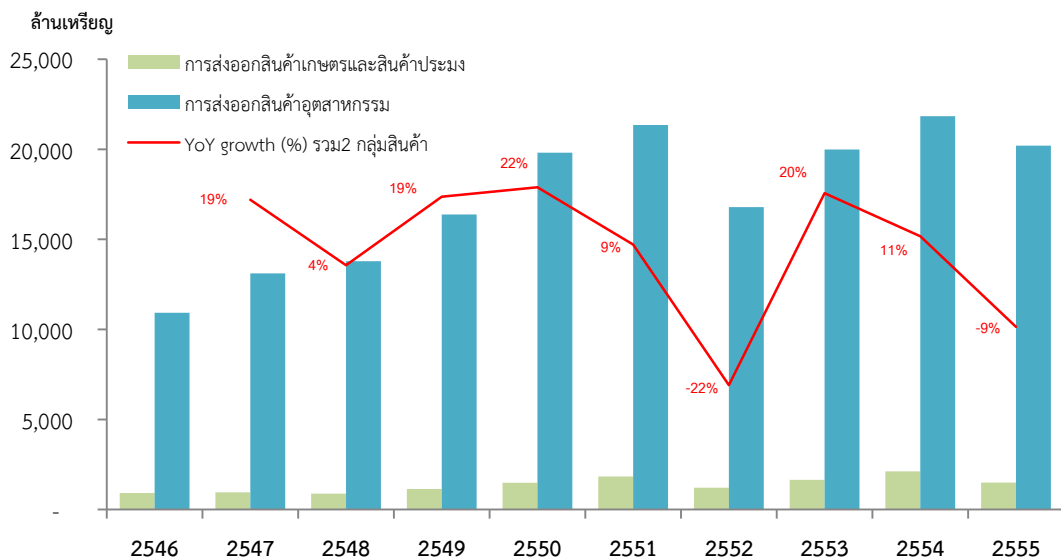
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

รูปที่ 3 มูลค่านำเข้าและส่งออกการค้าสินค้านระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรปในช่วงปี พ.ศ. 2546-2555

ในปี พ.ศ. 2555 สินค้าส่งออกหลักของประเทศไทย คือ สินค้าภาคอุตสาหกรรมและสินค้าภาคเกษตรและประมง หากพิจารณามูลค่าการส่งออกดังรูปที่ 4 พบว่าภาคสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งมีมูลค่าส่งออกเป็น 2 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ มีมูลค่ามากกว่าสินค้าภาคสินค้าเกษตรและประมงซึ่งมี

มูลค่าเป็น 1.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ เมื่อพิจารณาแนวโน้มย้อนหลัง 10 ปี พบว่ามูลค่าการส่งออกของสินค้าภาคอุตสาหกรรมมีมูลค่ามากกว่าภาคเกษตรกรรมมาโดยตลอด เป็นสัดส่วนโดยเฉลี่ยประมาณ 13 เท่า หากพิจารณาแนวโน้มมูลค่าการส่งออกพบว่า มูลค่าการส่งออกก่อนปี พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มเกิดวิกฤตเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องโดยมีอัตราการเติบโตโดยเฉลี่ยต่อปีของการส่งออกร้อยละ 14.4 จนกระทั่งในปีพ.ศ. 2552 ซึ่งเป็นปีที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการดังกล่าว ส่งผลให้อัตราการเติบโตของมูลค่าการส่งออกสินค้าลดลงจากมูลค่าการส่งออกของปีพ.ศ. 2551 ถึงร้อยละ -1.6 เป็นเหตุให้มูลค่าส่งออกรวมมีอัตราการส่งออกที่ลดลงกว่าการส่งออกรวมของปีพ.ศ. 2551 ถึงร้อยละ 22 หลังจากนั้นมูลค่าการส่งออกเริ่มฟื้นตัวขึ้น

เมื่อพิจารณารายชื่อผู้ส่งออกสูงสุด 20 อันดับแรก ในปี พ.ศ. 2555 ตามที่กระทรวงพาณิชย์ รายงาน พบว่า มีบริษัทที่มีสัญชาติไทยเพียง 5 บริษัท ซึ่ง 3 ใน 5 บริษัทอยู่ในอุตสาหกรรมทองคำและเครื่องประดับ และมีบริษัทที่มีสัญชาติไทยที่ทำการค้าสินค้าส่งออกสู่สหภาพยุโรป เพียง 1 บริษัท คือ บจก.ซี.พี. เมอร์แซนด์ซิ่ง และการบริการ 1 แห่ง คือ บมจ.การบินไทย นอกจากนี้ บริษัทที่มีสัญชาติต่างชาติที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยและมีมูลค่าการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปสูง คือ บริษัทสัญชาติญี่ปุ่น 6 บริษัท และบริษัทสัญชาติสหรัฐอเมริกา 5 บริษัท ซึ่งธุรกิจส่วนมากอยู่ในภาคอุตสาหกรรมเครื่องจักร เครื่องกลและอุปกรณ์ไฟฟ้าซึ่งมีมูลค่าสูง (ภาคผนวก 3)

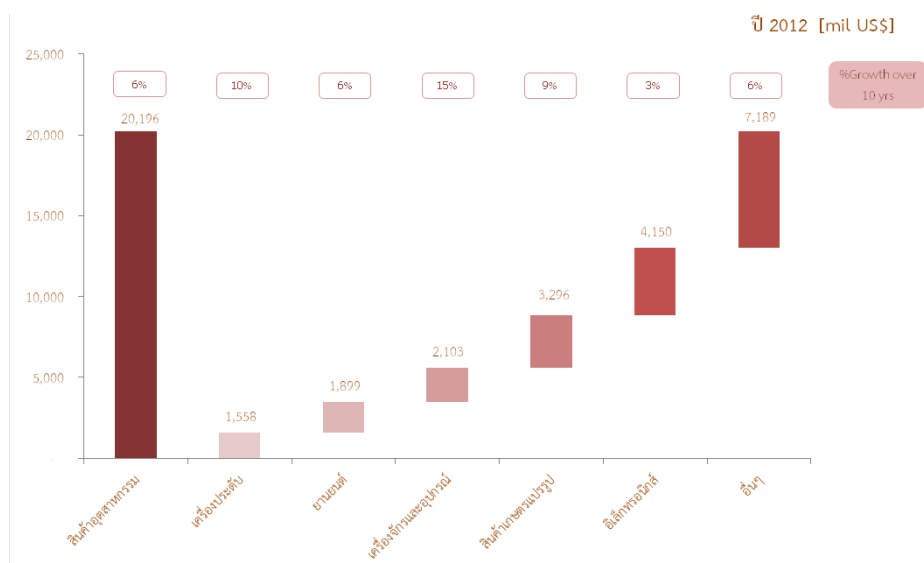

ที่มา: การคำนวณโดยนักวิจัยโดยใช้ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย

รูปที่ 4 มูลค่าการส่งออกของสินค้าอุตสาหกรรม สินค้าเกษตร และอัตราการเติบโตรายระหว่างปี พ.ศ. 2546-2555

3.1.1 การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม

สินค้าอุตสาหกรรมมีมูลค่าการส่งออกสู่ตลาดสหภาพยุโรปในสัดส่วนสูงที่สุด และมีอัตราการเติบโตสูงขึ้นในช่วง 10 ปี โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมต่อปี (Compounded Annual Growth Rate; CAGR) เป็นร้อยละ 6 หากพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่มสินค้า พบว่าสินค้าในกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์มีมูลค่าการส่งออกสูงดังแสดงในรูปที่ 5 คิดเป็นสัดส่วน 21% ของสินค้าส่งออกมาอุตสาหกรรมทั้งหมดและอัตราการเติบโตของสินค้ากลุ่มนี้ในระยะเวลา 10 ปีนั้นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมี อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมต่อปี ประมาณร้อยละ 3 กลุ่มสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกรองลงมาคือ สินค้าเกษตรแปรรูป โดยมี อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมต่อปี สูงถึงร้อยละ 9 และผู้ส่งออกที่มีมูลค่าการส่งออกสูงใน 10 อันดับแรก และบริษัทผู้ส่งออกส่วนมากเป็นบริษัทสัญชาติไทย และจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ จากการศึกษาพบว่า ตลาดสหภาพยุโรปถือเป็นตลาดสำคัญของการค้ากลุ่มสินค้าเกษตรแปรรูปของผู้ประกอบการไทยกลุ่มนี้ ในส่วนของอุปกรณ์และเครื่องจักร จากการศึกษาพบว่า ในปี พ.ศ.2555 มีส่วนแบ่งการตลาดเป็นร้อยละ 10 แต่มี อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมต่อปี อยู่ในอัตราส่วนที่สูงที่สุดของกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมคือร้อยละ 15% สำหรับธุรกิจประกอบรถยนต์และอุปกรณ์ยานยนต์ มีส่วนแบ่งตลาดอยู่ที่ร้อยละ 9 และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมต่อปี อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมต่อปีร้อยละ 6% เป็นในลักษณะของบริษัทต่างชาติที่มาตั้งฐานการผลิตในประเทศไทย ในขณะที่กลุ่มธุรกิจเครื่องทองคำและประดับกลับตรงกับข้าม เนื่องจาก ธุรกิจนี้มีผู้ส่งออกส่วนใหญ่เป็นบริษัทสัญชาติไทย มีมูลค่าสูงติดอันดับของผู้ส่งออกสูงสุด 20 อันดับแรกของประเทศไทย อยู่หลายบริษัท (ภาคผนวก 3) และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมต่อปี อัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมต่อปี ถึงร้อยละ 9% สูงถึง 10% และมีส่วนแบ่งการตลาดร้อยละ 8

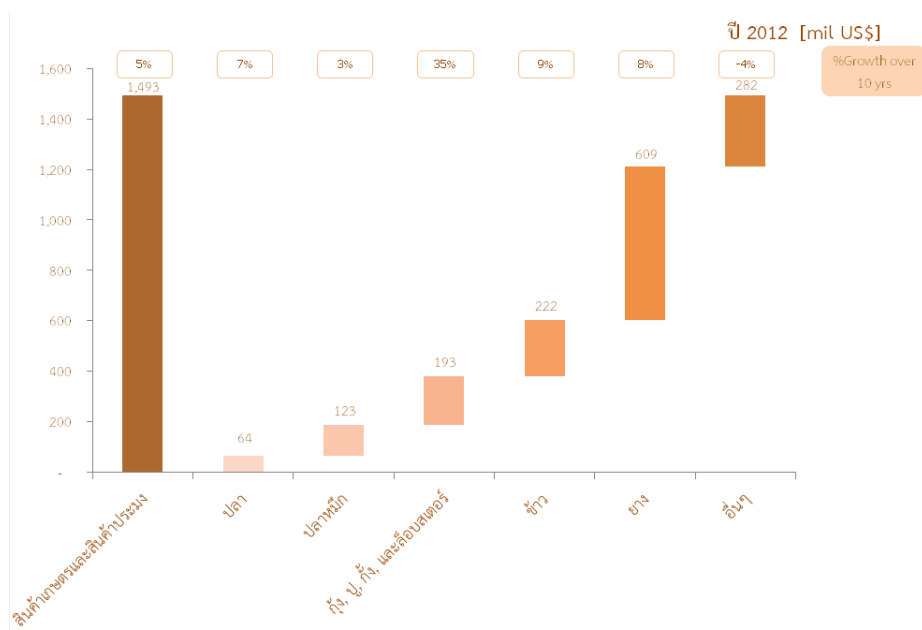

รูปที่ 5 มูลค่าการส่งออกของสินค้าอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2555 และแสดงอัตราการเติบโตในช่วง ปี พ.ศ. 2546-2555

3.1.2 การส่งออกสินค้าเกษตรและประมง

สินค้าเกษตรมีมูลค่าการส่งออกรวมในปีพ.ศ. 2555 มูลค่า 1,493 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ดังแสดงในรูปที่ 6 สินค้าทางการเกษตรเป็นกลุ่มที่อ่อนไหวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ เมื่อปีพ.ศ.2552 เป็นปีที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจสหภาพยุโรป ทำให้อุปสงค์จากต่างชาติลดลง [25] มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมต่อปี ร้อยละ 5% โดยก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจสหภาพยุโรปมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมต่อปี ร้อยละ 14.5% แต่หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจอัตราการเติบโตลดลงเป็นร้อยละ 5.4 โดยมูลค่าการส่งออกมากที่สุดในรอบ 10 ปี คือ ในปีพ.ศ. 2554 มูลค่า 2,118 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ผลิตภัณฑ์ยางเป็นสินค้าที่มีการส่งออกเป็นอันดับสูงที่สุดในกลุ่มสินค้าเกษตร โดยมีสัดส่วนเป็นร้อยละ 41 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรทั้งหมด และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมต่อปี ร้อยละ 8% โดยมีการส่งออกที่ลดลงในปี พ.ศ. 2552 เนื่องมาจากวิกฤตการณ์เศรษฐกิจสหภาพยุโรป รองลงมาเป็นสินค้ากลุ่มข้าว และอาหารทะเลตามลำดับ

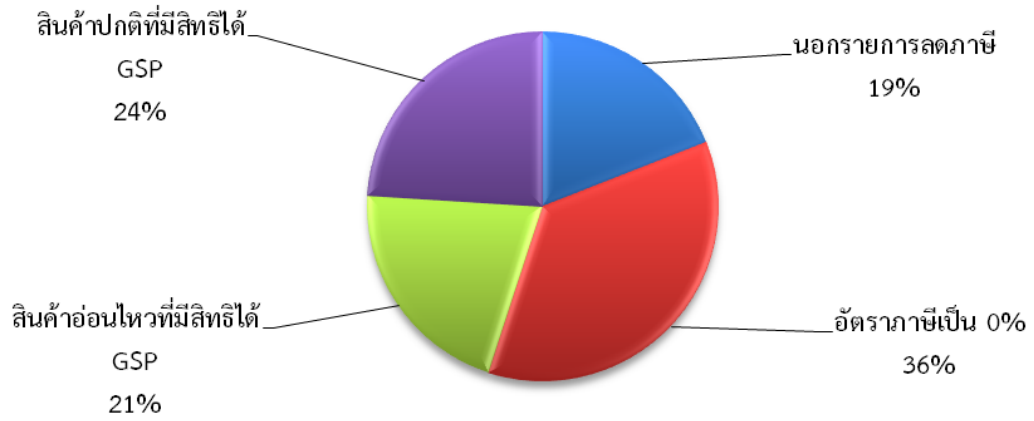
รูปที่ 6 แสดงมูลค่าการส่งออกของสินค้าเกษตรและประมง ปี พ.ศ. 2555 และแสดงอัตราการเติบโตในช่วง ปี พ.ศ. 2546-2555

3.1.3 การใช้สิทธิ GSP

ในอดีตรายได้ประชาชาติของประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ขนาดต่ำถึงกลาง (lower middle income country) จึงได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากร (Generalized System of Preferences: GSP) จากสหภาพยุโรป แต่เนื่องจากรายได้ประชาชาติของประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงระดับกลางค่อนข้างสูง (upper middle income country) ส่งผลให้ประเทศไทยจะถูกตัดสิทธิ GSP ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2558 ทำให้หลายฝ่ายกังวลว่าจะส่งผลให้มูลค่าการส่งออกลดลง เนื่องจากสินค้าจากประเทศไทยซึ่งเดิมส่งออกสินค้าภายใต้อัตราภาษีตามสิทธิ GSP ต้องส่งออกสินค้าในอัตราภาษีปกติ (Most favored nations: MFN) ซึ่งสูงกว่าอัตราภาษี GSP ประเทศไทยอาจจะสูญเสียส่วนแบ่งตลาดให้แก่ประเทศที่อยู่ในกลุ่มประเทศรายได้ปานกลางค่อนข้างต่ำที่ยังได้รับสิทธิ GSP ดังนั้น หากเกิดความตกลงการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรปอาจจะทำให้ประเทศไทยสามารถผ่อนผันการถูกตัดสิทธิ GSP หรือมีอัตราภาษีที่ต่ำกว่าประเทศอื่นๆ อาจจะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยได้

อย่างไรก็ตามการศึกษาพบว่า ในปี พ.ศ. 2554 การส่งออกของประเทศไทยมีสินค้าส่งออกในอัตราภาษีร้อยละ 0 หรือไม่เสียภาษีนำเข้าจากสหภาพยุโรปร้อยละ 36 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด ดังแสดงในรูปที่ 7 ในปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยส่งออกสินค้าที่ได้รับสิทธิ GSP มูลค่า 13,932 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 64 อย่างไรก็ตามมูลค่าการส่งออกนี้เป็นการส่งออกโดยขอใช้สิทธิ GSP มูลค่า 8,346 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ประเทศไทยมีสัดส่วนการใช้สิทธิ GSP คิดเป็นร้อยละ 63 ของ

มูลค่าที่สามารถใช้สิทธิ GSP ได้[26] แสดงให้เห็นว่าการส่งออกของประเทศไทยไม่ได้ใช้สิทธิ GSP อย่างเต็มที่

ที่มา: กรมการค้าต่างประเทศ

รูปที่ 7 สัดส่วนการส่งออกตามมูลค่าการส่งออกจำแนกตามระบบภาษีของสหภาพยุโรป ปี พ.ศ. 2554

จากการรายงานของกรมศุลกากรที่รายงานมูลค่าการส่งออกที่จำแนกตามรายสินค้าส่งออก สูงสุด 10 อันดับแรก พบว่า มูลค่าสินค้าส่งออกที่มีมูลค่าสูงสุด 5 อันดับแรก ไม่ได้รับสิทธิ GSP มีสินค้าเพียง 3 รายการเท่านั้นสามารถใช้สิทธิ GSP ในการส่งออก [27]

3.2 การนำเข้าการค้าสินค้า

จากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทยพบว่า ในปี พ.ศ. 2555 มีการนำเข้าสินค้าทุนเป็นมูลค่าสูงที่สุดถึง 8 พันล้านเหรียญสหรัฐ รองลงมาเป็นสินค้าวัตถุดิบและวัตถุดิบกลางมูลค่านำเข้า 7 พันล้านเหรียญสหรัฐ และสินค้าอุปโภคบริโภคมีมูลค่า 3 พันล้านเหรียญสหรัฐ โดยทั้งสามกลุ่มสินค้านี้มีมูลค่านำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 10 ปี

3.2.1 การนำเข้าสินค้าทุน

การนำเข้าสินค้าทุนในรอบ 10 ปี ที่ผ่านมาพบว่าแนวโน้มการนำเข้าในภาพรวม ในปี พ.ศ. 2546-2553 มีมูลค่าสูงขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป แต่ในปี พ.ศ. 2554-2555 แนวโน้มการนำเข้ามีมูลค่าสูงขึ้นอย่างมาก จาก 4.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปีพ.ศ. 2553 เป็น 6.6 และ 8.2 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปีพ.ศ. 2554 และ 2555 ตามลำดับ ในกลุ่มสินค้านี้

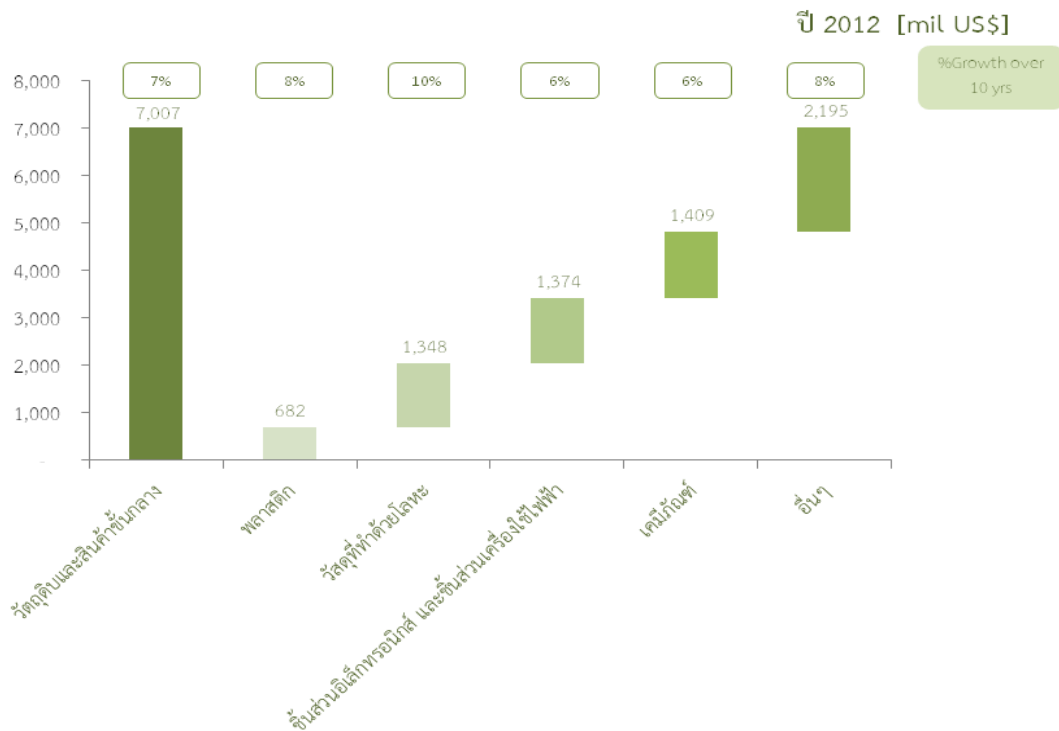
รูปที่ 8 แสดงให้เห็นว่าเครื่องจักรกลและชิ้นส่วนเป็นสินค้าที่มีการนำเข้าสูงสุดโดยมีเป็นมูลค่า 3.6 พันล้านเหรียญสหรัฐ และมีมูลค่าสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอด 10 ปี ต่างกับสินค้าอากาศยานที่มีมูลค่าอยู่ในช่วง 1.2-1.6 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในช่วงปี พ.ศ. 2554-2555 เท่านั้น ซึ่งสูงกว่าในอดีตเมื่อเทียบกับการนำเข้าสินค้าอากาศยานในช่วงปี พ.ศ. 2546-2553 ซึ่งมีมูลค่าการนำเข้าโดยเฉลี่ยต่อปีเพียง 3 ร้อยล้านเหรียญสหรัฐ ในด้านสินค้าชิ้นส่วนรถยนต์นั้น มีมูลค่าในปีพ.ศ. 2555 เป็นมูลค่า 836 ล้านเหรียญสหรัฐ อัตราการเติบโตในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาร้อยละ 12

รูปที่ 8 มูลค่าการนำเข้าของสินค้าทุน ปี พ.ศ. 2555 และแสดงอัตราการเติบโตในช่วง ปี พ.ศ. 2546-2555

3.2.2 การนำเข้าวัตถุดิบและสินค้าขั้นกลาง

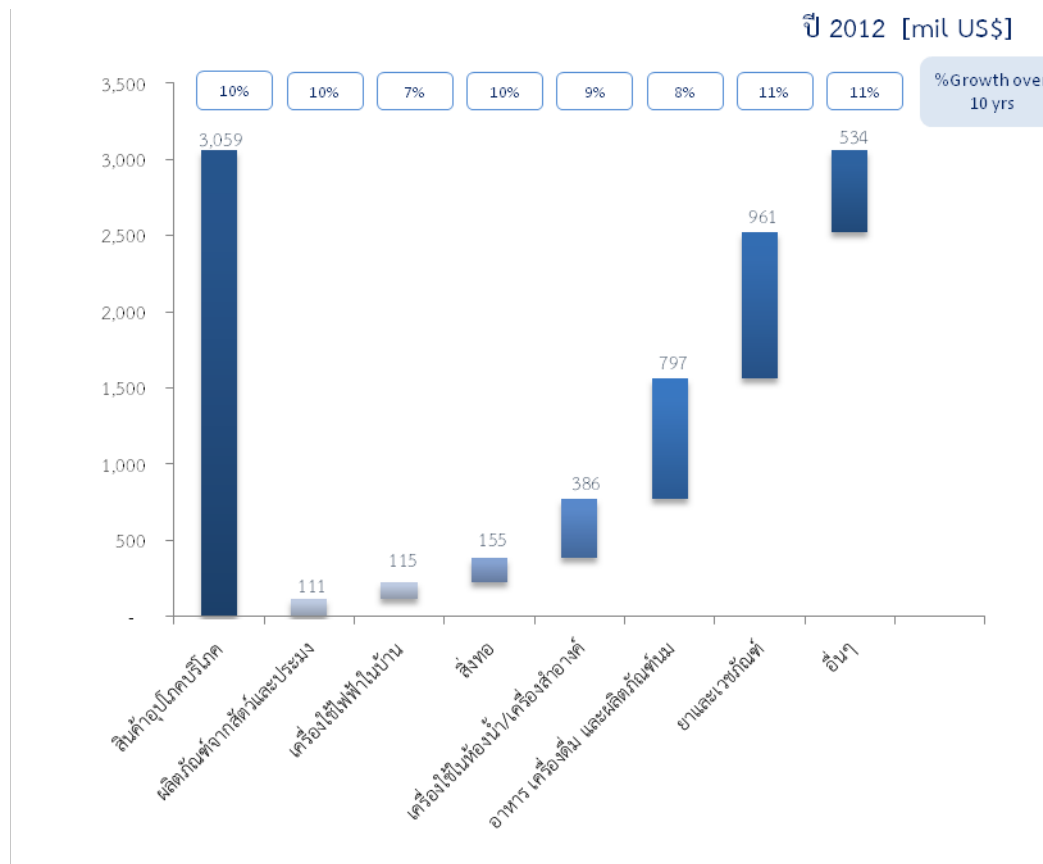
การนำเข้าวัตถุดิบและวัตถุดิบขั้นกลาง เป็นสินค้าที่นำเข้าเพื่อวัตถุประสงค์ของการผลิต มูลค่ารวมของสินค้ากลุ่มวัตถุดิบและวัตถุดิบขั้นกลาง ในปีพ.ศ. 2555 เป็นมูลค่า 7 พันล้านเหรียญสหรัฐ กลุ่มที่มีมูลค่าสูงสุดคือ สินค้าเคมีภัณฑ์เป็นมูลค่าสูงที่สุดในกลุ่มสินค้านี้ (แสดงในรูปที่ 9) โดยมีสัดส่วนเป็น 30% ของสินค้าทั้งหมด ซึ่งมีมูลค่าใกล้เคียงกับสินค้ากลุ่มชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้า และอัตราการเติบโตในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาของสินค้ากลุ่มนี้มีมูลค่าใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 6-10

รูปที่ 9 แสดงมูลค่าการนำเข้าของวัตถุดิบและวัตถุดิบขั้นกลาง ปี พ.ศ. 2555 และแสดงอัตราการเติบโตในช่วง ปี พ.ศ. 2546-2555

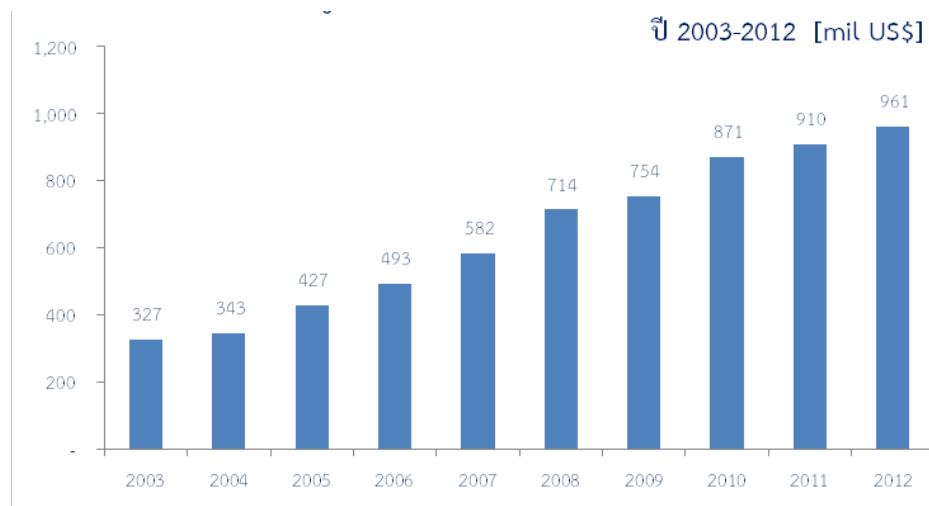
3.2.3 การนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภค

สินค้าอุปโภคบริโภคดังแสดงในรูปที่ 10 มีการนำเข้าในอัตราที่ต่ำกว่าสินค้าที่ใช้ในภาคอุตสาหกรรม แต่เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงกลไกราคา เช่น การเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีนำเข้า อาจจะมีผู้ได้รับผลกระทบเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะสินค้าที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหารและยา สินค้าในกลุ่มอาหาร เครื่องดื่ม และผลิตภัณฑ์นม เป็นสินค้าที่มีมูลค่าการนำเข้าสูงเป็นอันดับ 2 เนื่องจากสินค้านำเข้าบางส่วนหนึ่งไม่สามารถผลิตได้ในประเทศไทยเนื่องจากภูมิอากาศที่ไม่เหมาะสม และสินค้านำเข้ามีอัตราภาษีที่สูงเป็นผลให้สินค้าในกลุ่มนี้มีราคาสูง ข้อมูลอัตราการเติบโตใน 10 ปี ที่ผ่านมาพบว่าอัตราการเติบโตสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และในปี พ.ศ. 2555 มีอัตราการเติบโตเทียบกับมูลค่าการนำเข้าในปี พ.ศ. 2546 เป็นร้อยละ 8

รูปที่ 10 แสดงมูลค่าการนำเข้าของสินค้าอุปโภคบริโภค ปี พ.ศ. 2555 และแสดงอัตราการเติบโตในช่วง ปี พ.ศ. 2546-2555

ในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ยาและเวชภัณฑ์มีมูลค่าการนำเข้าสูงเป็นอันดับแรก และมีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ดังแสดงในรูปที่ 11 ประเทศไทยมีการนำเข้ายาจากต่างประเทศกว่า 40% และการนำเข้ายาและเวชภัณฑ์ของประเทศไทยนี้มีอัตราส่วนการนำเข้าจากสหภาพยุโรปอยู่ประมาณ 66% [28] เนื่องจากยาและเวชภัณฑ์ต้นแบบส่วนใหญ่ถูกวิจัยและพัฒนาในบริษัทที่ตั้งอยู่ในสหภาพยุโรป ซึ่งยาและเวชภัณฑ์ต้นแบบนั้นเป็นยาที่มีสิทธิบัตร และประเทศไทยเป็นประเทศที่อยู่ในองค์การการค้าโลก (WTO) และได้ยอมรับข้อตกลง TRIPs คือ ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า เป็นเหตุให้สินค้ายาและเวชภัณฑ์ต้นแบบที่อยู่ในระยะเวลาการคุ้มครองสิทธิบัตรเป็นสินค้ามีราคาสูงและไม่สามารถนำมาผลิตได้ในประเทศไทย แนวโน้มของสินค้ากลุ่มนี้จะมีมูลค่าสูงขึ้นในอนาคต เนื่องจาก ประชากรสูงอายุของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อีกทั้งโรคภัยไข้เจ็บมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

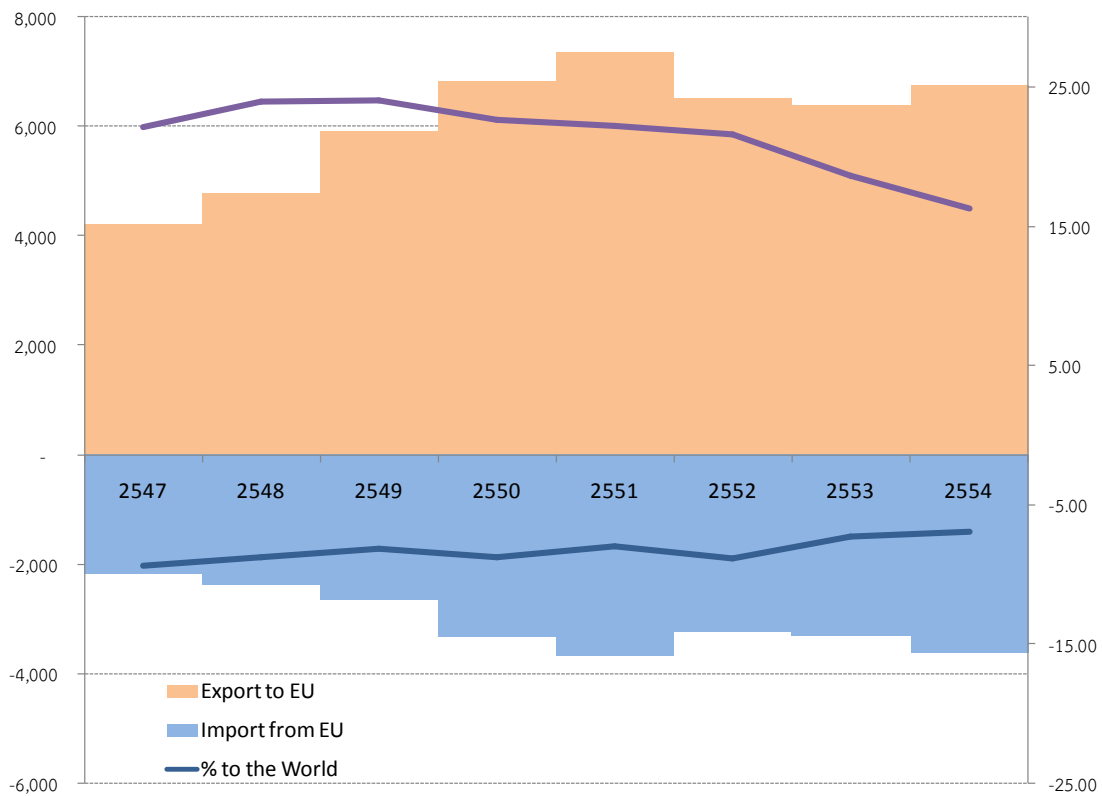

รูปที่ 11 มูลค่าการนำเข้าและเวชภัณฑ์จากสหภาพยุโรป ในปี พ.ศ. 2546-2555

3.3 การค้าบริการ

ธุรกิจบริการมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยในปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยมีรายได้จากภาคบริการคิดเป็นร้อยละ 52 ของ GDP และมีการจ้างแรงงานในสัดส่วนประมาณร้อยละ 47 [29] ในปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยมีบริการรับประมาณ 49,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งธุรกิจท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้ให้กับประเทศสูงสุดในภาคบริการโดยมีมูลค่า 33,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 68 ธุรกิจหมวดขนส่งมีมูลค่าเป็นลำดับที่สองซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 12 แม้ว่าภาคบริการได้สร้างรายได้ให้กับประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องอย่างไรก็ตามประเทศไทยมีมูลค่าบริการจ่ายให้กับต่างประเทศสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ส่งผลให้ประเทศไทยขาดดุลบริการมาตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา และในปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยขาดดุลบริการมูลค่าประมาณ 3,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในมูลค่าบริการจ่าย 53,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ภาระหนึ่งของบริการจ่ายเป็นค่าบริการขนส่งสินค้า ธุรกิจประกันภัยและการเงินเป็นกลุ่มธุรกิจที่มีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีสัดส่วนร้อยละ 12 ของบริการจ่าย

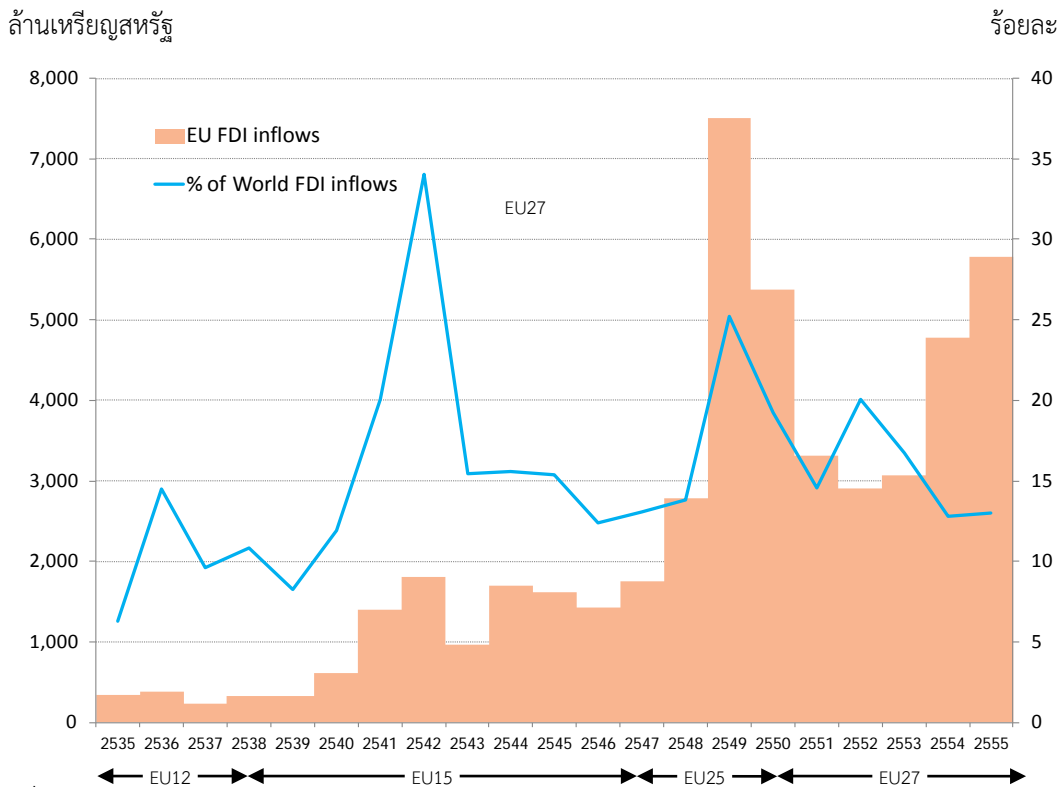
ในการค้าบริการระหว่างสหภาพยุโรปกับประเทศไทยนั้นประเทศไทยได้ดุลการค้าอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2554 ประเทศไทยส่งออกบริการให้สหภาพยุโรปมูลค่า 6,760 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 16 ของการส่งออกบริการทั่วโลก และนำเข้าบริการจากสหภาพยุโรปเป็นมูลค่า 3,613 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 7 ของการนำเข้าบริการจากประเทศอื่นๆ ทั่วโลก อย่างไรก็ตามการเกินดุลการค้าเป็นผลมาจากรายได้รับจากการท่องเที่ยวเท่านั้น และธุรกิจบริการอื่นๆ เช่น บริการสื่อสาร ก่อสร้าง ประกันภัย การเงิน คอมพิวเตอร์และข้อมูล นั้นประเทศไทยขาดดุลกับประเทศสหภาพยุโรปอย่างต่อเนื่องดังแสดงในรูปที่ 12

รูปที่ 12 มูลค่าการค้าบริการระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรประหว่างปี พ.ศ. 2547-2555
(ล้านเหรียญสหรัฐ)

3.4 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ในระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้รับเงินลงทุนโดยตรงจากประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังแสดงในรูปที่ 13 โดย ในปี พ.ศ. 2535 ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปลงทุนในประเทศไทยจำนวนประมาณ 335 ล้านเหรียญสหรัฐ และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนสูงสุดที่ประมาณ 7,500 ล้านเหรียญสหรัฐในปี พ.ศ. 2549 หลังจากนั้นมูลค่าการลงทุนลดลงอย่างรวดเร็วเนื่องจากจากสภาวะเศรษฐกิจถดถอยทั่วโลก หลังจากนั้นมูลค่าการลงทุนได้เริ่มกระเด้งขึ้นในปี พ.ศ. 2553 และในปี พ.ศ. 2555 ได้เพิ่มสูงขึ้นเป็น 5,783 ล้านเหรียญสหรัฐ (เพิ่มขึ้นประมาณ 17 เท่าในระยะเวลา 20 ปี) สหภาพยุโรปเป็นนักลงทุนอันดับสองในประเทศไทยรองจากประเทศญี่ปุ่น เมื่อเทียบกับการลงทุนจากประเทศอื่นๆ ทั่วโลกที่ได้มาลงทุนในประเทศไทย ในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2545-พ.ศ.2555) ประเทศไทยได้รับเงินลงทุนจากสหภาพยุโรปประมาณร้อยละ 12-25 ของเงินลงทุนโดยตรงที่ได้รับจากประเทศอื่นๆ ทั่วโลก

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

รูปที่ 13 มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรปในประเทศไทยและสัดส่วนต่อการลงทุนโดยตรงจากประเทศอื่นๆ ทั่วโลกที่ลงทุนในประเทศไทย

ในการศึกษาถึงประเภทธุรกิจที่นักลงทุนจากสหภาพยุโรปให้ความสนใจที่จะลงทุนในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2548-2555 (ตารางที่ 2) อุตสาหกรรมการผลิตเป็นอุตสาหกรรมที่ได้รับเงินลงทุนจากต่างประเทศสูงที่สุด ภายในระยะเวลา 7 ปี มีการลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นประมาณ 2.5 เท่า ในปี พ.ศ. 2555 ธุรกิจประเภทการผลิตได้รับการลงทุนจากสหภาพยุโรปมูลค่า 2,087 ล้านบาท และธุรกิจประเภทกิจกรรมทางการเงินและการประกันภัยและการขายส่งและการขายปลีก การซ่อมยานยนต์และจักรยายนยนต์ มีมูลค่าการลงทุนจากนักลงทุนจากสหภาพยุโรปสูงเป็นลำดับที่ 2 และ 3 ในมูลค่า 539 และ 375 ล้านบาท ตามลำดับ เมื่อศึกษาในรายละเอียดของประเภทธุรกิจการผลิต อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์ทางทัศนศาสตร์ เป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุด (676 ล้านบาท) อุตสาหกรรมการผลิตเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมีมีมูลค่าการลงทุนเป็นลำดับสอง (565 ล้านบาท) ข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทยได้จัดหมวดหมู่การลงทุนในกลุ่มการผลิตเภสัชภัณฑ์แต่ไม่พบว่ามีการลงทุนในหมวดนี้ในระยะเวลา 7 ปีที่ผ่านมา

ตารางที่ 2 การลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรปจำแนกตามประเภทธุรกิจระหว่างปี พ.ศ. 2548- พ.ศ. 2555 (ล้านเหรียญสหรัฐ)

ประเภทธุรกิจ	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555
1. การผลิต	821	1,559	1,281	1,258	1,618	1,860	1,701	2,087
1.1 คอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์ทาง ทัศนศาสตร์	77	481	342	498	430	472	449	676
1.2 เคมีภัณฑ์	408	165	191	212	249	573	377	565
1.3 อุปกรณ์ไฟฟ้า	121	264	91	45	142	148	209	119
1.4 ผลิตภัณฑ์อาหาร	23	153	62	25	244	80	103	77
1.5 เกล็ดขี้ผึ้ง	0	0	0	0	0	0	0	0
1.6 การผลิตสินค้าอื่นๆ	191	496	594	477	554	588	563	651
2. กิจกรรมทางการเงินและการ ประกันภัย	556	1,203	2,270	818	384	330	1,031	539
3. การขายส่งและการขายปลีก การซ่อมยานยนต์และ จักรยานยนต์	451	3,567	395	291	199	294	338	375
4. กิจกรรมเกี่ยวกับ อสังหาริมทรัพย์	400	547	460	432	276	266	301	355
5. อื่นๆ	555	625	976	516	427	322	1,403	2,427
รวม	2,782	7,501	5,381	3,315	2,904	3,073	4,774	5,784

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

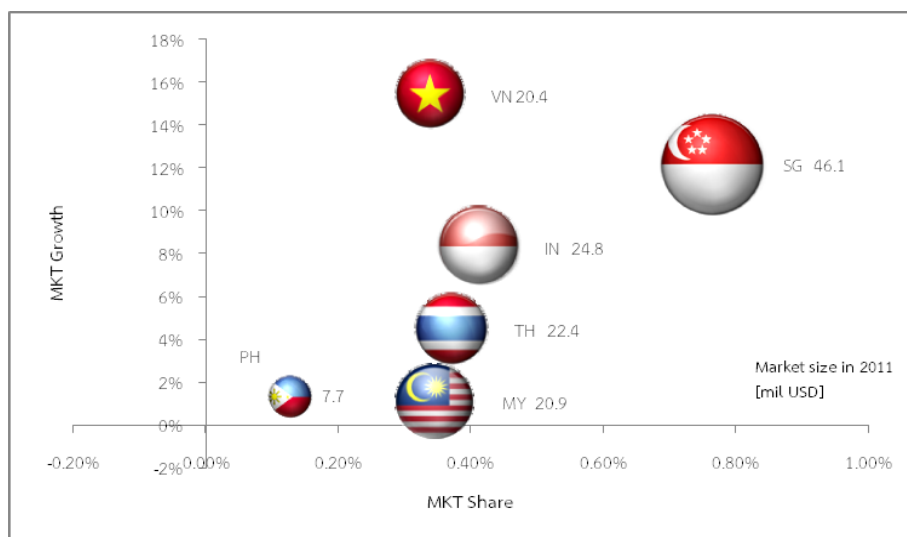
4. การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน

สหภาพยุโรปเป็นตลาดการค้าที่สำคัญของประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2555 อาเซียนได้ส่งออกสินค้าสู่สหภาพยุโรปคิดเป็นมูลค่า 1.42 แสนล้านเหรียญสหรัฐ นับเป็นผู้ส่งออกอันดับ 3 รองจากสหรัฐอเมริกา และประเทศจีน และประชาคมอาเซียนมีการนำเข้าสินค้าจากสหภาพยุโรปมีมูลค่า 10.5 แสนล้านเหรียญสหรัฐ [24, 30] เมื่อพิจารณาการค้าในภาคบริการระหว่างประชาคมอาเซียนและสหภาพยุโรป พบว่าทั้งการนำเข้าและส่งออกการบริการของประชาคมอาเซียนมีมูลค่าสูงเป็น

อันดับสองในตลาดสหภาพยุโรป โดยเป็นรองเพียงสหรัฐอเมริกา ในส่วนนี้ สหภาพยุโรปเสียดุลการค้าบริการให้แก่ภูมิภาคเอเชียอยู่ 5 พันล้านเหรียญสหรัฐ [30]

สถานการณ์การลงทุนโดยตรง (Foreign direct investment) ระหว่างสองภูมิภาค ไม่ได้โดดเด่นเหมือนในส่วนการค้าสินค้าและการค้าบริการ โดยประชาคมอาเซียนมีมูลค่ากระแสเงินการลงทุนในสหภาพยุโรปเป็นอันดับที่สี่ รองจากสหรัฐอเมริกา ละตินอเมริกา และจีน ในทางกลับกันประชาคมอาเซียนยังไม่เป็นที่ดึงดูดของนักลงทุนจากสหภาพยุโรปเท่าที่ควร เนื่องจากมีกระแสเงินไหลมาลงทุนในเป็นอันดับหก รองจาก สหรัฐอเมริกา กลุ่ม EFTA ประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศรัสเซีย และกลุ่มประเทศละตินอเมริกา โดยสหภาพยุโรปได้ดุลการค้าจากประชาคมอาเซียนอยู่ 3.7 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ [30]

ในกลุ่มประเทศอาเซียน ประเทศสิงคโปร์มีมูลค่าการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปสูงเป็นอันดับ 1 ในขณะที่ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกเป็นอันดับที่ 3 ในด้านอัตราการเติบโตของมูลค่าการส่งออกในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (2545-2554) ประเทศไทยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมต่อปี เป็นอันดับที่ 4 (ร้อยละ 4) รองจากประเทศเวียดนาม (ร้อยละ 15) ประเทศสิงคโปร์ (ร้อยละ 12) และประเทศอินโดนีเซีย (8%) ประเทศสิงคโปร์กำลังอยู่ในระหว่างการเจรจาการค้าเสรีกับสหภาพยุโรปซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีอัตราการเติบโตของมูลค่าการส่งออกไปสู่สหภาพยุโรปสูงขึ้น แต่หากพิจารณาถึงการแข่งขันกับประเทศอินโดนีเซียซึ่งมีมูลค่าตลาดสูงกว่าไม่มากนัก แต่มีอัตราการเติบโตที่สูงกว่าประเทศไทย และขณะทำการศึกษาระดับอินโดนีเซียยังไม่มีข้อมูลว่าจะมีการเปิดรอบเจรจาการค้าเสรีกับสหภาพยุโรป

รูปที่ 14 แสดงการเติบโต ส่วนแบ่งตลาด และมูลค่าที่ส่งออกไปยังสหภาพยุโรป ในปี พ.ศ. 2554 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างประเทศในประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2554

จากการวิเคราะห์สถานการณ์การส่งออกการค้าของไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในอาเซียนดังรูปที่ 14 พบว่าประเทศน่าจับตามองในฐานะคู่แข่งของประเทศไทย ได้แก่ประเทศเวียดนาม เนื่องจากส่วนแบ่งตลาดน้อยกว่าประเทศไทยเพียงเล็กน้อยแต่มีอัตราการเติบโตสูงและมีมูลค่าการส่งออกรวมใกล้เคียงกับประเทศไทย และประเทศอินโดนีเซีย เนื่องจากมีมูลค่าการส่งออกรวมสูงกว่าประเทศไทยเล็กน้อยแต่มีอัตราการเติบโตและส่วนแบ่งตลาดรวมที่สูงกว่าประเทศไทย ทั้งนี้ต้องพิจารณาสินค้าส่งออกหลักของประเทศเหล่านี้เพื่อศึกษาว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าประเภทเดียวกับที่ประเทศไทยส่งออกหรือไม่

การประเมินสถานการณ์ของประเทศไทยเทียบกับประเทศต่างๆในประชาคมอาเซียน ที่เป็นคู่แข่งทางการค้าในตลาดสหภาพยุโรป โดยแบ่งประเทศตามเกณฑ์การจัดอันดับประเทศตามรายได้ประชาชาติ (GNI per capita) ของธนาคารโลก เป็น 2 กลุ่ม คือ (A) ประเทศกลุ่มรายได้สูง (high income country) และ (B) รายได้ปานกลางค่อนข้างสูง (upper middle income country) ได้แก่ สิงคโปร์และมาเลเซีย ตามลำดับ และประเทศรายได้ปานกลางค่อนข้างต่ำ ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศเวียดนาม โดยประเมินตามความได้เปรียบและเสียเปรียบของประเทศไทยเทียบกับประเทศใน 2 กลุ่ม ดังตารางที่ 3 จะพบว่าประเทศไทยมีข้อได้เปรียบกว่าชาติอื่นๆในประชาคมอาเซียนทั้ง 2 กลุ่ม แต่ในสายตานักลงทุนและนักธุรกิจต่างชาติจะเลือกประเทศที่มีบริบทเหมาะสมกับลักษณะธุรกิจและการลงทุนที่ต่างกันไป

เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางถึงสูงประเทศไทยมีข้อได้เปรียบในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ธุรกิจสุขภาพ รถยนต์และอุปกรณ์ชิ้นส่วน และเสื้อผ้าสำเร็จรูป เนื่องจากมีค่าแรงถูก ลักษณะนิสัยคนไทยมีความยืดหยุ่น และมีน้ำใจ ทักษะงานฝีมือดี และมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่ำถึงปานกลาง ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบในอุตสาหกรรมอาหารแช่แข็ง เพอร์นิเจอร์ ปูนซีเมนต์ คอมพิวเตอร์และส่วนประกอบเครื่องใช้ไฟฟ้า รถยนต์และชิ้นส่วน และท่องเที่ยวและธุรกิจสุขภาพ

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความได้เปรียบทางการค้าสัมพัทธ์โดยเปรียบเทียบการค้าของแต่ละกลุ่มสินค้าที่ประเทศไทยส่งออกไปยังสหภาพยุโรปกับการค้าของกลุ่มสินค้านั้นที่ ASEAN ที่ส่งออกสู่สหภาพยุโรป (ภาคผนวก 8) พบว่าสินค้าที่ประเทศไทยส่งออกมามูลค่าส่งออกสูงสุด 5 อันดับแรก ประเทศไทยมีความได้เปรียบทางการค้าสูงเป็นอันดับที่ 1 ใน 4กลุ่มสินค้า โดยเรียงตามค่า RCA จากมากไปน้อย ได้แก่ เครื่องประดับ อิเล็กทรอนิกส์ สินค้าเกษตรแปรรูปและอุปกรณ์ และยานยนต์ หากพิจารณาภาพรวมของการส่งออกสินค้าจากปัจจัยของความได้เปรียบทางการค้า พบว่าฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่มีความได้เปรียบทางการค้าในกลุ่มสินค้าที่ใกล้เคียงกับประเทศไทย ถัดมาเป็นประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์ ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศเวียดนาม ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายกลุ่มสินค้าตามความได้เปรียบของประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบด้านการค้าสินค้าเครื่องประดับ (RCA=4.47) ในขณะที่ประเทศในกลุ่มอาเซียนทุกประเทศมีความเสียเปรียบประเทศไทยในสินค้ากลุ่มนี้ ซึ่งสอดคล้องกับมูลค่าการค้าที่ประเทศไทยมีมูลค่าการค้าและส่วนแบ่งตลาดในการค้าสินค้าเครื่องประดับสูงกว่าประเทศอื่นในกลุ่มอาเซียน

สินค้าอิเล็กทรอนิกส์เป็นกลุ่มสินค้าที่ผู้ศึกษาเลือกเฉพาะสินค้าที่ประเทศไทยมีมูลค่าส่งออกสูง ค่าความได้เปรียบที่ได้จากการคำนวณจึงสะท้อนถึงรายการสินค้าที่ประเทศไทยผลิตจริง ถึงแม้ว่าประเทศสิงคโปร์จะมีมูลค่าการส่งออกในสินค้ากลุ่มอิเล็กทรอนิกส์สูง แต่สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ส่งออกของประเทศสิงคโปร์เป็นคนละรายการกับสินค้าที่ส่งออกจากประเทศไทย จากการวิเคราะห์พบว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบสินค้าในอันดับแรกเมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน (RCA=2.95) ประเทศที่มีความได้เปรียบทางการค้าของสินค้ากลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ใกล้เคียงกับประเทศไทยคือประเทศฟิลิปปินส์ (RCA=2.21) นับว่าประเทศฟิลิปปินส์เป็นคู่แข่งที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้ากลุ่มนี้เป็นการลงทุนสร้างฐานการผลิตจากต่างประเทศ ดังนั้น หากมีการย้ายฐานการผลิตออกจากประเทศไทย ส่งผลให้ประเทศไทยอาจจะเกิดการเสียเปรียบทางการค้าได้ ในส่วนของประเทศอื่นในกลุ่มประเทศอาเซียนมีความเสียเปรียบการค้าในกลุ่มสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ในรายการที่ประเทศไทยในมูลค่าส่งออกสูง

กลุ่มสินค้าเกษตรแปรรูปเฉพาะรายการที่ประเทศไทยมีมูลค่าการค้าสูง ประเทศไทยมีความได้เปรียบของสินค้าเกษตรแปรรูปมากกว่าประเทศอื่นในอาเซียน (RCA=2.95) ประเทศที่ได้เปรียบการค้ารองลงมา ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย (RCA=1.45) และประเทศมาเลเซีย (RCA=1.14) ประเทศอื่นในอาเซียนเสียเปรียบทางการค้า อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเป็นมูลค่าการส่งออก ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกมากกว่าประเทศอื่นมาก อีกทั้ง ผู้ส่งออกส่วนใหญ่ของกลุ่มอุตสาหกรรมเป็นบริษัทสัญชาติไทย ดังนั้น การทำการเจรจาเขตการค้าเสรี ทั้งการเจรจามาตรการด้านภาษีและมาตรการที่มิใช่ภาษี จะเป็นประโยชน์แก่คนไทยอย่างแท้จริง

กลุ่มสินค้ายานยนต์ มูลค่าการส่งออกของประเทศไทยใกล้เคียงกับประเทศมาเลเซีย แต่หากพิจารณาความได้เปรียบทางการค้า พบว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบการค้าในสินค้ายานยนต์มากที่สุด (RCA=1.82) รองลงมา คือ ประเทศฟิลิปปินส์ (RCA=1.31) และประเทศมาเลเซีย (RCA=1.16)

กลุ่มสินค้าเครื่องจักรและอุปกรณ์เฉพาะรายการที่ประเทศไทยมีมูลค่าการค้าสูง เป็นกลุ่มสินค้าที่ประเทศไทยมีความเสียเปรียบการค้า (RCA=0.81) ในขณะที่ประเทศฟิลิปปินส์ได้เปรียบทางการค้ามากที่สุด (RCA=3.41) รองลงมาได้แก่ ประเทศมาเลเซีย (RCA=1.80) และประเทศสิงคโปร์ (RCA=1.28) ซึ่งสอดคล้องกับมูลค่าส่งออกของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 4 ของสินค้ากลุ่มนี้ รองจากประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์ และประเทศฟิลิปปินส์ ดังนั้นหากไม่มีการเจรจาความตกลงการค้าในสินค้ากลุ่มนี้ อาจส่งผลให้สินค้ากลุ่มนี้สามารถแข่งขันในระดับอาเซียนได้น้อยกว่ากลุ่มอื่น

ตารางที่ 3 ลำดับประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันมากไปน้อยตามกลุ่มสินค้า

อันดับ	เครื่องประดับ	อิเล็กทรอนิกส์ ¹	เกษตรแปรรูป ⁴	ยานยนต์	เครื่องจักร ⁴
1	TH (4.47) 	TH (2.95) 	TH (2.48) 	TH (1.82) 	PH (3.41)
2	PH (0.52) 	PH (2.21) 	IN (1.45) 	PH (1.31) 	MY (1.80)
3	SG (0.41) 	SG (0.90) 	MY (1.14) 	MY (1.16) 	SG (1.28)
4	VN (0.31) 	MY (0.83) 	PH (0.58) 	IN (0.87) 	TH (0.81)
5	IN (0.18) 	IN (0.02) 	VN (0.34) 	SG (0.70) 	IN (0.14)
6	MY (0.10) 	VN (0.01) 	SG (0.05) 	VN (0.45) 	VN (0.03)

¹ เฉพาะรายการที่ประเทศไทยมีการส่งออกในมูลค่าสูง

5. สรุป

จากการรวบรวมข้อมูลพบว่าสหภาพยุโรปเป็นคู่ค้าที่สำคัญของประเทศไทย มูลค่าการส่งออกสินค้าจากประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สินค้าหลักที่ส่งออกคือสินค้าอุตสาหกรรม โดยเฉพาะสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ และเกษตรแปรรูป การพึ่งพิงสิทธิ GSP อยู่ที่ประมาณ 4,800 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ประเทศไทยได้ดุลการค้ามาโดยตลอดอย่างไรก็ตามในการนำเข้านั้นพบว่าประเทศไทยนำเข้าสินค้าที่เป็นวัตถุดิบและสินค้าทุนจำนวนมาก (คิดเป็นร้อยละ 70 ของมูลค่าการส่งออก) สำหรับสินค้าอุปโภคบริโภคสินค้าหลักที่นำเข้าคือยาเวชภัณฑ์ เช่นเดียวกันกับการค้าบริการที่ประเทศไทยได้ดุลการค้าแต่เป็นการได้ดุลอันเนื่องมาจากธุรกิจการท่องเที่ยว ส่วนธุรกิจบริการด้านอื่น เช่น การก่อสร้าง ประกันภัย และการเงิน นั้นประเทศไทยมีความเสียเปรียบและต้องจ่ายค่าบริการเหล่านั้นให้กับสหภาพยุโรป การลงทุนโดยตรงจากนักลงทุนจากสหภาพยุโรปนั้นมีมูลค่าเพียงประมาณ 5,800 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี และส่วนใหญ่ลงทุนในการผลิต ประเทศคู่แข่งที่สำคัญของประเทศไทยในตลาดยุโรปคืออินโดนีเซีย มาเลเซีย และเวียดนามที่มีอัตราการเติบโตของตลาดสูงที่สุด

บทที่ 3

การคาดการณ์ผลกระทบด้านเศรษฐกิจของประเทศจากการเจรจาเขตการค้าเสรี

1. บทนำ

ในบทที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสหภาพยุโรปต่อเศรษฐกิจไทยในด้านการค้าและการลงทุน การเจรจาเขตการค้าเสรีคาดว่าจะทำให้ประเทศไทยได้สิทธิพิเศษทางภาษีหรือลดอัตราภาษีให้เป็นศูนย์เพื่อทำให้มูลค่าการส่งออกสินค้าเพิ่มขึ้น หรือทำให้เกิดการเปิดธุรกิจบริการและเพิ่มการลงทุนจากต่างชาติมากขึ้น การศึกษาในอดีตได้มีการคาดการณ์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามผลที่คาดนั้นอาจจะไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ (ภาคผนวก 1 และ 2) ในบทนี้จะเป็นการศึกษาถึงอิทธิพลของสิทธิประโยชน์ทางภาษี ต่อมูลค่าการส่งออกสินค้า ทั้งในภาพรวมและรายอุตสาหกรรม โดยคัดเลือกอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าการส่งออกสูงจากบทที่ผ่านมา 5 อุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องจักรและอุตสาหกรรม ยานยนต์ ทองคำและเครื่องประดับ สินค้าเกษตรแปรรูป เพื่อศึกษาในรายละเอียดต่อไป

2. วิธีวิจัย

2.1 การศึกษามูลค่าต้นทุนภาษีที่เพิ่มขึ้นจากการถูกตัดสิทธิ GSP

2.1.1 คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกสินค้า 5 ประเภทที่มีมูลค่าการส่งออกสูง จากบทที่ 2 เพื่อประมาณการณ์ต้นทุนทางภาษีที่เพิ่มขึ้นในกรณีที่ประเทศไทยถูกตัดสิทธิ GSP จากสหภาพยุโรปในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2558 สินค้าทั้ง 5 ประเภทประกอบด้วยสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ (HS84) เกษตรและเกษตรแปรรูป (HS16 และ HS40) เครื่องจักรและอุปกรณ์ (HS85) ยานยนต์ (HS87) และเครื่องประดับ (HS71) โดยมูลค่าการส่งออกของสินค้า 5 ประเภทนี้คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 42 ของการส่งออกในปี พ.ศ. 2555 ไปยังสหภาพยุโรปทั้งหมด

2.1.2 สืบค้นฐานข้อมูลภาษีนำเข้าที่สหภาพยุโรปคิดภาษีกับสินค้านำเข้าจากประเทศไทย² และรวบรวมอัตราภาษีทั้งภาษี GSP และ ภาษี MFN ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2555

2.1.3 ประมาณการณ์มูลค่าต้นทุนที่เพิ่มขึ้นของภาษีกรณีที่มีมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2555 เป็นมูลค่าเปรียบเทียบโดยใช้สูตร

$$\text{Cost} = (\text{MFN rate} - \text{GSP rate}) \times \text{Export value}_{2555}$$

² http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en

2.2 การศึกษาบทบาทของภาษีต่อการส่งออกสินค้าไปสหภาพยุโรป

2.2.1 คณะผู้วิจัยทำการสืบค้นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งออกทั้งในการส่งออกไปยังสหภาพยุโรป โดยรวมและรายอุตสาหกรรม โดยอุตสาหกรรมเหล่านั้นได้แก่ สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ สินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูป เครื่องจักรและอุปกรณ์ ยานยนต์ และเครื่องประดับ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่คาดว่าจะมีผลกระทบสูงดังแสดงในบทที่ 2 ปัจจัยและแหล่งข้อมูลเหล่านั้นแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งออกและแหล่งข้อมูล

ตัวแปร	คำอธิบาย	แหล่งข้อมูล
Exp j	มูลค่าการส่งออกของสินค้า j ที่ประเทศไทยส่งออกไปยังสหภาพยุโรปรายไตรมาส ตามระบบพิกัดภาษี	Eurostat
GDP	ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ	OECD
GDP growth	อัตราการเติบโต GDP	OECD
GDP per capita	ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวประชากรของสหภาพยุโรป	OECD
Labour cost index	ดัชนีค่าจ้างแรงงาน	OECD
Xrate	อัตราการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศระหว่างเงินบาทและดอลลาร์สหรัฐ	World Bank
Inflat	อัตราเงินเฟ้อของประเทศไทย	World Bank
W	ค่าจ้างแรงงานในภาคอุตสาหกรรมในประเทศไทยรวมเพศชายและหญิงที่มีอายุมากกว่า 15 ปี ขึ้นไป	International Labour Organization
MLR	อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี	ธนาคารแห่งประเทศไทย
DEL _{Tj}	ผลต่างระหว่างอัตราภาษีที่สหภาพยุโรปกำหนดให้แก่ประเทศอื่นๆ (MFN) และสิทธิ GSP; MFN-GSP ของสินค้า j	World Trade Organisation
PI	ดัชนีราคาส่งออกรวม (Total price index)	ธนาคารแห่งประเทศไทย
CA	ความได้เปรียบทางการค้าโดยเปรียบเทียบกับมูลค่าการส่งออกสินค้ารวมของประเทศไทยไปยังสหภาพยุโรป	การคำนวณของผู้วิจัย โดยใช้

ตัวแปร	คำอธิบาย	แหล่งข้อมูล
	กับมูลค่าโดยเฉลี่ยของกลุ่ม ASEAN	ข้อมูลของ Eurostat
RCA _j	ความได้เปรียบทางการค้าสัมพัทธ์โดยเปรียบเทียบการค้าของสินค้า j ที่ประเทศไทยส่งออกไปยังสหภาพยุโรปกับการค้าของสินค้า j ที่ ASEAN ที่ส่งออกสู่สหภาพยุโรป	การคำนวณของผู้วิจัย โดยใช้ข้อมูลของ Eurostat

2.2.2 ทดสอบ unit root และพัฒนาสมการถดถอยที่เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลการส่งออกสินค้ารายไตรมาสระหว่าง พ.ศ. 2545-2555 โดยสมการถดถอยที่ใช้คือ

$$\ln Exp_j = \beta_0 + \beta_i X_i + \varepsilon_i$$

โดยที่ Exp_j หมายถึงมูลค่าการส่งออกในภาพรวมและรายอุตสาหกรรม

x_i หมายถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการส่งออกโดยคัดเลือกจากตารางที่ x

ε_i หมายถึงค่าความคลาดเคลื่อน

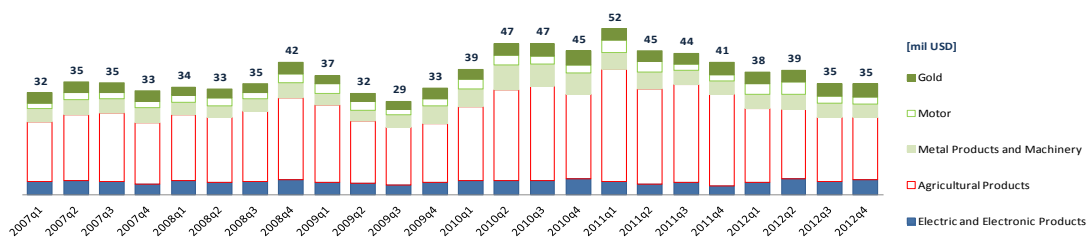
2.3 การคาดการณ์ผลกระทบต่อการค้าบริการและการลงทุนจากต่างชาติ

เนื่องจากข้อมูลสถิติการส่งออกและนำเข้าบริการระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรปนั้นเป็นข้อมูลรายปี ระหว่าง พ.ศ. 2547-2554 ทำให้มีข้อมูลทั้งหมดเพียง 8 ปี จึงไม่เพียงพอที่จะพัฒนาแบบจำลองเพื่อคาดการณ์ได้ ซึ่งการวิเคราะห์เหล่านี้แสดงในบทถัดไป ในกรณีของการลงทุนจากต่างชาติ ฐานข้อมูลที่นักวิจัยสามารถเข้าถึงได้เป็นข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2535-2555 หรือมีข้อมูลเพียง 20 ตัวอย่างซึ่งไม่เพียงพอต่อการพัฒนาแบบจำลองเช่นกัน ถึงแม้ว่าจะมีข้อมูลเป็นรายไตรมาส แต่โดยธรรมชาติของการลงทุนโดยตรงซึ่งเป็นการพิจารณาตัดสินใจในระยะยาว ปัจจัยที่ใช้พิจารณาส่วนใหญ่จะไม่อ่อนไหวเป็นรายไตรมาสซึ่งเป็นข้อมูลระยะสั้น การศึกษาผลกระทบของการเจรจาเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรป ในบทถัดไปคณะผู้วิจัยจะวิเคราะห์ผลกระทบของการเจรจาเขตการค้าเสรีต่อการค้าและการลงทุนจากประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรปมีผลบังคับใช้แล้ว (แสดงในบทที่ 4) และจะนำผลการศึกษาเหล่านั้นมาคาดการณ์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อประเทศไทยต่อไป

3. ผลการศึกษา

3.1 ผลกระทบต่อการสูญเสียสิทธิ GDP

จากการเปรียบเทียบอัตราภาษีที่ประหยัดได้และคำนวณเป็นมูลค่าภาษีที่ประหยัดได้ดังแสดงในรูปที่ 15 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550-2555 สินค้าทั้ง 5 กลุ่มนี้สามารถได้รับประโยชน์ทางภาษีคิดเป็นมูลค่าระหว่าง 29-52 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2555 มีมูลค่าภาษีที่ประหยัดได้ประมาณ 35 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปเป็นกลุ่มที่ได้รับประโยชน์ทางภาษีสูงที่สุดเมื่อเทียบกับในไตรมาสหนึ่งๆ โดยในปี พ.ศ. 2555 ได้รับแต้มต่อทางภาษีประมาณ 84 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ประมาณ 20 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อไตรมาส) และสินค้ากลุ่มยานยนต์ได้รับสิทธิประโยชน์จากการประหยัดจากภาษี GDP น้อยที่สุด ประมาณ 11 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 2.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อไตรมาส

รูปที่ 15 ภาษีที่ประหยัดได้จากการได้รับสิทธิ GDP

ในกลุ่มสินค้าเครื่องประดับ พบว่า กลุ่มสินค้าเครื่องประดับมีความได้เปรียบทางการค้ามากที่สุด คือ 3.68 (ปี พ.ศ. 2555) สินค้าในกลุ่มเครื่องประดับบางรายการที่ได้ประโยชน์จากการตกลงการค้าเสรีหากภาษีในกลุ่มนี้เป็น 0 เช่นเดียวกับสิทธิ GDP ที่สินค้ากลุ่มนี้ได้รับอยู่ในปัจจุบัน คิดเป็นมูลค่าภาษีประมาณปีละ 15 ล้านดอลลาร์สหรัฐ กลุ่มสินค้าเกษตรแปรรูป เป็นกลุ่มสินค้าที่มี RCA รองลงมา มีค่า 2.28 (ปี พ.ศ. 2555) ประเทศไทยได้ประโยชน์จากการใช้สิทธิ GDP ในกลุ่มสินค้าเกษตรแปรรูปมาก เนื่องจาก แต้มต่อทางภาษีของสินค้ากลุ่มนี้มีมูลค่าสูงที่สุดเมื่อเทียบกับสินค้ากลุ่มอื่นๆ ถึงแม้ว่า ในสถานการณ์ที่ประเทศไทยยังคงได้รับสิทธิ GDP ตามเดิม จะสามารถลดมูลค่าที่เกิดจากภาษีได้ประมาณปีละ 180 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และในสถานการณ์ที่ประเทศไทยถูกตัดสิทธิ GDP การเจรจาการค้าให้อัตราภาษีในกลุ่มสินค้าเกษตรกรรมเป็น 0 ผู้ส่งออกสินค้ากลุ่มเกษตรแปรรูปจะยังได้ประโยชน์สามารถลดมูลค่าภาษีได้ประมาณปีละ 225 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

กลุ่มสินค้าอิเล็กทรอนิกส์เป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูงที่สุดในการส่งออกภาคอุตสาหกรรม หรือคิดเป็นร้อยละ 21 ของการส่งออกทั้งหมด[31] และเป็นกลุ่มสินค้าที่มีประเทศไทยมีความได้เปรียบทางการค้าเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ASEAN โดยค่า RCA มีค่า 1.87 (ปี พ.ศ. 2555) เมื่อพิจารณา

แต่เมื่อพิจารณาว่าประเทศไทยได้รับพบว่าสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกสูงในกลุ่มนี้ส่วนมากได้รับสิทธิ GSP ที่ภาษีเป็นร้อยละ 0 และทำให้ประหยัดภาษีได้ประมาณปีละ 17 ล้านเหรียญสหรัฐ กลุ่มสินค้ายานยนต์เป็นกลุ่มสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกเป็นอันดับ 4 ของ 5 กลุ่มสินค้า แต่ความได้เปรียบทางการค้ามากที่สุดในกลุ่ม ASEAN มีค่า RCA เท่ากับ 1.8 (ปี พ.ศ. 2555) สินค้ากลุ่มนี้ พึ่งพิงสิทธิ GSP อยู่มาก หากการเจรจาการค้าสามารถเจรจาให้อัตราภาษีในกลุ่มนี้เป็น 0 จะสามารถลดมูลค่าภาษีได้ประมาณปีละ 34 ล้านเหรียญสหรัฐ

กลุ่มสินค้าเครื่องจักรเป็นกลุ่มสินค้าที่มีความได้เปรียบทางการค้าน้อยที่สุดใน 5 กลุ่มสินค้า โดยมีค่า RCA 0.8 (ปี พ.ศ. 2555) คิดเป็นอันดับ 4 ของประเทศในอาเซียน รองจากประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศมาเลเซีย และประเทศสิงคโปร์ตามลำดับ ในการพิจารณาการแต่มีต่อทางภาษีพบว่า มีการใช้สิทธิ GSP ในสินค้ากลุ่มนี้ อย่างไรก็ตามอัตราภาษีตามสิทธิ GSP ของสินค้ากลุ่มนี้มีค่ามากกว่าร้อยละ 0 หากการเจรจาการค้าเสรีสามารถลดอัตราภาษีให้เป็นร้อยละ 0 จะสามารถประหยัดภาษีในกลุ่มสินค้าเครื่องจักรได้ประมาณปีละ 32 ล้านเหรียญสหรัฐ

ในกรณีที่ประเทศไทยถูกตัดสิทธิสิทธิ GSP ในสินค้าทั้ง 5 กลุ่มนี้จะทำให้ประเทศไทยมีต้นทุนเพิ่มขึ้นในกรณีของภาษีนำเข้าประมาณ 147 ล้านเหรียญสหรัฐต่อปี อย่างไรก็ตามจากข้อมูลการใช้สิทธิ GSP พบว่าอัตราการใช้สิทธิเพียงร้อยละ 64 ดังนั้นผลกระทบนั้นจะมีมูลค่าน้อยกว่าที่ประมาณการ อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้เป็นเพียงผลกระทบของสินค้าจำนวน 5 กลุ่มเท่านั้นไม่ได้เป็นความเสียหายของการได้รับสิทธิ GSP ในภาพรวม ในส่วนถัดไปจะเป็นการประมาณการถึงผลของ GSP ต่อการส่งออกสินค้าไปยังสหภาพยุโรป

3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกโดยรวม

จากการวิเคราะห์สมการถดถอยโดยศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกและอัตราภาษีนำเข้า คณะผู้วิจัยได้พัฒนาแบบจำลอง 1-5 โดยคัดเลือกปัจจัยทั้งด้านอุปสงค์และอุปทานที่เกี่ยวข้องกับมูลค่าการส่งออกสินค้าจากประเทศไทยไปยังสหภาพยุโรปดังแสดงในตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการส่งออกสินค้าของประเทศไทยคืออัตราการเติบโตของ GDP ของสหภาพยุโรป และปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของการส่งออกอย่างมีนัยสำคัญในทุกแบบจำลอง

ในแบบจำลองที่ 1 เป็นการทดสอบอัตราภาษีเพียงตัวแปรเดียว พบว่าอัตราภาษีที่เพิ่มขึ้นทำให้การส่งออกลดลงโดยหากอัตราภาษีเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 มูลค่าการส่งออกจะลดลงร้อยละ 0.08 อย่างไรก็ตามอัตราภาษีในแบบจำลองที่ 4 และ 5 มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก แสดงให้เห็นว่าปัจจัยนี้ไม่คงที่ นอกจากนั้นพบว่าอัตราภาษีเป็นปัจจัยที่ไม่มีความสำคัญทางสถิติ ในแบบจำลองที่ 2 เป็นการทดสอบปัจจัยด้านความได้เปรียบในการแข่งขันเมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน การวิเคราะห์พบว่าหากประเทศไทยมีความได้เปรียบในการแข่งขันสูงขึ้นจะส่งผลให้มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตาม สำหรับในแบบจำลองที่ 3 เป็นการทดสอบตัวแปรอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ พบว่ามูลค่าการส่งออกแปรผกผันกับอัตราแลกเปลี่ยน และแบบจำลองที่ 4 เป็นการทดสอบตัวแปรอัตราเงินเฟ้อ ผลพบว่าหากมีอัตราเงินเฟ้อของประเทศไทยที่สูงทำให้มูลค่าการส่งออกสูงตามไปด้วย อย่างไรก็ตามตัวแปรทั้งสามไม่มีอิทธิพลต่อการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้จะเป็นเพราะจำนวนตัวอย่างจำกัด ค่า R^2 ประมาณ 0.3 แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองที่พัฒนานี้สามารถอธิบายมูลค่าการส่งออกได้ประมาณร้อยละ 30

ตารางที่ 5 สัมประสิทธิ์ของแต่ละปัจจัยจากการวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอย

ปัจจัย	อัตราการเติบโตของการส่งออกภาพรวม				
	แบบจำลอง ที่ 1	แบบจำลองที่ 2	แบบจำลอง ที่ 3	แบบจำลอง ที่ 4	แบบจำลอง ที่ 5
อัตราการเติบโตของ GDP ของสหภาพยุโรป	4.578** (1.823)	4.469** (1.875)	4.154** (1.764)	4.031** (1.906)	3.696* (1.896)
อัตราภาษี	-0.086 (0.259)	-0.069 (0.271)	-0.100 (0.247)	0.105 (0.335)	0.066 (0.351)
ความได้เปรียบของการ ส่งออกไทยเทียบกับ ประเทศในอาเซียน		0.040 (0.127)			0.025 (0.123)
อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ต่างประเทศ			-0.013 (0.011)		-0.011 (0.011)
อัตราเงินเฟ้อ				0.008 (0.009)	0.007 (0.010)
ค่าคงที่	-0.019 (0.024)	-0.018 (0.025)	-0.020 (0.024)	-0.014 (0.025)	-0.016 (0.026)
<i>N</i>	35	35	35	35	35
<i>R</i> ²	0.328	0.330	0.353	0.347	0.367
adj. <i>R</i> ²	0.286	0.265	0.290	0.283	0.258

หมายเหตุ: ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงในวงเล็บ

* $p < .1$, ** $p < .05$, *** $p < .01$

3.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกใน 5 กลุ่มสินค้าสำคัญ

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์สมการถดถอยระหว่างมูลค่าการส่งออกของสินค้าที่มีมูลค่าสูงสุด 5 กลุ่มสินค้า กับปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการส่งออก ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวประชากรของสหภาพยุโรป (GDP per capita) อัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราการแลกเปลี่ยนเงินตรา ความสามารถในการแข่งขัน และผลต่างระหว่างอัตราภาษีนำเข้าที่สหภาพยุโรปเรียกเก็บกับประเทศอื่นๆ (MFN rate) และอัตราภาษีภายใต้สิทธิ GSP พบว่าตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวประชากรของสหภาพยุโรป (GDP per capita) เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลมูลค่าการส่งออกของสินค้าทุก

กลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีทิศทางเป็นบวก กล่าวคือหากมาตรฐานการครองชีพโดยเฉลี่ยของประชาชนในประเทศสินค้าทุกสูงขึ้นไปจะทำให้ประชาชนในสหภาพยุโรปมีอำนาจการซื้อสินค้ามากขึ้น

อัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราการแลกเปลี่ยนเงินตรามีผลกระทบทางลบอย่างมีนัยสำคัญต่อมูลค่าการส่งออกในกลุ่มสินค้าเครื่องจักรและอุปกรณ์ ในขณะที่กลุ่มสินค้าอื่นมีแนวโน้มว่าอัตราแลกเปลี่ยนที่อ่อนค่าลงมีความเกี่ยวข้องกับมูลค่าการส่งออกที่ลดลง สำหรับความได้เปรียบทางการค้ามีผลในทางบวกในการส่งออกสินค้าทุกกลุ่มยกเว้นกลุ่มเกษตรและเกษตรแปรรูปไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลต่างด้านภาษีพบว่าไม่มีอิทธิพลต่อการส่งออกในกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์และยานยนต์ โดยความแตกต่างระหว่างภาษี MFN กับ GSP ที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 มีผลต่อมูลค่าการส่งออกที่ลดลงร้อยละ 0.7 และ 3 ในการส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์และยานยนต์ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์ของการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยของแต่ละอุตสาหกรรม

ปัจจัย	อัตราการเติบโตของการส่งออกรายอุตสาหกรรม				
	อิเล็กทรอนิกส์	เครื่องจักร	ยานยนต์	ทองคำและเครื่องประดับ	เกษตรแปรรูป
ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว	1.366**	1.527***	2.088**	1.350*	1.688***
ประชากรของสหภาพยุโรป	(0.631)	(0.245)	(0.986)	(0.686)	(0.358)
(GDP per capita)					
การเปลี่ยนแปลงของอัตรา	-0.028	-0.052*	-0.080	-0.056	-0.025
การแลกเปลี่ยน	(0.028)	(0.027)	(0.065)	(0.047)	(0.033)
ความสามารถในการแข่งขัน	0.612***	1.340***	1.070***	-0.051***	0.005
	(0.136)	(0.153)	(0.069)	(0.016)	(0.111)
ผลต่างระหว่างอัตราภาษี	-0.709***	0.000	-2.928***	0.000	-0.014
MFN และ GSP	(0.130)	(.)	(0.662)	(.)	(0.024)
ค่าคงที่	-0.016	-0.027	-0.046	0.001	0.006
	(0.025)	(0.017)	(0.039)	(0.029)	(0.028)
<i>N</i>	43	23	23	23	23
<i>R</i> ²	0.412	0.847	0.764	0.396	0.378
adj. <i>R</i> ²	0.350	0.823	0.712	0.301	0.240

หมายเหตุ: ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแสดงในวงเล็บ

* p<.1, ** p<.05, *** p<.01

4. สรุป

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นบทบาทของสิทธิประโยชน์ทางภาษีต่อมูลค่าการส่งออกทั้งในภาพรวมและในรายอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องจักรและ

อุตสาหกรรม ยานยนต์ ทองคำและเครื่องประดับ สินค้าเกษตรแปรรูป ในแต่ละไตรมาส สินค้าทั้ง 5 กลุ่มนี้ได้รับประโยชน์ด้านต้นทุนภาษีที่ประหยัดได้ประมาณ 116-208 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อย่างไรก็ตามในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งออกไม่พบว่าภาษีนำเข้าจากสหภาพยุโรปนี้มีอิทธิพลต่อการส่งออกในภาพรวม การส่งออกขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปเป็นหลัก เมื่อพิจารณาในรายอุตสาหกรรมทั้ง 5 พบว่าภาษีที่ประหยัดได้มีอิทธิพลต่อการส่งออกในการส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์และยานยนต์ ส่วนอีก 3 กลุ่มสินค้านั้นอัตราภาษีที่ประหยัดได้ไม่มีอิทธิพลต่อการส่งออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 4

ผลกระทบต่อการค้าและการลงทุนของประเทศที่ความตกลงเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้

1. บทนำ

หลังจากปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา สหภาพยุโรปมีนโยบายขยายการทำความตกลงเขตการค้าเสรีให้มากขึ้น ปัจจุบันสหภาพยุโรปมีการทำความตกลงเขตการค้าเสรีและการเจรจาระหว่างภาคพื้น (region-to-region negotiation) จำนวนมาก โดยนอกจากประเทศไทยแล้ว สหภาพยุโรปยังทำความตกลงทางการค้ากับประเทศต่าง ๆ อีกหลายประเทศทั่วโลก เช่น ประเทศในกลุ่มยุโรปตะวันออกเฉียงใต้ และ Economic Partnership Agreements (EPAs) หรือกลุ่มประเทศแถบ Africa Caribbean and Pacific เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความตกลงเขตการค้าเสรีแบบทวีภาคีที่สหภาพยุโรปทำกับประเทศอื่น ๆ อีกจำนวนหนึ่ง โดยมีทั้งที่อยู่ในระหว่างการเจรจา การเจรจาเสร็จสิ้นได้ข้อสรุปแล้วแต่ความตกลงยังไม่มีผลบังคับใช้ และความตกลงมีผลบังคับใช้แล้ว สำหรับในทวีปเอเชีย ประเทศที่มีการเจรจาเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรปและความตกลงดังกล่าวมีผลบังคับใช้แล้ว มีเพียงหนึ่งประเทศ คือ สาธารณรัฐเกาหลี ประเทศที่มีการเจรจาเขตการค้าเสรีเสร็จสิ้นแล้วแต่ความตกลงยังไม่มีผลบังคับใช้หนึ่งประเทศ คือ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และประเทศที่อยู่ในระหว่างการเจรจา เช่น เวียดนาม มาเลเซีย เป็นต้น

แม้ว่าแรงจูงใจที่จะทำให้แต่ละประเทศเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรีร่วมกันจะเป็นไปได้ทั้งเหตุผลด้านเศรษฐกิจ การเมือง หรือสังคม อย่างไรก็ตาม จุดมุ่งหมายหลักที่ประเทศต่าง ๆ เลือกที่จะเจรจาเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรป มักเป็นเหตุผลด้านการขยายตลาดและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของตนเอง เพื่อให้สามารถส่งออกสินค้าได้ในมูลค่าที่มากขึ้น หรือดึงดูดเงินลงทุนจากสหภาพยุโรปได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลของการเจรจาเขตการค้าเสรีนั้นไม่อาจจะระบุได้แน่ชัดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศต่าง ๆ ที่มีการบังคับใช้การเจรจาเขตการค้าเสรีแล้วแน่นอนหรือไม่ สำหรับบางประเทศการค้าและการลงทุนอาจจะมีมูลค่าสูงเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากเกิดการขยายตลาดอันเนื่องมาจากอุปสรรคด้านการค้าที่ลดลงและเปิดโอกาสให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนมากขึ้นอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่ามูลค่าการค้าและการลงทุนที่เพิ่มขึ้นนั้นเกิดจากการเจรจาเขตการค้าเสรีหรือเกิดจากศักยภาพของสินค้าจากประเทศส่งออกหรือกำลังซื้อหรือสภาพเศรษฐกิจในสหภาพยุโรป

สำหรับประเทศไทยอยู่ในขั้นตอนเริ่มการเจรจาเขตการค้าเสรี การมีข้อมูลที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ประเมินผลของการเจรจาเขตการค้าเสรีที่มีต่อการค้าและการลงทุนในประเทศต่าง ๆ ซึ่งเคยเจรจาเขตการค้าเสรีมาก่อนจะเป็นข้อมูลที่ดีในการคาดการณ์แนวโน้มของผลที่การเจรจาเขต

การค้าเสรีอาจมีต่อประเทศไทย รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการเจรจาเขตการค้าเสรีได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในบทนี้จะเป็นการศึกษาสถานการณ์การค้าและการลงทุนหลังการเจรจาเริ่มมีผลบังคับใช้หรือเริ่มเจรจา และศึกษาบทบาทของความตกลงเขตการค้าเสรีที่มีต่อการส่งออกการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของประเทศนั้น ๆ

2. วิธีการศึกษา

2.1 การศึกษาสถานการณ์ด้านการค้าและการลงทุน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนย่อยดังต่อไปนี้

2.1.1 คัดเลือกประเทศที่ต้องการทำการศึกษาซึ่งประกอบด้วยประเทศที่ได้เจรจาเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรป และความตกลงดังกล่าวมีผลบังคับใช้แล้ว หรือประเทศที่อยู่ในขั้นตอนการเจรจาเขตการค้าเสรี หรือการเจรจาได้ข้อสรุปแล้ว แต่การเจรจาเขตการค้าเสรียังไม่มีผลบังคับใช้ โดยประเทศที่คัดเลือกศึกษาผ่านเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

- เป็นประเทศเริ่มเจรจาเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรปก่อนปี พ.ศ. 2555 สำหรับประเทศที่แม้ว่าจะมีความตกลงเขตการค้าเสรีแล้วแต่ยังไม่บังคับใช้ภายในปี พ.ศ. 2555 จะไม่สามารถนำมาศึกษาได้เนื่องจากข้อมูลไม่เพียงพอที่จะวิเคราะห์

- เป็นประเทศที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากรต่ำถึงปานกลาง (low- and middle- income countries) ตามการจัดกลุ่มประเทศของธนาคารโลก (World Bank)

- ในกรณีที่เป็นประเทศที่มีรายได้สูง (high-income countries) จะต้องอยู่ในทวีปเอเชีย เนื่องจากประเทศเหล่านี้มีแนวโน้มว่าจะมีระบบเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกับระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย

จากเกณฑ์ข้างต้นทำให้ประเทศแคนาดาไม่รวมอยู่ในการศึกษาเนื่องจากเป็นประเทศที่มีรายได้สูง สำหรับคณะมนตรีความร่วมมืออ่าวอาหรับ (Gulf Cooperation Council : GCC) คัดออกเนื่องจากการเจรจาถูกระงับไปในปี พ.ศ. 2551 สำหรับประเทศในกลุ่มอเมริกากลาง ประกอบด้วยรัฐพหุชนชาติแห่งโบลิเวีย สาธารณรัฐฮอนดูรัส สาธารณรัฐนิการากัว และสาธารณรัฐปานามา) และประชาคมแอนเดียน ที่ประกอบด้วยสาธารณรัฐโคลอมเบีย สาธารณรัฐเปรู และสาธารณรัฐเอกวาดอร์ คัดออกจากการศึกษาเนื่องจากความตกลงเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้ใน ปี พ.ศ. 2556 ทำให้มีข้อมูลไม่เพียงพอที่จะใช้ในการวิเคราะห์หรือคาดการณ์ ดังนั้นมีจำนวน 9 ประเทศที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกข้างต้นเพื่อนำมาทำการศึกษาต่อไป โดยประเทศเหล่านั้นแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้แล้วซึ่งประกอบด้วย 4 ประเทศได้แก่ สาธารณรัฐชิลี สาธารณรัฐเกาหลี สหรัฐเม็กซิโก และสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ สำหรับประเทศที่อยู่ระหว่างการเจรจาเขตการค้าเสรี หรือการเจรจาได้ข้อสรุปแล้วแต่ความตกลงดังกล่าวยังไม่มีผลบังคับใช้ที่รวมเข้าในการศึกษา มีจำนวน 5

ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐอินเดีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ สหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐยูเครน และ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 รายชื่อประเทศที่คัดเลือกศึกษาและปี พ.ศ. ที่ทำการเจรจาเขตการค้าเสรี

ประเทศ	ปีที่เริ่มเจรจา	ปีที่ทำความตกลง	ปีที่มีผลบังคับใช้
ชิลี	2543	2545	2546
เกาหลี	2550	2553	2554
เม็กซิโก	2539	2540	2543
แอฟริกาใต้	2539	2542	2543
อินเดีย	2550		
ยูเครน	2551		
สิงคโปร์	2553		
มาเลเซีย	2553		

ที่มา: European Commission

2.1.2 ศึกษารายละเอียดของการเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรี เพื่อทราบวัตถุประสงค์และปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการเจรจา

2.1.3 รวบรวมข้อมูลการค้าและการลงทุนจากสหภาพยุโรปของแต่ละประเทศจากฐานข้อมูล Eurostat ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ถึงปี พ.ศ. 2555 และใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อการเจริญเติบโตและทราบส่วนแบ่งการตลาดของประเทศนั้น ๆ ในการส่งออกไปสหภาพยุโรป และการลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรป

2.2 การวิเคราะห์บทบาทของความตกลงเขตการค้าเสรี ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนย่อยดังต่อไปนี้

2.2.1 ทบทวนวรรณกรรมเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกและการลงทุนจากฐานข้อมูล EconLit และ grey literature ผลการทบทวนสรุปได้ดังนี้

- ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออก

การทบทวนวรรณกรรมพบการศึกษา 3 เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งออกดังแสดงในตารางที่ 8 Shane et al. (2008) [32] ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกสินค้ากลุ่มเกษตรกรรม ไปยังประเทศต่าง ๆ จำนวน 60 ประเทศ ทั้งในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่ำและสูงระหว่างปี พ.ศ. 2516 ถึง พ.ศ. 2549 ของประเทศสหรัฐอเมริกา การศึกษานี้พบว่าอัตราแลกเปลี่ยนที่

มีประสิทธิภาพที่แท้จริง (real effective exchange rate) มีความสัมพันธ์กับการส่งออกในทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.1 โดยเมื่ออัตราแลกเปลี่ยนที่มีประสิทธิภาพที่แท้จริงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 มูลค่าการส่งออกของสหรัฐอเมริกาจะลดลงร้อยละ 0.51 และพบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมมูลค่าการส่งออกคือผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product) ของคู่ค้าอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยพบว่าเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของคู่ค้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 มูลค่าการส่งออกของสหรัฐอเมริกาจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.75 เนื่องจากความสามารถในการซื้อของคู่ค้าเพิ่มสูงขึ้น [32]

อย่างไรก็ตาม Kyereme (2002) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกสินค้าไปยังออสเตรเลียตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 ของสหรัฐอเมริกา แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านกำลังซื้อของประชากร โดยใช้อัตราส่วนระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากร (GDP per capita) ของประเทศคู่ค้าทั้งสองมีผลต่อมูลค่าการส่งออกในทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 โดยหากอัตราส่วนดังกล่าวเพิ่มขึ้นร้อยละหนึ่ง การส่งออกสุทธิจากสหรัฐอเมริกาไปยังออสเตรเลียจะลดลงร้อยละ 4.25 เนื่องจากแม้การส่งออกไปยังออสเตรเลียจะเพิ่มขึ้น แต่การนำเข้าจากออสเตรเลียก็เพิ่มขึ้นในอัตราที่มากกว่า [33]

นอกจากนี้ การศึกษาโดย Kyereme (2002) ยังสรุปว่าอัตราส่วนระหว่างปริมาณเงินในระบบ (money supply ratio) ของสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย และอัตราส่วนระหว่างดัชนีราคาผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP price deflator) ของสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลียส่งผลต่อการส่งออกสุทธิของสหรัฐอเมริกาอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ กล่าวคือเมื่ออัตราส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละหนึ่งจะมีผลทำให้การส่งออกสุทธิไปยังออสเตรเลียลดลงร้อยละ 0.074 และ 5.48 ตามลำดับ เนื่องจากถ้าหากอัตราดอกเบี้ยกู้ยืมลดลง การส่งออกจากสหรัฐอเมริกาไปยังออสเตรเลียจะเพิ่มขึ้น แต่การนำเข้าจากออสเตรเลียก็จะเพิ่มมากขึ้นในอัตราที่สูงกว่า การส่งออกสุทธิจึงลดลง การศึกษานี้พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลในทางบวกต่อการส่งออกสุทธิคืออัตราส่วนระหว่างอัตราดอกเบี้ยกู้ยืมของผู้ส่งออกและประเทศคู่ค้า (Lending rate ratio) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการส่งออกสุทธิ กล่าวคือถ้าอัตราส่วนดังกล่าวลดลงร้อยละหนึ่ง การส่งออกสุทธิจะลดลงร้อยละ 0.57 [33]

จากการทบทวนวรรณกรรมพบการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผลของความตกลงเขตการค้าเสรี 1 เรื่อง Sootmaekers (2004) ศึกษาผลของการมีความตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างเม็กซิโกและสหภาพยุโรป ที่มีต่อการค้าระหว่างทั้งสองฝ่ายด้วย standard gravity model โดยเปรียบเทียบระหว่างสถานการณ์ที่มีและไม่มีการเจรจาเขตการค้าเสรี และแทนผลของการมีการเจรจาเขตการค้าเสรีด้วยตัวแปรหุ่น (dummy variable) โดยในสถานการณ์ที่มีการเจรจาเขตการค้าเสรี ตัวแปรหุ่นจะมีค่าเป็นหนึ่ง ในขณะที่ในสถานการณ์ที่ไม่มีการเจรจาเขตการค้าเสรี ตัวแปรหุ่นมีค่าเป็นศูนย์ ผลจากแบบจำลองพบว่าการมีความตกลงเขตการค้าเสรีมีผลต่อการส่งออกในทิศทางที่ไม่แน่นอนและไม่มีนัยสำคัญต่อการส่งออก ในขณะที่จำนวนประชากรรวมระหว่างคู่ค้ามีผลต่อการส่งออกในทิศทางตรง

ข้ามอย่างมีนัยสำคัญ โดยเมื่อจำนวนประชากรของประเทศผู้ส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละหนึ่ง การส่งออกไปยังประเทศคู่ค้าจะลดลงร้อยละ 1.4 ทั้งนี้ เนื่องจากตลาดการค้าในประเทศขยายขนาดเพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากร การค้าจึงเป็นไปได้ในลักษณะของการค้าในประเทศเป็นส่วนใหญ่ [34]

ตารางที่ 8 ทิศทางและระดับความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการส่งออก

ปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการส่งออก	ทิศทางเดียวกับมูลค่าการส่งออก	ทิศทางตรงกันข้ามกับมูลค่าการส่งออก	ไม่มีนัยสำคัญ
อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา (real effective exchange rate)		-0.507% (ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.1) [32]	
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP)	0.751% (ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01) [32]		
อัตราส่วนระหว่างรายได้ต่อหัวประชากร (GDP per capita) ของคู่ค้า		-4.25% (ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01) [33]	
อัตราส่วนระหว่างอัตราดอกเบี้ยกู้ยืม (Lending rate ratio) ระหว่างคู่ค้า	0.57% (ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01) [33]		
ปริมาณเงินในระบบ (Money supply ratio)		-0.074% (ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05) [33]	
อัตราส่วนของดัชนีราคาผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP price deflator ratio)		-5.48% (ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01) [33]	
การมีการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างคู่ค้า			-0.074% ถึง 0.059% (ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) [34]
จำนวนประชากรรวมระหว่างคู่ค้า (joint population)		-1.437% (ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01) [34]	

- ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบการศึกษาที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ 5 เรื่อง โดยมีการศึกษาหลายปัจจัย ดังนี้ Delaunay (2012) [35] พบว่ามูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศและอัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีผลบวกต่อการลงทุนจากต่างประเทศอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเป็นตัวชี้วัดที่บ่งถึงขนาดของตลาดในประเทศนั้น ๆ และตลาดที่มีขนาดใหญ่จะดึงดูดการลงทุน [36] และมักจะถูกใช้เป็นตัวชี้วัดการเจริญเติบโตของตลาดซึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่นักลงทุนจากต่างประเทศให้ความสำคัญ [35, 37] อย่างไรก็ตาม การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในกลุ่มประเทศในแถบยุโรปตะวันออกเฉียงใต้ พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัวประชากรและจำนวนประชากรในประเทศมีผลต่อการลงทุนจากต่างประเทศในทิศทางตรงข้าม ทั้งนี้ อาจเนื่องจากปัจจัยด้านขนาดตลาดจึงไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดการลงทุนในประเทศที่มีขนาดเล็ก ส่วนค่าแรงมีผลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในทิศทางตรงข้าม เนื่องจากนักลงทุนจะแสวงหาแหล่งลงทุนที่มีค่าแรงต่ำเพื่อลดต้นทุนด้านแรงงาน [35, 36] สำหรับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา Delaunay (2012) [35] พบว่ามีผลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในทิศทางตรงข้าม

นอกจากนี้ Cevis (2007) [37] และ Kok (2009) [38] พบว่าตัวปรับลดผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP price deflator) มีผลต่อการลงทุนในทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากเมื่อตัวปรับลดดังกล่าวเพิ่มขึ้นแสดงว่าประเทศนั้น ๆ มีความเสี่ยงในระดับเศรษฐศาสตร์มหภาคเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาการสะสมทุน (capital formation) และการสะสมทุนถาวร (gross fixed capital formation) ในประเทศพบว่ามีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากการสะสมทุนสะท้อนให้เห็นถึงบรรยากาศการลงทุนในประเทศในขณะนั้น ในขณะเดียวกัน Rodriguez (2008) พบว่าแรงกดดันทางการคลัง ซึ่งหมายถึงอัตราส่วนของภาษีศุลกากรทั้งทางตรงและทางอ้อมในผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มีผลต่อการลงทุนจากต่างประเทศในทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญ โดยเมื่อแรงกดดันเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 การลงทุนจากต่างประเทศจะลดลงร้อยละ 2.17-2.04 [39]

Botric (2006) [36] และ Kok (2009) [38] พบว่าเงินกู้ยืมจากภายนอกประเทศส่งผลที่ไม่แน่นอนต่อการลงทุนจากต่างประเทศ โดยอาจมีผลทั้งในทิศทางเดียวกันหรือทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ภาวะหนี้มีผลในทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เนื่องจากภาวะหนี้แสดงให้เห็นถึงความไม่เสถียรของเศรษฐกิจในประเทศ [38] สำหรับการเปิดกว้างทางการค้า ซึ่งวัดโดยอัตราส่วนของมูลค่าสินค้าที่นำเข้าและส่งออกในผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มีผลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้

ยังพบว่าอัตราการว่างงานมีผลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญอีกด้วย [36]

สำหรับตัวแปรด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยี Kok (2009) พบว่าปริมาณการใช้ไฟฟ้าและจำนวนคู่สายโทรศัพท์มีผลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในทิศทางเดียวกัน โดยเมื่อปริมาณการใช้ไฟฟ้าและจำนวนคู่สายโทรศัพท์เพิ่มมากขึ้น อันหมายถึงมีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีมากขึ้น จะดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม Botric (2006) กลับพบว่าตัวแปรอินเทอร์เน็ตมีผลต่อการลงทุนจากต่างประเทศในทิศทางตรงข้าม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอินเทอร์เน็ตเพิ่งมีการใช้อย่างแพร่หลายในช่วงหลังของการวิเคราะห์สมการถดถอยนั้น [36]

2.2.2 กำหนดปัจจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์สมการถดถอย โดยตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์สมการถดถอย สำหรับการส่งออกจากประเทศต่าง ๆ ไปยังสหภาพยุโรป ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศนั้น ๆ อัตราดอกเบี้ยกู้ยืม และดัชนีราคาผู้บริโภค สำหรับการลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรป ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์สมการถดถอย ได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศนั้น ๆ จำนวนคู่สายโทรศัพท์ต่อ 1000 ประชากร ดัชนีความรุนแรงทางการเมือง และ ดัชนีหลักนิติธรรม นอกจากนี้ ทั้งในการวิเคราะห์สมการถดถอย สำหรับการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปและการลงทุนจากสหภาพยุโรป ยังพิจารณาตัวแปรหุ่นสามตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรหุ่นซึ่งชี้ว่าสหภาพยุโรปมีการขยายจำนวนสมาชิก ตัวแปรหุ่นซึ่งแทนการมีการเจรจาเขตการค้าเสรีที่บังคับใช้แล้ว (บังคับใช้แล้ว = 1) และตัวแปรหุ่นซึ่งแทนปีที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้ (ปีที่มีการบังคับใช้เป็นต้นมา = 1) โดยมีรายละเอียดและที่มาของข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 สรุปตัวแปรที่นำมาใช้และแหล่งข้อมูลของตัวแปรเหล่านั้น

ชื่อตัวแปร	คำอธิบายตัวแปร	ที่มา
EXP	Log ฐานธรรมชาติของมูลค่าการส่งออกไปยังสหภาพยุโรป (ดอลลาร์สหรัฐ)	Eurostat
FDI	Log ฐานธรรมชาติของมูลค่าการลงทุนโดยตรงสะสมจากสหภาพยุโรป (ดอลลาร์สหรัฐ)	Eurostat
ER	Log ฐานธรรมชาติของอัตราแลกเปลี่ยน (หน่วยสกุลเงินนั้น ๆ ต่อดอลลาร์สหรัฐ)	World Bank
GDP	Log ฐานธรรมชาติของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ดอลลาร์สหรัฐ)	World Bank

Lend	อัตราดอกเบี้ยกู้ยืม	World Bank
CPI	ดัชนีราคาผู้บริโภค	World Bank
PV	ดัชนีเสถียรภาพทางการเมืองและความรุนแรง	World Bank
ROL	ดัชนีหลักนิติธรรม	World Bank
TEL	จำนวนคู่สายโทรศัพท์ต่อ 1000 ประชากร	World Bank
EU27	ตัวแปรหุ่นซึ่งแสดงว่าข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลของสมาชิกสหภาพยุโรป 27 ประเทศ	
ENFORCE	ตัวแปรหุ่นซึ่งแสดงว่าประเทศนั้น ๆ มีการบังคับใช้การเจรจาเขตการค้าเสรีแล้ว (มีการบังคับใช้แล้ว = 1)	
FTA	ตัวแปรหุ่นซึ่งแสดงปีซึ่งการเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้ (ปีที่มีผลบังคับใช้เป็นต้นมา = 1)	
TIME	ตัวแปรด้านมิติเวลา	

2.2.3 การพัฒนาแบบจำลอง เนื่องจากข้อมูลมีลักษณะเป็นช่วงยาว (panel data) ของหลายประเทศ ลักษณะของข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นว่ามีการวิเคราะห์ 2 แบบที่เหมาะสมและมีอคติน้อยคือ fixed effect model เป็นวิธีการประมาณแบบจำลองโดยการกำจัดตัวแปรที่เป็นลักษณะเฉพาะของประเทศที่ไม่สามารถสังเกตได้ หรือให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างประเทศที่ถูกเลือก และ random effect model เป็นวิธีประมาณแบบจำลองโดยการใช้สมมติฐานของตัวแปรสุ่มที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม หรือ ถ้าวาประเทศที่เลือกมาเป็นการสุ่มมาจากกลุ่มประเทศทั้งหมด ทั้งนี้สถิติ Hausman Test จะนำมาทดสอบเพื่อเปรียบเทียบว่าควรเลือกใช้การวิเคราะห์โดย fixed effects หรือ random Effects โดยแบบจำลองแบบ fixed effect จะมีประสิทธิภาพมากกว่าก็ต่อเมื่อปฏิเสธสมมติฐาน (null hypothesis) ที่ว่า individual effects และตัวถดถอย (regressors) ไม่มีความสัมพันธ์กัน

แบบจำลองการศึกษาอิทธิพลของการค้าเสรีต่อการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปของทั้ง 9 ประเทศ คือ

$$\ln EXP_{it} = \beta_0 + \beta_1 ER_{it} + \beta_2 LEND_{it} + \beta_3 CPI_{it} + \beta_4 EU27 + \beta_5 FTA + \mu_i + \varepsilon_{ij} \quad (1)$$

แบบจำลองการศึกษาอิทธิพลของการค้าเสรีต่อการลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรปในแต่ละประเทศ
คือ

$$FDI_{it} = \beta_0 + \beta_1 GDP_{it} + \beta_2 ER_{it} + \beta_3 TEL_{it} + \beta_4 PV_{it} + \beta_5 RoL_{it} + \mu_i + \varepsilon_{ij} \quad (2)$$

โดยที่ i = ประเทศ

t = เวลา

β_0 = ค่าคงที่

β_i = สัมประสิทธิ์ซึ่งต้องการประมาณค่า

μ_i = ความแตกต่างทางระบบเศรษฐกิจ (country-specific effect) ซึ่งตั้งสมมติฐานให้ไม่
เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา และ

ε_{ij} = ค่าคลาดเคลื่อน นอกจากนี้ยังพิจารณาตัวแปรด้านมิติเวลา (time variable: TIME) เพื่อ
สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มของเวลาและการส่งออกและการลงทุน

3. ผลการศึกษา

3.1 ภูมิหลังของการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและประเทศต่าง ๆ

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าวัตถุประสงค์ของการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างสหภาพ
ยุโรปและประเทศต่าง ๆ ค่อนข้างหลากหลาย โดยเกี่ยวข้องทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมืองการ
ปกครองของประเทศนั้น ๆ (รายละเอียดดังภาคผนวก 10) ในจำนวนประเทศซึ่งถูกคัดเลือกมา
ทำการศึกษาทั้งหมด เม็กซิโกเป็นประเทศแรกที่มีการบังคับใช้การเจรจาเขตการค้าเสรีอย่างเต็ม
รูปแบบ ภายใต้ชื่อ Economic Partnership Political Coordination and Cooperation
Agreement อีกทั้งการเจรจาเขตการค้าเสรีฉบับนี้ยังเป็นการเจรจาเขตการค้าเสรีข้ามมหาสมุทร
แอตแลนติกฉบับแรกของสหภาพยุโรป [40, 41] โดยระบบเศรษฐกิจของเม็กซิโกค่อนข้างเปิดกว้างต่อ
การค้าและการลงทุนจากต่างประเทศตั้งแตในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 80 ถึง 90 โดยมีจุดประสงค์เพื่อ
ยกระดับสภาพเศรษฐกิจของประเทศ และดึงดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศ [41] เม็กซิโกทำการเจรจา
เขตการค้าเสรีทั้งในรูปแบบทวิภาคี เช่น การเจรจาเขตการค้าเสรีซึ่งเม็กซิโกทำกับชิลี และแบบพหุ
ภาคี เช่น North America Free Trade Agreement (NAFTA) ซึ่งเม็กซิโกทำความตกลงกับ
สหรัฐอเมริกาและแคนาดา [42] สำหรับการเจรจาเขตการค้าเสรีซึ่งเม็กซิโกทำกับสหภาพยุโรปนี้ ฝ่าย
เม็กซิโกมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความมั่นคงในการเข้าถึงตลาดสินค้าด้านอุตสาหกรรมที่ส่งออกไปยังตลาด

ทำเงินเช่นสหภาพยุโรป และลดสัดส่วนการค้าและการพึ่งพาสหรัฐอเมริกา ในส่วนของสหภาพยุโรป การเจรจาเขตการค้าเสรีจะช่วยให้สหภาพยุโรปมีความสามารถแข่งขันในการส่งสินค้าส่งออกไปยัง เม็กซิโกอีกครั้งหลังจากที่มูลค่าการส่งออกจากสหภาพยุโรปไปยังเม็กซิโกลดลงติดต่อกันนับแต่ปี พ.ศ. 2533 [34]

ประเทศถัดมาที่มีการบังคับใช้การเจรจาเขตการค้าเสรีคือแอฟริกาใต้ โดยการเจรจาเขตการค้าเสรีฉบับนี้เริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2539 ภายใต้ชื่อ Trade, Development and Cooperation Agreement โดยการเจรจาเขตการค้าเสรีนี้เป็นผลดีต่อสหภาพยุโรป เนื่องจากเป็นโอกาสที่จะสร้างความสัมพันธ์ทางการเมืองที่ใกล้ชิดกับแอฟริกาใต้ที่เป็นคู่ค้าที่สำคัญที่สุดในทวีปแอฟริกา ซึ่งจะทำให้สหภาพยุโรปอยู่ในตำแหน่งทางการเมือง และการค้าการลงทุนที่ดีกว่าสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น รวมทั้งเป็นการแสดงความเต็มใจของสหภาพยุโรปในการที่จะทำให้เกิดเสถียรภาพในตลาดที่กำลังเติบโต [43] ความตกลงทางการค้าฉบับนี้ผ่านการเจรจาถึง 24 รอบ จนกระทั่งได้ข้อสรุปในปี พ.ศ. 2542 เริ่มมีผลบังคับในปี พ.ศ. 2543 และมีผลบังคับใช้อย่างเต็มรูปแบบในปี พ.ศ. 2547 [43] การศึกษาเพื่อประเมินผลของการเจรจาเขตการค้าเสรีที่มีต่อการค้าระหว่างคู่ภาคี พบว่าแม้การเจรจาเขตการค้าเสรีจะทำให้มูลค่าการส่งออกโดยรวมจากแอฟริกาใต้ไปยังสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้น แต่สัดส่วนเมื่อเทียบกับมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของแอฟริกาใต้กลับลดลงเล็กน้อย [44] อย่างไรก็ตาม อีกการศึกษาหนึ่งพบว่ามูลค่าการส่งออกไปยังสหภาพยุโรป และนำเข้าจากสหภาพยุโรปของแอฟริกาใต้ เพิ่มขึ้น [43]

ชิลีเริ่มเจรจาเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2543 [45] จนกระทั่งได้ข้อสรุปในปี พ.ศ. 2545 [46] ในลักษณะของ Association Agreement ซึ่งมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาเขตการค้าเสรีด้วย โดยลักษณะระบบเศรษฐกิจของชิลีเป็นแบบเปิดกว้างต่อการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศ และนับว่าเป็นระบบที่เปิดกว้างที่สุดแห่งหนึ่งในโลก [47] เนื่องจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของชิลีเป็นไปโดยมีการส่งออกเป็นปัจจัยสำคัญ รายได้ของชิลีมาจากการส่งออกสินค้าราวร้อยละ 40 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ [48] การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลดีกับชิลีในแง่ที่จะช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในตลาดสหภาพยุโรป [47] ในขณะที่สำหรับสหภาพยุโรป การเจรจาเขตการค้าเสรีฉบับนี้เป็นทั้งเครื่องสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างสหภาพยุโรปและประเทศในกลุ่มละตินอเมริกา และเพื่อถ่วงดุลส่วนแบ่งตลาดของสหภาพยุโรปในละตินอเมริกากับสหรัฐอเมริกาอีกด้วย [49, 50] การเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างชิลีและสหภาพยุโรปเริ่มมีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2546 และมีผลบังคับใช้อย่างเต็มรูปแบบในปี พ.ศ. 2548 [46] การศึกษาเพื่อประเมินผลกระทบของการเจรจาเขตการค้าเสรีที่มีต่อการค้าและการลงทุนระหว่างคู่ภาคี พบว่า การบริโภคสินค้าของชิลีโดยรวมเพิ่มมากขึ้น เพิ่มสวัสดิการ และเพิ่มการผลิตสินค้าของชิลีทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว ทั้งยังมีผลดีต่ออุตสาหกรรมเกษตรหลายกลุ่ม [51]

ก่อนที่จะทำการเจรจาเขตการค้าเสรีกับเกาหลีใต้ สหภาพยุโรปหันไปมุ่งให้ความสำคัญกับการค้าแบบพหุภาคีอยู่ระยะหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ความยุ่งยากและล่าช้าที่เกิดจากการเจรจาการค้าแบบพหุภาคีและการทำความเข้าใจแบบทวิภาคีของประเทศคู่แข่งอื่น ๆ เช่นสหรัฐอเมริกา ทำให้ยุโรปกลับมาให้ความสำคัญกับการค้าแบบทวิภาคีอีกครั้ง โดยสหภาพยุโรปเลือกที่จะเจรจาเขตการค้าเสรีกับประเทศที่เป็นคู่ค้ารายใหญ่และมีแนวโน้มที่เศรษฐกิจจะเติบโตอย่างมีนัยสำคัญ โดยเกาหลีใต้เป็นประเทศแรกในทวีปเอเชียที่สหภาพยุโรปเลือกจะเจรจาความตกลงดังกล่าวด้วย [52] ในขณะนั้น เกาหลีล้มเหลวในการเจรจาการค้ากับองค์การการค้าโลก และเกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจต่อมา จึงเริ่มให้ความสำคัญกับการทำการเจรจาเขตการค้าเสรีแบบทวิภาคีเช่นเดียวกัน [52] โดยผลที่เกาหลีจะได้จากการเจรจาเขตการค้าเสรีนี้ คือ ทำให้เกาหลีเข้าถึงตลาดในสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นคู่ค้าที่สำคัญและเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ได้สะดวกขึ้น และลดการพึ่งพาการนำเข้าสินค้าจากประเทศญี่ปุ่นลง [52] การเจรจาเขตการค้าเสรีดังกล่าวเริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2550 กระทั่งได้ข้อสรุปในปี พ.ศ. 2552 และเริ่มมีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2554 [53] การศึกษาเพื่อประเมินผลกระทบของการเจรจาเขตการค้าเสรีดังกล่าวต่อการค้าการลงทุนระหว่างคู่ภาคี พบว่าการเจรจาเขตการค้าเสรีนี้ทำให้มูลค่าการค้าระหว่างคู่ภาคีเพิ่มสูงขึ้น [54] และพบว่าโครงสร้างเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปและเกาหลีเกี่ยวพันกัน [55]

ในกลุ่มประเทศที่กำลังอยู่ในขั้นตอนการเจรจาเขตการค้าเสรี หรือการเจรจาสิ้นสุดแล้วแต่ความตกลงดังกล่าวยังไม่มีผลบังคับใช้ อินเดียเป็นประเทศที่มีการคัดค้านการทำการเจรจาเขตการค้าเสรีค่อนข้างสูงและมีการวิพากษ์วิจารณ์กันในวงกว้าง โดยมีสาเหตุหลักมาจากการเจรจาที่มีความต้องการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาเกินกว่าความตกลงของ WTO (TRIP plus) ซึ่งอาจส่งผลให้ประเทศอินเดียซึ่งเป็นแหล่งผลิตยาชื่อสามัญรายใหญ่ของโลกไม่สามารถผลิตยาชื่อสามัญในราคาถูกได้อีกต่อไป ส่งผลให้ผู้ป่วยเข้าถึงยาได้ยากขึ้น [56] นอกจากนี้ยังมีข้อขัดแย้งซึ่งยังไม่ได้ข้อสรุประหว่างทั้งสองฝ่าย ทำให้การเจรจาซึ่งเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ยังไม่ได้ข้อสรุปแม้ในปัจจุบัน [57]

สำหรับยูเครน การเจรจาเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรปเริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2551 และได้ข้อสรุปในปี พ.ศ. 2554 แต่ยังไม่ผลบังคับใช้ [58] โดยการเจรจาเขตการค้าเสรีนี้มีขึ้นเพื่อทดแทน Partnership and Cooperation Agreement ระหว่างสหภาพยุโรปและยูเครนซึ่งมีผลบังคับใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 มีเป้าหมายเพื่อลดการกีดกันทางการค้าระหว่างคู่ภาคี [59] อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้การเจรจาเขตการค้าเสรีอาจทำให้ยูเครนมีปัญหาทางการเมืองในภูมิภาค เนื่องจากแม้สหภาพยุโรปจะเป็นคู่ค้ารายสำคัญของยูเครน แต่ก็ยังเป็นรองประเทศในกลุ่มเครือรัฐเอกราช เช่น รัสเซีย ซึ่งตั้งอยู่ติดกับยูเครน และจะเสียประโยชน์ถ้าหากการเจรจาเขตการค้าเสรีนี้มีผลบังคับใช้ นอกจากนี้ยังมีความขัดแย้งทางการเมืองภายในของยูเครนด้วย [59] การคาดการณ์ผลของการเจรจาเขตการค้าเสรีที่มีต่อการค้าระหว่างคู่ภาคี พบว่าโดยรวมแล้วทั้งสองฝ่ายจะได้ประโยชน์จากการเจรจาเขตการค้าเสรี [60]

สำหรับประเทศในประชาคมอาเซียนประเทศอื่นนอกจากไทยที่สหภาพยุโรปเลือกเจรจาเขตการค้าเสรีด้วย ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย และเวียดนาม โดยแต่เดิมสหภาพยุโรปต้องการเจรจาเขตการค้าเสรีกับประชาคมอาเซียนทั้งกลุ่ม แต่หลังจากการเจรจากันเก้าครั้งและไม่ประสบผลสำเร็จ การเจรจาความตกลงดังกล่าวจึงถูกระงับไป ในภายหลังสหภาพยุโรปจึงหันมามุ่งเจรจาแบบทวิภาคีแทน โดยเริ่มจากสิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจพัฒนาแล้วเทียบเท่ากับสหภาพยุโรป เป็นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ส่วนภูมิภาคของบริษัทสัญชาติยุโรปจำนวนมาก และไม่มีสินค้าส่งออกสำคัญที่อาจเป็นประเด็นอ่อนไหวทางการเมือง ทำให้การเจรจาไม่ยืดเยื้อ [52] การเจรจาความตกลงดังกล่าวเริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2553 หลังจากการเจรจา 11 ครั้ง จึงได้ข้อสรุปบางส่วนในปี พ.ศ. 2555 ขณะนี้ร่างความตกลงอยู่ในขั้นตอนการทบทวน และจะมีการเจรจาด้านการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนต่อไป [61]

ทางด้านมาเลเซียนั้น ต้องการเจรจาเขตการค้าเสรีเพื่อเพิ่มการเข้าถึงตลาดในสหภาพยุโรป และเพื่อให้สามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านได้ในกรณีที่ประเทศเหล่านั้นทำการเจรจาเขตการค้าเสรี อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งของแผน Economic Transformation Plan ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อสนับสนุนการลงทุนในประเทศโดยหน่วยงานเอกชน [62] ในขณะเดียวกัน มาเลเซียก็มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของสหภาพยุโรป คือเป็นตลาดที่มีศักยภาพ และมีการกีดกันทางการค้าในระดับที่ค่อนข้างสูง [63] การเจรจาเขตการค้าเสรีจึงเริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2553 จนถึงปัจจุบันมีการเจรจากันแล้วเจ็ดครั้ง แต่ยังไม่ได้ข้อสรุป [64] สำหรับเวียดนาม แต่เดิมเวียดนามมีความตกลง Partnership and Cooperation Agreement กับสหภาพยุโรป และได้เริ่มเจรจาเขตการค้าเสรีอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2555 โดยมีกำหนดว่าจะแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2556 โดยจนถึงปัจจุบันมีการเจรจากันแล้วทั้งสิ้นสี่รอบ [65]

โดยรวมแล้วการเจรจาเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรปของประเทศต่าง ๆ เป็นไปเพื่อประโยชน์จากการเพิ่มโอกาสทางการค้าในสหภาพยุโรป เช่นเดียวกับสหภาพยุโรปซึ่งต้องการขยายส่วนแบ่งตลาดในประเทศกำลังพัฒนา อย่างไรก็ตาม ในบางครั้งสหภาพยุโรปยังมีเป้าหมายในทางการเมืองร่วมด้วย การเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและประเทศต่าง ๆ หลายประเทศเป็นไปโดยราบรื่น อย่างไรก็ตาม ในบางประเทศกลับมีปัญหาและยืดเยื้อ รวมทั้งยังมีปัญหาในการบังคับใช้การเจรจาเขตการค้าเสรี เช่น ในประเทศยูเครนอีกด้วย

3.2 สถานการณ์การส่งออกและการลงทุนระหว่างประเทศที่ได้เจรจาเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรป

3.2.1 การส่งออก

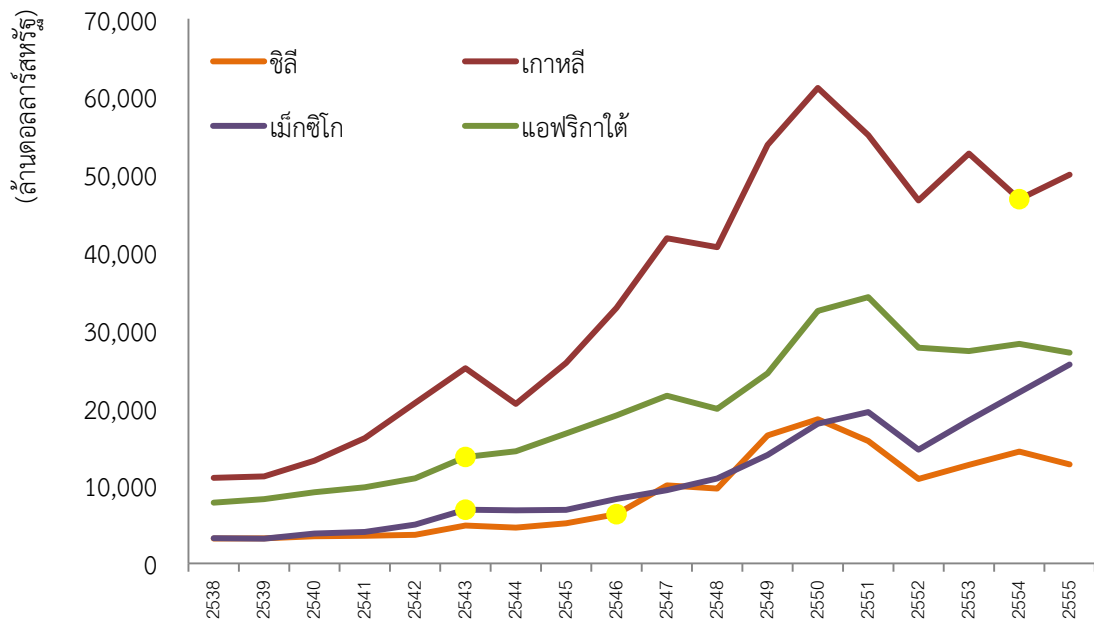
รูปที่ 16 และ 17 แสดงมูลค่าการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปของประเทศต่าง ๆ โดยแบ่งเป็นกลุ่มประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้แล้ว และกลุ่มประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรียังไม่มีผลบังคับใช้ตามลำดับ โดยเป็นข้อมูลของ EU15 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ถึงปี พ.ศ. 2541 และเป็น

ข้อมูลของ EU27 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นไป ในภาพรวมมูลค่าการส่งออกของทั้งสองกลุ่มประเทศเพิ่มขึ้นหลังจากความตกลงเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้หรือเริ่มเจรจา

เมื่อพิจารณาทั้งสองกลุ่ม พบว่ามูลค่าการส่งออกจากประเทศเหล่านั้นไปยังสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นและการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยในสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2551 แต่สถานการณ์การส่งออกคาดว่าจะกระเตื้องมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปีที่การเจรจาเขตการค้าเสรีเริ่มมีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2555 เม็กซิโกมีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นมากที่สุด โดยเพิ่มขึ้นราว 1.8 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 271 เมื่อเทียบกับมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2543 ในขณะที่เกาหลีใต้มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้น 3.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 7 ของมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นปีที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้

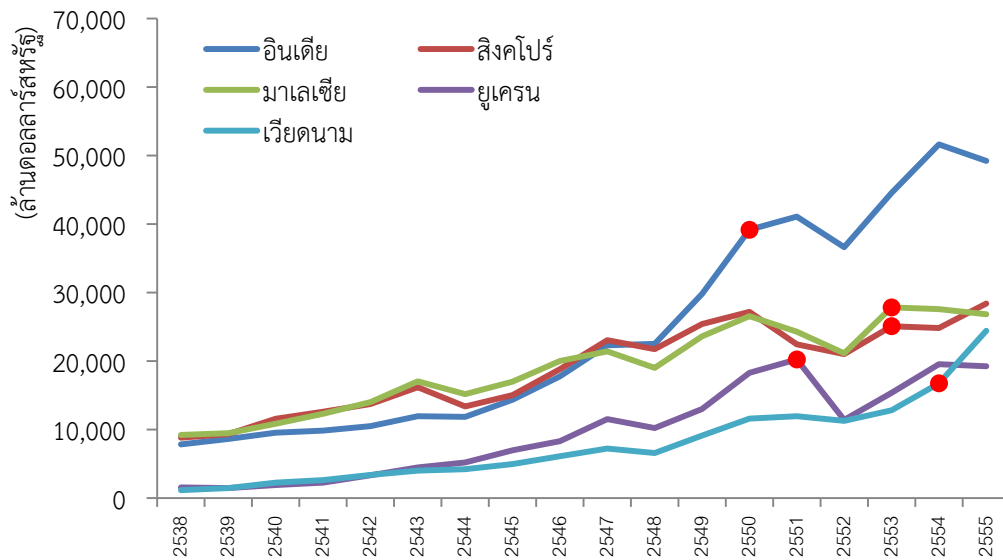
ในขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณากลุ่มประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรียังไม่มีผลบังคับใช้ โดยเปรียบเทียบมูลค่าการส่งออกสินค้าไปยังสหภาพยุโรปในปีที่เริ่มเจรจาเขตการค้าเสรี กับมูลค่าการส่งออกสินค้าไปยังสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2555 พบว่าประเทศที่มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นสูงสุดคือเวียดนาม โดยเพิ่มขึ้นจาก 1.7 หมื่นล้านในปี พ.ศ. 2554 เป็น 2.4 หมื่นล้านในปี พ.ศ. 2555 คิดเป็นอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 46 ในขณะที่มาเลเซียและยูเครนมีมูลค่าการส่งออกลดลง โดยลดลงราว 1 พันล้าน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 4 และ ร้อยละ 5 ของมูลค่าส่งออกเดิมสำหรับมาเลเซียและยูเครนตามลำดับ

รายงานการประเมินผลกระทบการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรปต่อการค้าการลงทุน
Assessing the impact of the Thailand-European Union Free Trade Agreement on trade and investment in Thailand

หมายเหตุ: ● คือปีที่เริ่มมีผลบังคับใช้

รูปที่ 16 มูลค่าการส่งออกระหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่ความตกลงเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้

หมายเหตุ: ● คือปีที่เริ่มเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรี

รูปที่ 17 มูลค่าการส่งออกระหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่อยู่ระหว่างการเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรี

เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าการส่งออกของประเทศต่าง ๆ ไปยังสหภาพยุโรปในระยะยาว กล่าวคือเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2538 และปี พ.ศ. 2555 พบว่าอัตราการเจริญเติบโตของมูลค่าการส่งออกสินค้าของประเทศต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอยู่ในช่วงร้อยละ 200 ถึง 500 เมื่อเทียบกับมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2538 ยกเว้นเวียดนาม ยูเครน และเม็กซิโกซึ่งมีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 2012 1140 และ 692 ตามลำดับดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 มูลค่าการส่งออกสินค้า (พันล้านดอลลาร์สหรัฐ) ไปยังสหภาพยุโรปจากประเทศต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้น

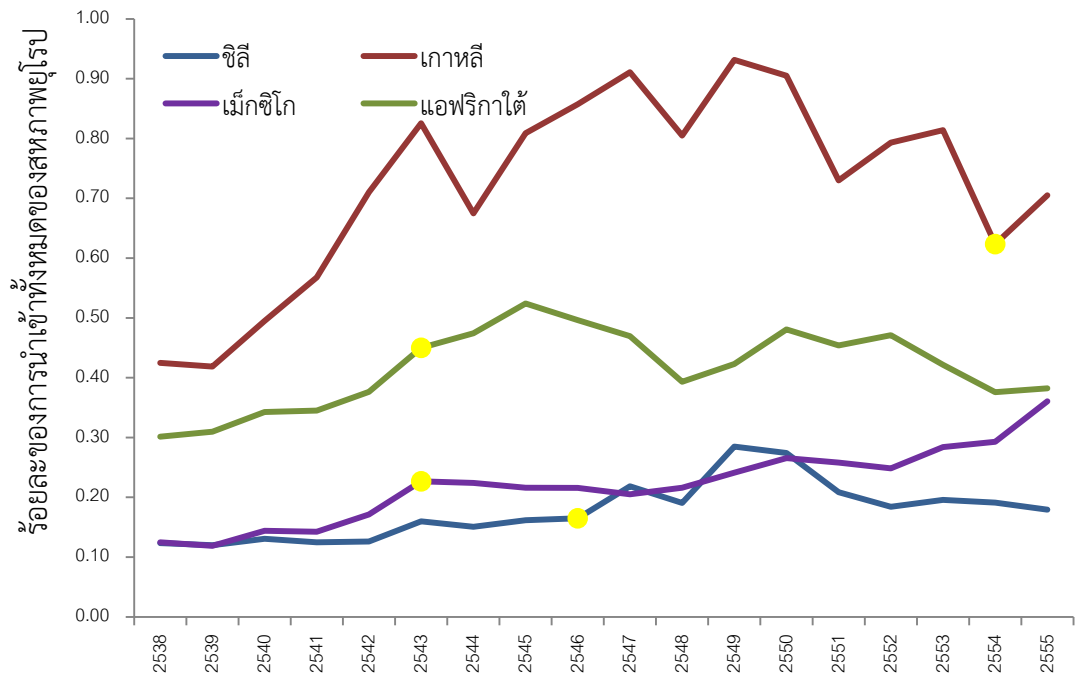
ประเทศ	ปีที่บังคับใช้/เริ่ม เจรจาเขตการค้า เสรี	มูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้นจากปีที่ การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผล บังคับใช้หรือเริ่มการเจรจา (เพิ่มขึ้นร้อยละ)	มูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้น จากปี พ.ศ. 2538 (เพิ่มขึ้นร้อยละ)
ชิลี	มีผลบังคับใช้ พ.ศ. 2546	6.4 (ร้อยละ 101)	9.5 (ร้อยละ 298)
เกาหลี	มีผลบังคับใช้ พ.ศ. 2554	3.2 (ร้อยละ 7)	39.0 (ร้อยละ 354)
เม็กซิโก	มีผลบังคับใช้ พ.ศ. 2543	18.7 (ร้อยละ 271)	22.3 (ร้อยละ 692)
แอฟริกาใต้	มีผลบังคับใช้ พ.ศ. 2543	12.7 (ร้อยละ 88)	19.3 (ร้อยละ 247)
อินเดีย	เริ่มการเจรจา พ.ศ. 2550	8.1 (ร้อยละ 20)	41.4 (ร้อยละ 527)
สิงคโปร์	เริ่มการเจรจา พ.ศ. 2553	3.3 (ร้อยละ 13)	19.6 (ร้อยละ 222)
มาเลเซีย	เริ่มการเจรจา พ.ศ. 2553	-1.0 (ร้อยละ 4)	17.6 (ร้อยละ 191)
ยูเครน	เริ่มการเจรจา พ.ศ. 2551	-1.0 (ร้อยละ 5)	17.7 (ร้อยละ 1140)
เวียดนาม	เริ่มการเจรจา พ.ศ. 2554	7.7 (ร้อยละ 46)	23.2 (ร้อยละ 2012)

ที่มา: Eurostat

รูปที่ 18 แสดงสัดส่วนการส่งออกสินค้าจากประเทศต่าง ๆ ไปยังสหภาพยุโรป โดยแสดงผลเป็นร้อยละของมูลค่าการนำเข้าสินค้าและบริการทั้งหมดของสหภาพยุโรป ทั้งนี้เพื่อทราบการเติบโตของส่วนแบ่งตลาดของประเทศเหล่านั้นก่อนและหลังการทำความตกลงเขตการค้าเสรี โดยแบ่งเป็นกลุ่มประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้แล้ว และกลุ่มประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรียังไม่มีผลบังคับใช้ โดยเป็นข้อมูลของ EU15 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ถึงปี พ.ศ. 2541 และเป็นข้อมูลของ EU27 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นไป รูปที่ 16 และ 17 แสดงให้เห็นว่าแม้ว่ามูลค่าการส่งออกจะเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม รูปที่ 18 และ 19 แสดงให้เห็นว่าแต่ละประเทศมีศักยภาพในการถือครองส่วนแบ่งตลาดต่างกันไป โดยประเทศเม็กซิโกเป็นประเทศที่มีสัดส่วนการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นมากที่สุด โดยเพิ่มขึ้นร้อยละจากประมาณร้อยละ 0.2 เป็น 0.3 และประเทศที่มีการลดลงของสัดส่วนในการส่งออกสินค้าไปยังสหภาพยุโรปคือแอฟริกาใต้ โดยลดลงร้อยละ 0.092 หรือคิดเป็นร้อยละ 19 ของสัดส่วนการส่งออกในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งเป็นปีที่การเจรจาเขตการค้าเสรีเริ่มมีผลบังคับใช้

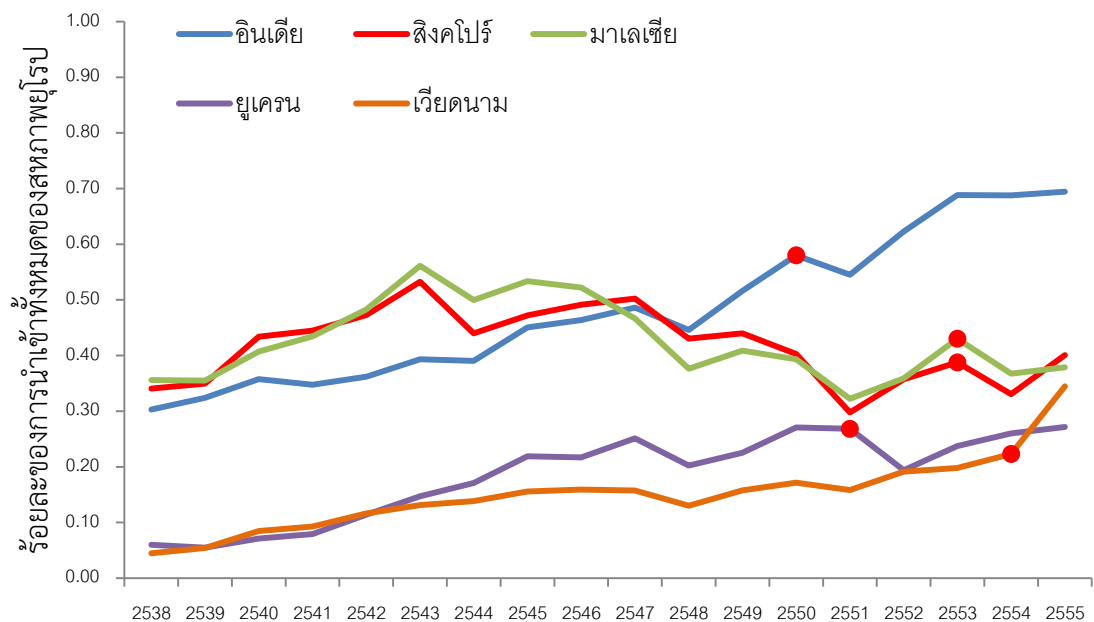
สำหรับประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรียังไม่มีผลบังคับใช้ ประเทศอินเดียมีสัดส่วนการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นมากที่สุด โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.149 หรือคิดเป็นร้อยละ 27 ของสัดส่วนการส่งออกในปี พ.ศ. 2550 ในขณะเดียวกัน เวียดนามมีอัตราการเจริญเติบโตของสัดส่วนการส่งออกเพิ่มขึ้นมากที่สุด โดยมีการเจริญเติบโตในอัตราร้อยละ 55 มาเลเซียและสิงคโปร์เป็นสองประเทศที่มีสัดส่วนการส่งออกลดลงภายใน 1 ปีแรก แต่ก็มีความโน้มที่จะมีสัดส่วนการส่งออกเพิ่มขึ้น

รายงานการประเมินผลกระทบการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรปต่อการค้าการลงทุน
Assessing the impact of the Thailand-European Union Free Trade Agreement on trade and investment in Thailand

หมายเหตุ: ● คือปีที่เริ่มมีผลบังคับใช้

รูปที่ 18 สัดส่วนการส่งออกระหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่มีความตกลงเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้

หมายเหตุ: ● คือปีที่เริ่มเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรี

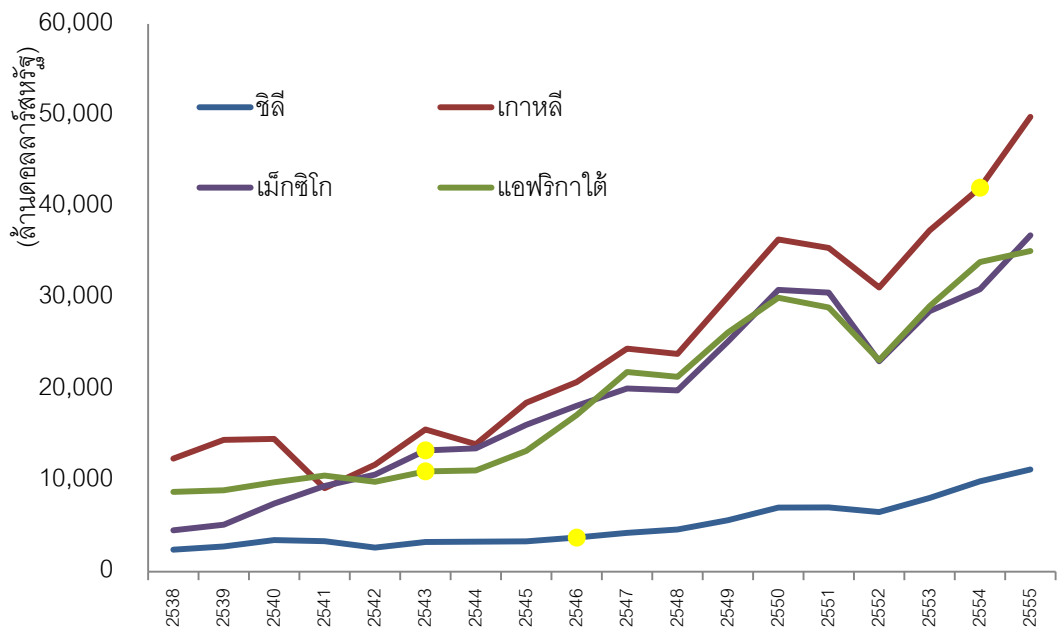
รูปที่ 19 สัดส่วนการส่งออกระหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่อยู่ระหว่างการเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรี

เมื่อพิจารณาสัดส่วนการส่งออกที่เพิ่มขึ้นในระยะยาว พบว่า เวียดนามและยูเครน ซึ่งมีสัดส่วนการส่งออกเพิ่มขึ้นสูงกว่าประเทศอื่น ๆ ประเทศส่วนใหญ่มีการเพิ่มขึ้นสัดส่วนการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปในอัตราที่ไม่แตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้แล้วและยังไม่มีผลบังคับใช้ ดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 สัดส่วนการส่งออกสินค้าไปยังสหภาพยุโรปที่เพิ่มขึ้นจากประเทศต่าง ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับ การนำเข้าสินค้าและบริการทั้งหมดของสหภาพยุโรป

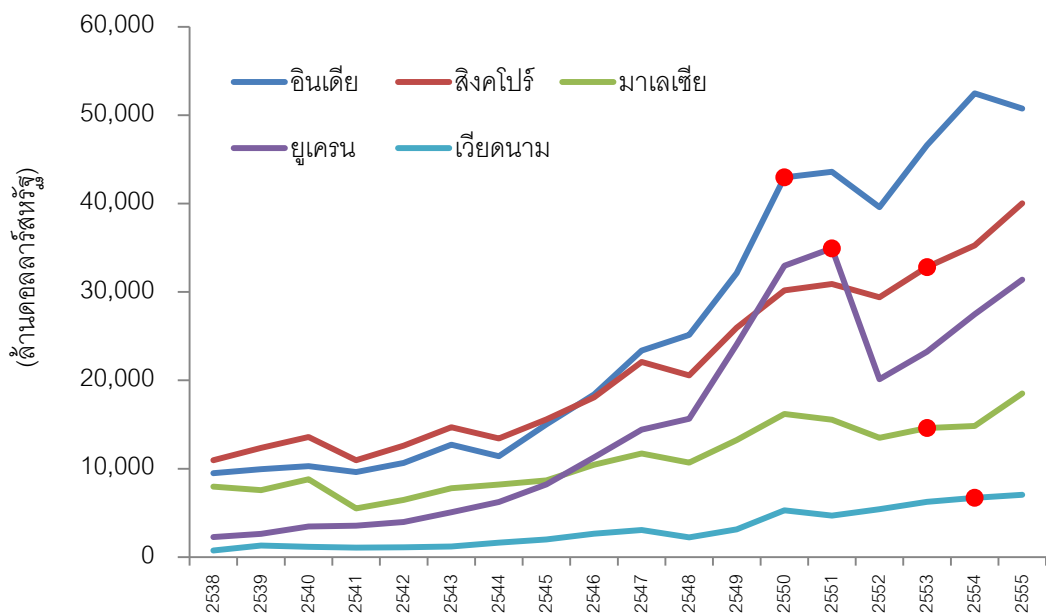
ประเทศ	การบังคับใช้/ การเจรจาเขต การค้าเสรี	สัดส่วนการส่งออกที่เพิ่มขึ้นจากปี ที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผล บังคับใช้หรือเริ่มการเจรจา (ร้อยละ ของมูลค่าการนำเข้าสินค้าและ บริการทั้งหมดของสหภาพยุโรป)	สัดส่วนการส่งออกที่เพิ่มขึ้น จากปี พ.ศ. 2538 (ร้อยละ ของมูลค่าการนำเข้าสินค้า และบริการทั้งหมดของ สหภาพยุโรป)
ชิลี	เริ่มมีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2546	0.015 (ร้อยละ 9)	0.056 (ร้อยละ 45)
เกาหลี	เริ่มมีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2554	0.082 (ร้อยละ 13)	0.28 (ร้อยละ 66)
เม็กซิโก	เริ่มมีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2543	0.134 (ร้อยละ 59)	0.236 (ร้อยละ 189)
แอฟริกาใต้	เริ่มมีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2543	-0.092 (ร้อยละ -19)	0.081 (ร้อยละ 26)
อินเดีย	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2550	0.149 (ร้อยละ 27)	0.391 (ร้อยละ 129)
สิงคโปร์	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2553	0.013 (ร้อยละ 3)	0.06 (ร้อยละ 17)
มาเลเซีย	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2553	-0.051 (ร้อยละ -12)	0.023 (ร้อยละ 6)
ยูเครน	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2551	0.003 (ร้อยละ 1)	0.212 (ร้อยละ 352)
เวียดนาม	เริ่มการเจรจา ปี	0.122 (ร้อยละ 55)	0.3 (ร้อยละ 670)

รายงานการประเมินผลกระทบการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรปต่อการค้าการลงทุน
Assessing the impact of the Thailand-European Union Free Trade Agreement on trade and investment in Thailand

หมายเหตุ: ● คือปีที่เริ่มมีผลบังคับใช้

รูปที่ 20 มูลค่าการนำเข้าระหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่ความตกลงเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้

หมายเหตุ: ● คือปีที่เริ่มเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรี

รูปที่ 21 มูลค่าการนำเข้าระหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่อยู่ระหว่างการเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรี

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณามูลค่าการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นในระยะยาว โดยเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2538 และ 2555 พบว่ามูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นในอัตราที่ไม่แตกต่างกันนัก โดยมีเพียงมาเลเซีย เม็กซิโก เวียดนาม และยูเครน ซึ่งมีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 131, 712, 836 และ 1288 ตามลำดับ นอกนั้นมีอัตราการเจริญเติบโตของมูลค่าการนำเข้าสินค้ารวมร้อยละ 300 ถึง 400 ดังแสดงในตารางที่ 12 ด้านล่างนี้

ตารางที่ 12 มูลค่าการนำเข้าสินค้าจากสหภาพยุโรปที่เพิ่มขึ้นของประเทศต่าง ๆ

ประเทศ	การบังคับใช้/ การเจรจาเขต การค้าเสรี	มูลค่าการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นจากปีที่ การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผล บังคับใช้หรือเริ่มการเจรจา (พันล้านดอลลาร์สหรัฐ)	มูลค่าการนำเข้าที่เพิ่มขึ้น จากปี พ.ศ. 2538 (พันล้าน ดอลลาร์สหรัฐ)
ชิลี	เริ่มมีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2546	7.5 (ร้อยละ 199)	8.8 (ร้อยละ 365)
เกาหลี	เริ่มมีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2554	7.7 (ร้อยละ 18)	37.4 (ร้อยละ 302)
เม็กซิโก	เริ่มมีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2543	23.6 (ร้อยละ 177)	32.3 (ร้อยละ 712)
แอฟริกาใต้	เริ่มมีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2543	24 (ร้อยละ 217)	26.4 (ร้อยละ 302)
อินเดีย	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2550	7.2 (ร้อยละ 16)	41.3 (ร้อยละ 434)
สิงคโปร์	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2553	7.2 (ร้อยละ 22)	29.1 (ร้อยละ 265)
มาเลเซีย	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2553	3.9 (ร้อยละ 27)	10.5 (ร้อยละ 131)
ยูเครน	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2551	-3.5 (ร้อยละ -10)	29.1 (ร้อยละ 1288)
เวียดนาม	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2554	0.3 (ร้อยละ 5)	6.3 (ร้อยละ 836)

ที่มา: Eurostat

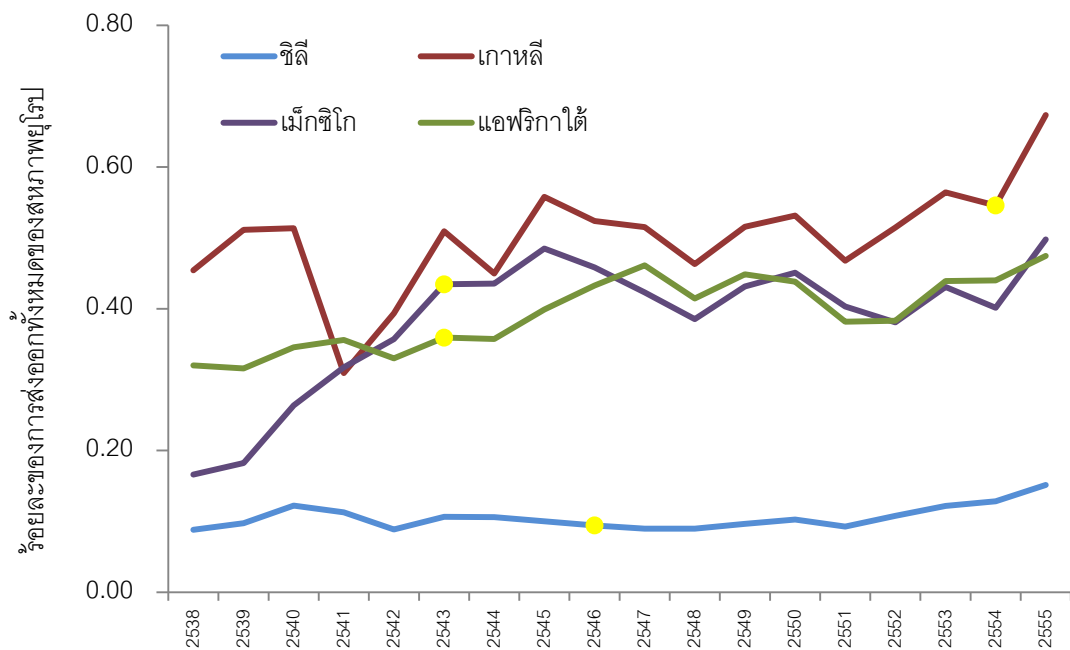
ในกรณีของสัดส่วนการนำเข้าสินค้าจากสหภาพยุโรปดังแสดงในรูปที่ 22 และ 23 แสดงสัดส่วนการนำเข้าสินค้าจากสหภาพยุโรปของประเทศต่าง ๆ โดยแสดงผลเป็นร้อยละของมูลค่าการ

ส่งออกสินค้าและบริการทั้งหมดของสหภาพยุโรป แบ่งเป็นกลุ่มประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้แล้ว และกลุ่มประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรียังไม่มีผลบังคับใช้ โดยเป็นข้อมูลของ EU15 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ถึงปี พ.ศ. 2541 และเป็นข้อมูลของ EU27 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นไป

ประเทศในกลุ่มที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้แล้ว เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการนำเข้าจากสหภาพยุโรปในปีที่การเจรจาเขตการค้าเสรีเริ่มมีผลบังคับใช้ กับสัดส่วนการนำเข้าจากสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2555 พบว่าเกาหลีเป็นประเทศที่มีสัดส่วนการนำเข้าจากสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.128 หรือคิดเป็นอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 23 ของสัดส่วนการนำเข้าเดิม อย่างไรก็ตามชิลีเป็นประเทศที่มีอัตราการเจริญเติบโตสูงที่สุด คือ ร้อยละ 60 ในขณะที่เม็กซิโกมีการเพิ่มของสัดส่วนการนำเข้าและอัตราการเจริญเติบโตน้อยที่สุดในกลุ่ม กล่าวคือมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.063 คิดเป็นร้อยละ 15 ของสัดส่วนการนำเข้าเดิม

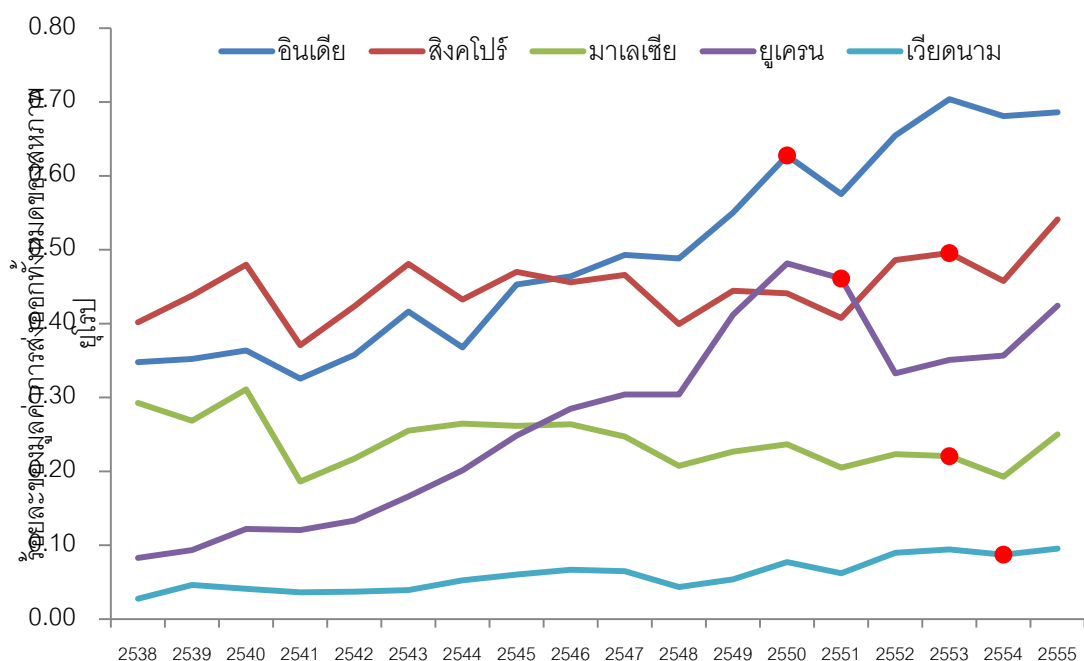
สำหรับประเทศในกลุ่มที่การเจรจาเขตการค้าเสรียังไม่มีผลบังคับใช้ อินเดียเป็นประเทศที่มีการเพิ่มของสัดส่วนในการนำเข้าจากสหภาพยุโรปมากที่สุด โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.111 หรือคิดเป็นร้อยละ 19 ของสัดส่วนการนำเข้าในปี พ.ศ. 2550 ยูเครนเป็นเพียงประเทศเดียวที่มีสัดส่วนในการนำเข้าจากสหภาพยุโรปลดลง โดยลดลงร้อยละ 0.037 หรือคิดเป็นร้อยละ 8 ของสัดส่วนการนำเข้าจากสหภาพยุโรปในปี 2551

รายงานการประเมินผลกระทบการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรปต่อการค้าการลงทุน
Assessing the impact of the Thailand-European Union Free Trade Agreement on trade and investment in Thailand

หมายเหตุ: ● คือปีที่เริ่มมีผลบังคับใช้

รูปที่ 22 สัดส่วนการนำเข้าสินค้าจากสหภาพยุโรประหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่ความตกลงเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้

หมายเหตุ: ● คือปีที่เริ่มเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรี

รูปที่ 23 สัดส่วนการนำเข้าสินค้าจากสหภาพยุโรประหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่อยู่ระหว่างการเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรี

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนการนำเข้าจากสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2555 เปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2538 พบว่าการเพิ่มของสัดส่วนการนำเข้าเพิ่มขึ้นโดยไม่มีแบบแผนที่แน่นอน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มการเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้แล้วและกลุ่มที่การเจรจาเขตการค้าเสรียังไม่มีผลบังคับใช้ ดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 สัดส่วนการนำเข้าสินค้าไปยังสหภาพยุโรปที่เพิ่มขึ้นจากประเทศต่าง ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับ การส่งออกสินค้าและบริการทั้งหมดของสหภาพยุโรป

ประเทศ	การบังคับใช้/ การเจรจาเขต การค้าเสรี	สัดส่วนการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นจากปีที่ การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผล บังคับใช้หรือเริ่มการเจรจา (ร้อยละ ของมูลค่าการส่งออกสินค้าและ บริการทั้งหมดของสหภาพยุโรป)	สัดส่วนการนำเข้าที่เพิ่มขึ้น จากปี พ.ศ. 2538 (ร้อยละ ของมูลค่าการส่งออกสินค้า และบริการทั้งหมดของ สหภาพยุโรป)
ชิลี	เริ่มมีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2546	0.057 (ร้อยละ 60)	0.063 (ร้อยละ 72)
เกาหลี	เริ่มมีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2554	0.128 (ร้อยละ 23)	0.219 (ร้อยละ 48)
เม็กซิโก	เริ่มมีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2543	0.063 (ร้อยละ 15)	0.332 (ร้อยละ 200)
แอฟริกาใต้	เริ่มมีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2543	0.117 (ร้อยละ 33)	0.155 (ร้อยละ 48)
อินเดีย	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2550	0.111 (ร้อยละ 19)	0.338 (ร้อยละ 97)
สิงคโปร์	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2553	0.046 (ร้อยละ 9)	0.139 (ร้อยละ 35)
มาเลเซีย	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2553	0.03 (ร้อยละ 13)	-0.042 (ร้อยละ -14)
ยูเครน	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2551	-0.037 (ร้อยละ 8)	0.341 (ร้อยละ 412)
เวียดนาม	เริ่มการเจรจา ปี	0.008 (ร้อยละ 9)	0.068 (ร้อยละ 245)

ประเทศ	การบังคับใช้/ การเจรจาเขต การค้าเสรี	สัดส่วนการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นจากปีที่ การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผล บังคับใช้หรือเริ่มการเจรจา (ร้อยละ ของมูลค่าการส่งออกสินค้าและ บริการทั้งหมดของสหภาพยุโรป)	สัดส่วนการนำเข้าที่เพิ่มขึ้น จากปี พ.ศ. 2538 (ร้อยละ ของมูลค่าการส่งออกสินค้า และบริการทั้งหมดของ สหภาพยุโรป)
			พ.ศ. 2554

ที่มา: Eurostat, WDI

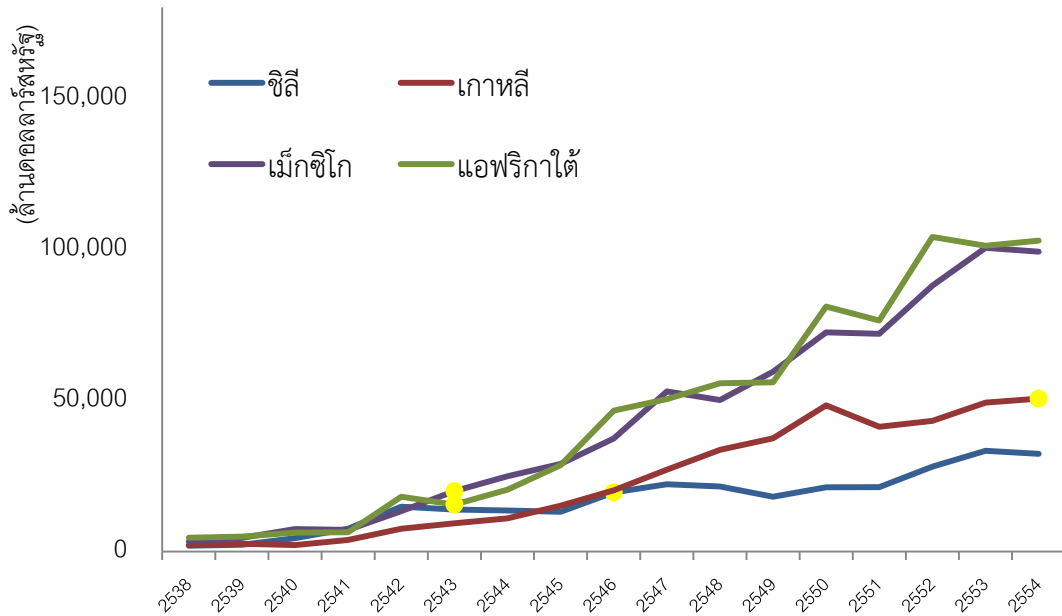
3.2.3 การลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรป

รูปที่ 24 และ 25 แสดงมูลค่าการลงทุนโดยตรงของสหภาพยุโรปในประเทศต่าง ๆ โดยแบ่งเป็นกลุ่มประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้แล้ว และกลุ่มประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรียังไม่มีผลบังคับใช้ โดยเป็นข้อมูลของ EU15 ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2543 เป็นข้อมูลของ EU 25 ในช่วงปี พ.ศ. 2544 ถึงปี พ.ศ. 2547 และเป็นข้อมูลของ EU 27 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นไป

เมื่อพิจารณากลุ่มประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้แล้ว พบว่าเมื่อเปรียบเทียบระหว่างปีที่การเจรจาเขตการค้าเสรีเริ่มมีผลบังคับใช้และปี พ.ศ. 2554 ประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนจากสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ แอฟริกาใต้ โดยมีมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้น 8.2 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 402 ของมูลค่าการลงทุนในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งการเจรจาเขตการค้าเสรีเริ่มมีผลบังคับใช้ ในขณะที่เดียวกัน สหภาพยุโรปลงทุนในชิลีเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด คือเพิ่มขึ้นเพียง 1.27 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 65 ของมูลค่าการลงทุนเดิม ทั้งนี้ สำหรับเกาหลีนั้น ยังไม่สามารถระบุผลได้ เนื่องจากยังไม่มีข้อมูลหลังจากปี พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นปีที่การเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีเริ่มมีผลบังคับใช้

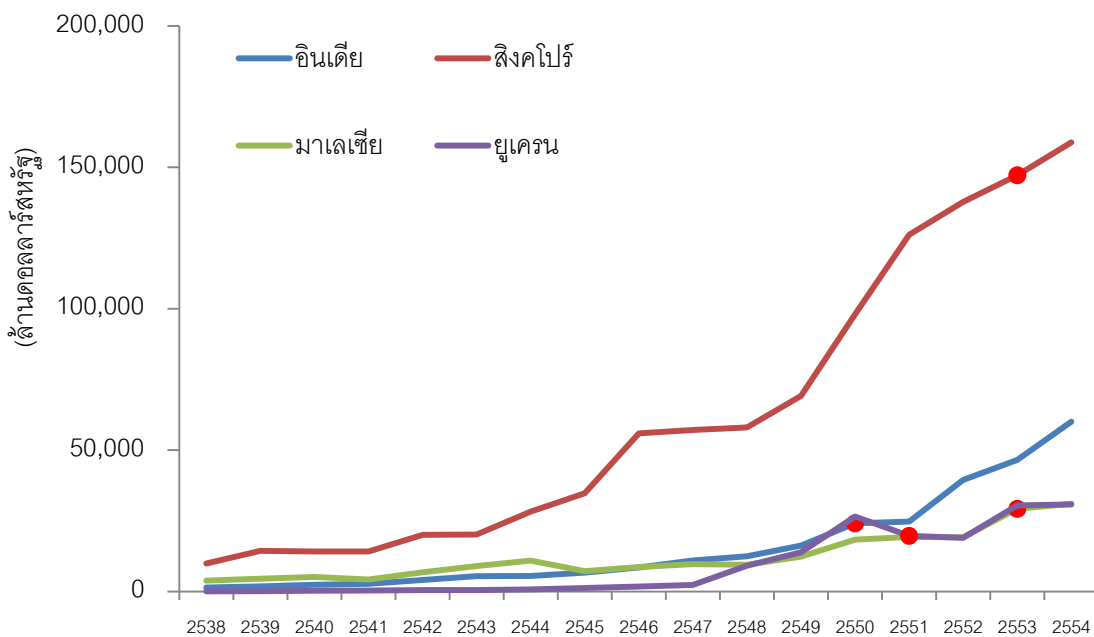
สำหรับกลุ่มประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรียังไม่มีผลบังคับใช้ พบว่าเมื่อเปรียบเทียบระหว่างปีที่เริ่มเจรจาเขตการค้าเสรีและปี พ.ศ. 2554 อินเดียมีมูลค่าการลงทุนจากสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นมากที่สุด โดยเพิ่มขึ้น 3.53 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 143 ของมูลค่าการลงทุนในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งเริ่มมีการเจรจาเขตการค้าเสรี ยูเครนเป็นประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนจากสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด กล่าวคือเพิ่มขึ้น 1.11 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาอัตราการเจริญเติบโต พบว่ามาเลเซียซึ่งมีมูลค่าการลงทุนจากสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้น 1.77 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ มีอัตราการเจริญเติบโตน้อยที่สุดคือเพียงร้อยละ 6

รายงานการประเมินผลกระทบการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรปต่อการค้าการลงทุน
 Assessing the impact of the Thailand-European Union Free Trade Agreement on trade and investment in Thailand

หมายเหตุ: ● คือปีที่เริ่มมีผลบังคับใช้

รูปที่ 24 มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรประหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่มีความตกลงเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้

หมายเหตุ: ● คือปีที่เริ่มเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรี

รูปที่ 25 มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรประหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่อยู่ระหว่างการเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรี

ตารางที่ 14 แสดงมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรปในประเทศต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้น โดยพบว่าเมื่อเปรียบเทียบมูลค่าการลงทุนจากสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2538 และปี พ.ศ. 2554 พบว่าสิงคโปร์มีมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือราว 1.5 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่ยูเครนมีอัตราการเจริญเติบโตของมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ ร้อยละ 36700 ในขณะที่มาเลเซียมีมูลค่าการลงทุนที่เพิ่มขึ้นและอัตราการเจริญเติบโตน้อยที่สุด โดยมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้น 2.72 หมื่นล้าน คิดเป็นร้อยละ 699 ของมูลค่าการลงทุนในปี พ.ศ. 2538

ตารางที่ 14 มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรปที่เพิ่มขึ้นในประเทศต่าง ๆ

ประเทศ	การบังคับใช้/ การเจรจาเขต การค้าเสรี	มูลค่าการลงทุนจากสหภาพยุโรปที่ เพิ่มขึ้นจากปีที่การเจรจาเขต การค้าเสรีมีผลบังคับใช้หรือเริ่ม การเจรจา (พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ)	มูลค่าการลงทุนจากสหภาพ ยุโรปที่เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2538 (พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ)
ชิลี	เริ่มมีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2546	12.7 (ร้อยละ 65)	30.4 (ร้อยละ 1600)
เกาหลี	เริ่มมีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2554	-	48.4 (ร้อยละ 2247)
เม็กซิโก	เริ่มมีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2543	79.2 (ร้อยละ 396)	95.9 (ร้อยละ 2886)
แอฟริกาใต้	เริ่มมีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2543	82.3 (ร้อยละ 402)	98.2 (ร้อยละ 2114)
อินเดีย	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2550	35.3 (ร้อยละ 143)	58.6 (ร้อยละ 4014)
สิงคโปร์	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2553	11.6 (ร้อยละ 8)	148.9 (ร้อยละ 1494)
มาเลเซีย	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2553	17.7 (ร้อยละ 6)	27.2 (ร้อยละ 699)
ยูเครน	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2551	11.1 (ร้อยละ 56)	30.7 (ร้อยละ 36700)

ประเทศ	การบังคับใช้/ การเจรจาเขต การค้าเสรี	มูลค่าการลงทุนจากสหภาพยุโรปที่ เพิ่มขึ้นจากปีที่การเจรจาเขต การค้าเสรีมีผลบังคับใช้หรือเริ่ม การเจรจา (พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ)	มูลค่าการลงทุนจากสหภาพ ยุโรปที่เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2538 (พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ)
เวียดนาม	เริ่มการเจรจา ปี 12.7 (ร้อยละ 65) พ.ศ. 2554		30.4 (ร้อยละ 1600)

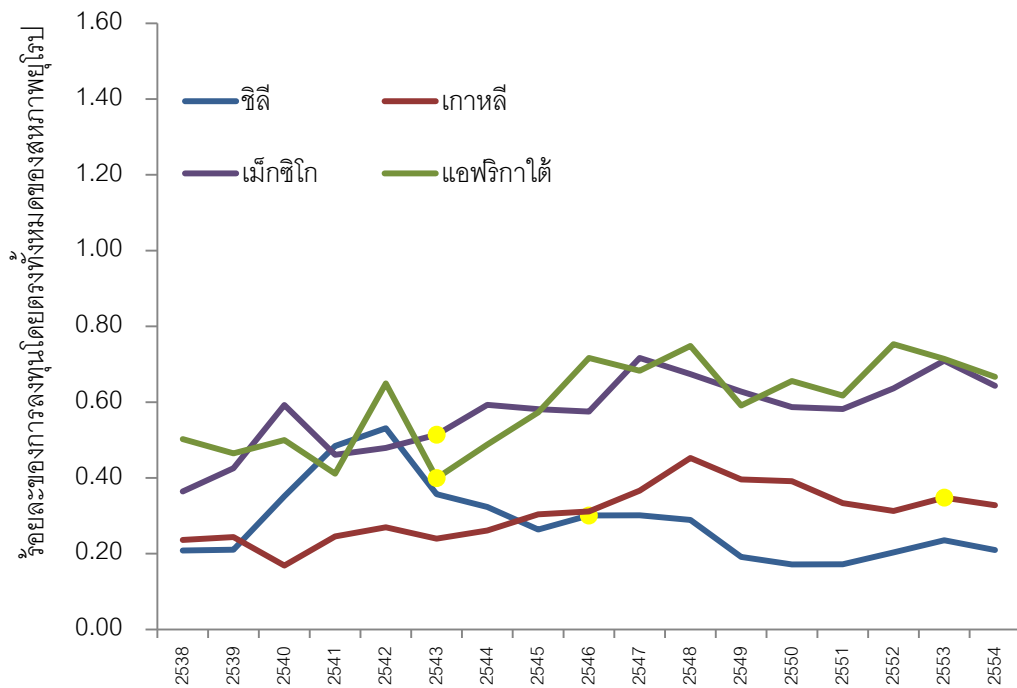
ที่มา : Eurostat

รูปที่ 26 และ 27 แสดงสัดส่วนการลงทุนโดยตรงของสหภาพยุโรปในประเทศต่าง ๆ โดยคิดเป็นร้อยละของมูลค่าการลงทุนโดยตรงทั้งหมดของสหภาพยุโรป โดยแบ่งเป็นกลุ่มประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้แล้ว และกลุ่มประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรียังไม่มีผลบังคับใช้ โดยเป็นข้อมูลของ EU15 ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2543 เป็นข้อมูลของ EU 25 ในช่วงปี พ.ศ. 2544 ถึงปี พ.ศ. 2547 และเป็นข้อมูลของ EU 27 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นไป

เมื่อพิจารณาประเทศในกลุ่มที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้แล้ว โดยเปรียบเทียบสัดส่วนการลงทุนจากสหภาพยุโรปในปีที่การเจรจาเขตการค้าเสรีเริ่มมีผลบังคับใช้ และสัดส่วนการลงทุนจากสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2554 พบว่า แอฟริกาใต้มีสัดส่วนการลงทุนจากสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นมากที่สุด โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.179 คิดเป็นร้อยละ 37 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2543 ซึ่งการเจรจาเขตการค้าเสรีเริ่มมีผลบังคับใช้ ขณะเดียวกัน ชิลีกลับมีสัดส่วนการลงทุนจากสหภาพยุโรปลดลง โดยลดลงร้อยละ 0.91 หรือคิดเป็นร้อยละ 30 ของสัดส่วนการลงทุนจากสหภาพยุโรปเดิมในปี พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นปีที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้

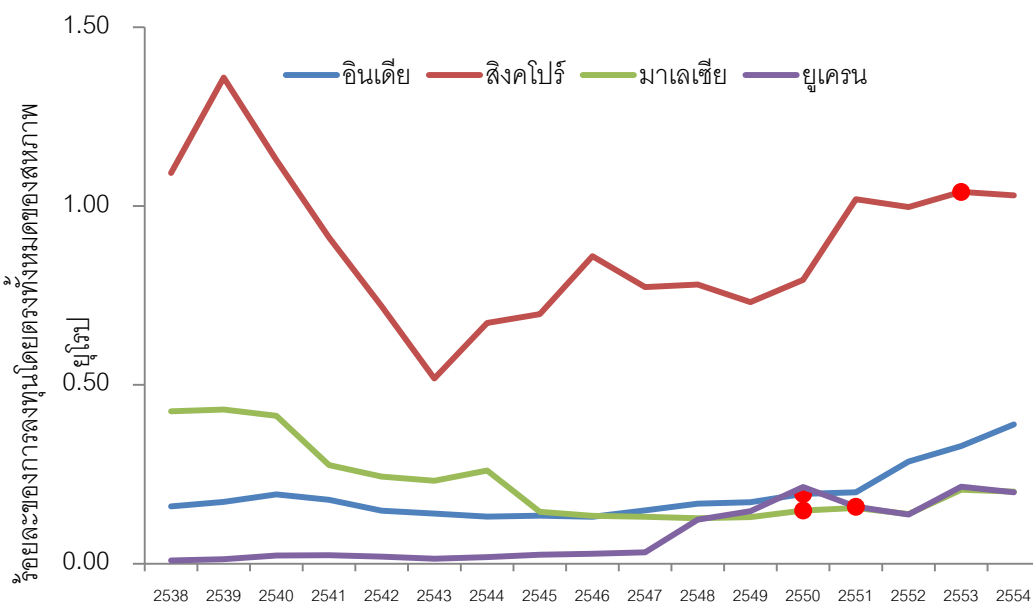
สำหรับประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรียังไม่มีผลบังคับใช้ พบว่าเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนการลงทุนในปีที่เริ่มมีการเจรจาเขตการค้าเสรี และสัดส่วนการลงทุนในปี พ.ศ. 2554 มีเพียงอินเดียและยูเครนที่มีสัดส่วนการลงทุนเพิ่มขึ้น โดยมูลค่าการลงทุนจากสหภาพยุโรปในอินเดียเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.19 หรือคิดเป็นอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 95 เมื่อเทียบกับสัดส่วนการลงทุนในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งเริ่มมีการเจรจาเขตการค้าเสรี

รายงานการประเมินผลกระทบการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรปต่อการค้าการลงทุน
 Assessing the impact of the Thailand-European Union Free Trade Agreement on trade and investment in Thailand

หมายเหตุ: ● คือปีที่เริ่มมีผลบังคับใช้

รูปที่ 26 สัดส่วนการลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรประหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่มีความตกลงเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้

หมายเหตุ: ● คือปีที่เริ่มเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรี

รูปที่ 27 สัดส่วนการลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรประหว่างปี พ.ศ. 2539-2555 ของประเทศที่อยู่ระหว่างการเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรี

ตารางที่ 15 แสดงสัดส่วนการลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรปในประเทศต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนการลงทุนโดยเปรียบเทียบระหว่างมูลค่าการลงทุนในปี พ.ศ. 2538 และ ปี พ.ศ. 2554 พบว่าประเทศที่มีสัดส่วนการลงทุนเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือเม็กซิโก โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.279 คิดเป็นร้อยละ 77 ของมูลค่าการลงทุนในปี พ.ศ. 2538 ในขณะที่ประเทศที่มีอัตราการเจริญเติบโตของมูลค่าการลงทุนสูงสุด คือ ยูเครน ซึ่งมีอัตราการเจริญเติบโตสูงถึงร้อยละ 2076 เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าการลงทุนในปี พ.ศ. 2538

ตารางที่ 15 สัดส่วนการลงทุนโดยตรงจากสหภาพยุโรปที่เพิ่มขึ้นในประเทศต่าง ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนโดยตรงทั้งหมดของสหภาพยุโรป

ประเทศ	การบังคับใช้/ การเจรจาเขต การค้าเสรี	สัดส่วนการลงทุนจากสหภาพยุโรป ที่เพิ่มขึ้นจากปีที่การเจรจาเขต การค้าเสรีมีผลบังคับใช้หรือเริ่ม การเจรจา (ร้อยละของมูลค่าการ ลงทุนในต่างประเทศทั้งหมดของ สหภาพยุโรป)	สัดส่วนการลงทุนจาก สหภาพยุโรปที่เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2538 (ร้อยละของ มูลค่าการลงทุนใน ต่างประเทศทั้งหมดของ สหภาพยุโรป)
ชิลี	เริ่มมีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2546	-0.91 (ร้อยละ 30)	0.001 (ร้อยละ 1)
เกาหลี	เริ่มมีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2554	-	0.092 (ร้อยละ 39)
เม็กซิโก	เริ่มมีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2543	0.129 (ร้อยละ 25)	0.279 (ร้อยละ 77)
แอฟริกาใต้	เริ่มมีผลบังคับใช้ ปี พ.ศ. 2543	0.179 (ร้อยละ 37)	0.164 (ร้อยละ 33)
อินเดีย	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2550	0.19 (ร้อยละ 95)	0.229 (ร้อยละ 143)
สิงคโปร์	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2553	-0.01 (ร้อยละ -1)	-0.063 (ร้อยละ -6)
มาเลเซีย	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2553	-0.005 (ร้อยละ -3)	-0.225 (ร้อยละ -53)
ยูเครน	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2551	0.04 (ร้อยละ 25)	0.19 (ร้อยละ 2076)
เวียดนาม	เริ่มการเจรจา ปี พ.ศ. 2554	-0.91 (ร้อยละ -30)	0.001 (ร้อยละ 1)

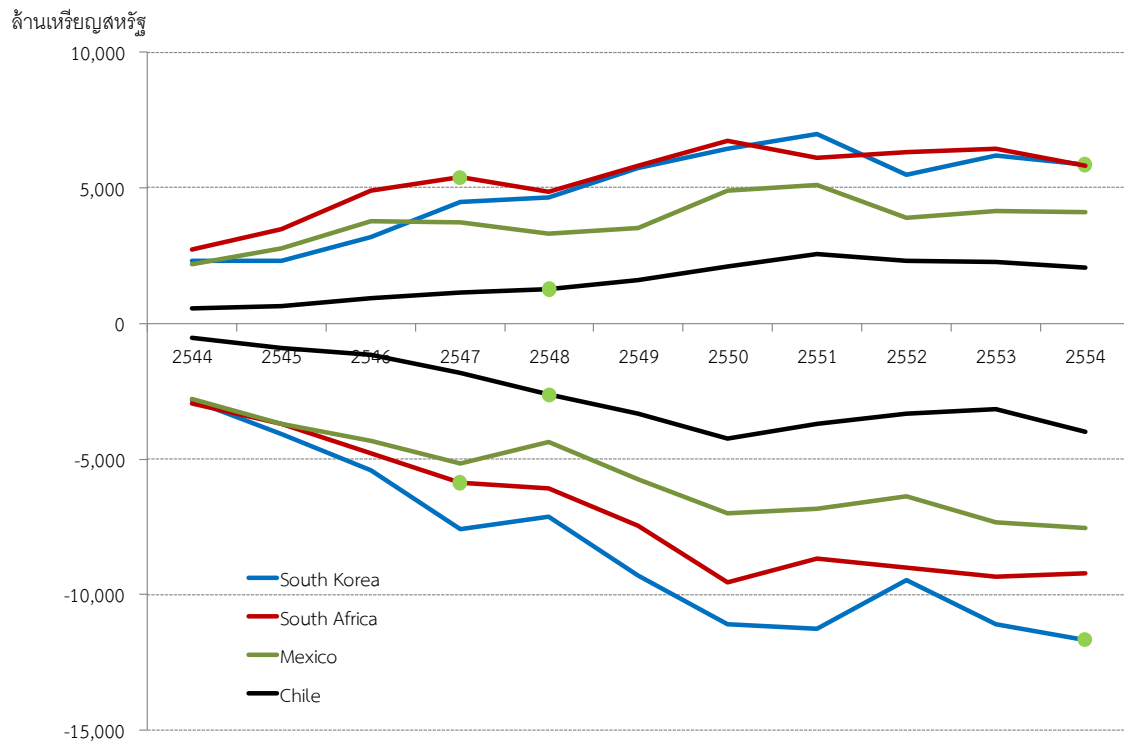
ที่มา : Eurostat

โดยสรุปแล้วมูลค่าการส่งออก นำเข้า และการลงทุนระหว่างสหภาพยุโรปกับประเทศที่คัดเลือกศึกษาเพิ่มสูงขึ้น ทว่าเป็นไปในสัดส่วนที่ไม่แน่นอน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปีที่การเจรจาเขตการค้าเสรีเริ่มมีผลบังคับใช้ และปี พ.ศ. 2554-2555 ประเทศในกลุ่มที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้แล้วมีมูลค่าการส่งออกไปยังสหภาพยุโรป นำเข้าสหภาพยุโรป และการลงทุนจากสหภาพยุโรปเพิ่มสูงขึ้น ไม่พบว่าการลดลงของมูลค่าการส่งออก นำเข้า และลงทุนแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามการเพิ่มขึ้นของมูลค่าเหล่านั้นเป็นไปในสัดส่วนที่ไม่แน่นอน โดยสัดส่วนการส่งออก นำเข้า และการลงทุนจากสหภาพยุโรปของบางประเทศมีการเพิ่มขึ้นและบางประเทศมีสัดส่วนการถือครองตลาดที่ลดลง การเปลี่ยนแปลงต่างๆนี้อาจเกิดขึ้นได้จากความสามารถในการแข่งขันของแต่ละประเทศที่ไม่เท่าเทียมกัน สภาพเศรษฐกิจของประเทศ ทักษะแรงงาน หรือการได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในประเทศ ที่ส่งผลให้มูลค่าหรือสัดส่วนของการส่งออก นำเข้า และการลงทุนนั้นมีความไม่แน่นอน ในหัวข้อถัดไปจะเป็นการศึกษาบทบาทของเขตการค้าเสรีเมื่อเทียบกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจสังคม ว่าจะมีผลต่อการนำเข้า ส่งออก และลงทุนของประเทศมากน้อยเพียงใด

3.2.4 การค้าบริการ

ในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา มูลค่าการค้าบริการระหว่างประเทศที่ได้ทำการเจรจาเขตการค้าเสรีทั้ง 4 ประเทศกับสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำหรับประเทศชิลี ก่อนที่การเจรจาเขตการค้าเสรีจะบังคับใช้ประเทศชิลีมีอัตราการเติบโตของมูลค่าการส่งออกและนำเข้าบริการจากสหภาพยุโรปประมาณร้อยละ 98 ในระยะเวลา 3 ปีก่อนและหลังการเจรจาการค้า ภายหลังจากการค้าเสรีมีผลบังคับใช้มูลค่าการส่งออกบริการจากประเทศชิลีไปยังสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง กล่าวคือมูลค่าการบริการรับเพิ่มขึ้นร้อยละ 24 ขณะที่มูลค่าบริการจ่ายไปยังสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นร้อยละ 62 ในระยะเวลา 3 ปี

รูปที่ 26 แสดงอัตราการเพิ่มขึ้นของการนำเข้าบริการจากสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่สูงกว่าการส่งออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเกาหลีใต้ที่มีมูลค่าบริการที่จ่ายให้สหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นจาก 2,800 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นประมาณ 11,670 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในระยะเวลา 10 ปี ทุกประเทศมีการขาดดุลบริการกับสหภาพยุโรปและมีแนวโน้มที่จะขาดดุลเพิ่มขึ้นภายหลังการเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้ ยกเว้นประเทศเกาหลีใต้ที่มีข้อมูลไม่เพียงพอที่จะแสดงถึงแนวโน้มของการค้าบริการกับสหภาพยุโรปเนื่องจากเจรจาทำความตกลงเพียงไม่นานมานี้ ในรูปนี้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบจากสถานะเศรษฐกิจถดถอยในปี พ.ศ. 2551 ในสหภาพยุโรปที่ส่งผลให้มูลค่าการค้าบริการลดลง อย่างไรก็ตามมูลค่าได้เริ่มกระเตื้องขึ้นเล็กน้อยในมูลค่าการส่งออก แต่มูลค่าการนำเข้าบริการจากสหภาพยุโรปมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นรวดเร็วกว่า

ที่มา: Eurostat

รูปที่ 28 มูลค่าการส่งออกและนำเข้าบริการกับสหภาพยุโรประหว่าง ปี พ.ศ. 2544-2554

3.3 การศึกษาบทบาทของความตกลงเขตการค้าเสรี

3.3.1 การส่งออกสินค้า

ตารางที่ 16 แสดงปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการส่งออกจากประเทศต่าง ๆ ไปยังสหภาพยุโรป จากการวิเคราะห์สมการถดถอย แบบจำลองที่ (1) และ (2) ในการทดสอบด้วย Hausman test พบว่ามีลักษณะเป็น Random effect model แบบจำลองที่ (3) และ (4) เป็นการวิเคราะห์ที่ใช้วิธี Panel-corrected standard errors ขณะที่แบบจำลองที่ (5) และ (6) เป็นการควบคุมตัวแปรปี จากการวิเคราะห์ในทุกแบบจำลองพบว่า GDP ของสหภาพยุโรปเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงต่อการมูลค่าการส่งออก โดยพบว่ามีผลทางบวกต่อมูลค่าการส่งออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือการที่รายได้ประชาชาติของสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 3 สำหรับ GDP ของประเทศที่ทำความตกลงเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรปก็เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลในทางบวกอย่างมี

นัยสำคัญต่อการส่งออกเช่นกัน แต่มีผลที่น้อยกว่า GDP ของสหภาพยุโรป โดยมีผลประมาณร้อยละ 0.2 มีลักษณะเป็น random effect

ในกรณีของอัตราแลกเปลี่ยนพบว่ามีผลต่อการส่งออก ส่วนใหญ่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติยกเว้นแบบจำลองที่ 3 และ 5 ที่มีนัยสำคัญที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 90 อัตราเงินเฟ้อและอัตราดอกเบี้ยมีอิทธิพลในทางลบต่อมูลค่าการส่งออกอย่างมีนัยสำคัญที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ถึง 99 อัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้มูลค่าการส่งออกลดลงร้อยละ 3-5 สำหรับอัตราดอกเบี้ยมูลค่าการส่งออกลดลงร้อยละ 2-3 สำหรับความตกลงเขตการค้าเสรีกลับพบว่าภายหลังการทำความตกลงเขตการค้าเสรีมีผลในทางลบต่อมูลค่าการส่งออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยพบว่าเมื่อปัจจัยทุกอย่างคงที่ภายหลังการทำความตกลงเขตการค้าเสรีมูลค่าการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปลดลงประมาณร้อยละ 55-60 ($\exp(-0.8)$)

ตารางที่ 16 ปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการส่งออกของประเทศต่าง ๆ ไปยังสหภาพยุโรป

	Random effect models		Panel-corrected standard errors		Time-fixed random effect models	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
อัตรา แลกเปลี่ยน	-0.035 (0.028)	-0.034 (0.030)	-0.035* (0.020)	-0.034 (0.023)	-0.050* (0.030)	-0.051 (0.033)
อัตราเงินเฟ้อ	-0.035*** (0.011)		-0.035*** (0.012)		-0.046*** (0.013)	
อัตรา ดอกเบี้ย เงินกู้	-0.023** (0.009)		-0.023** (0.011)		-0.032*** (0.011)	
GDP ของ สหภาพยุโรป	3.358*** (0.399)	3.342*** (0.424)	3.358*** (0.370)	3.342*** (0.406)	2.954*** (0.633)	2.874*** (0.683)
GSP ของ ประเทศ	0.271*** (0.065)	0.217*** (0.065)	0.271*** (0.057)	0.217*** (0.052)	0.276*** (0.069)	0.205*** (0.070)
FTA	-0.807***	-0.843***	-0.807***	-0.843***	-0.915***	-0.958***

	(0.162)	(0.168)	(0.186)	(0.196)	(0.180)	(0.190)
_cons	-37.143*** (6.030)	-35.364*** (6.641)	-37.143*** (5.497)	-35.364*** (6.362)	-30.384*** (9.819)	-27.091** (10.857)
N	68	68	68	68	68	68
R ²	0.74	0.73	0.74	0.73	0.78	0.78

หมายเหตุ ค่าในเครื่องหมายวงเล็บแสดงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน * แสดงว่าปัจจัยดังกล่าวมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 0.1 ** แสดงว่าปัจจัยดังกล่าวมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 และ *** แสดงว่าปัจจัยดังกล่าวมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 0.001

3.3.2 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ตารางที่ 17 แสดงปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการลงทุนจากสหภาพยุโรปในประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้แล้ว พบว่าตัวแปรที่มีผลต่อการลงทุนอย่างมีนัยสำคัญในทุกแบบจำลองคืออัตราแลกเปลี่ยน แต่ผลของอัตราแลกเปลี่ยนดังกล่าวไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับวิธีการที่ใช้ โดยหากไม่ควบคุมปัจจัยด้านเวลาพบว่าอัตราแลกเปลี่ยนมีผลกระทบทางบวก แต่เมื่อควบคุมความแตกต่างในด้านเวลาพบว่าอัตราแลกเปลี่ยนมีผลเป็นลบอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และ 99 โดยพบว่าถ้าอัตราแลกเปลี่ยนเพิ่มขึ้นร้อยละหนึ่ง การลงทุนจากสหภาพยุโรปจะลดลงร้อยละ 0.140 ถึง 0.198 นอกจากนี้ตัวแปรที่ยังคงมีผลคือตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงการรวมกลุ่มประเทศสมาชิกเป็น 27 ประเทศ ที่ส่งผลต่อการลงทุนในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญและมีผลกระทบอย่างมาก อีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อมูลค่าการลงทุนจากสหภาพยุโรปอย่างมีนัยสำคัญคือผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยพบว่าเมื่อไม่พิจารณาตัวแปรด้านมิติเวลา ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศจะมีผลต่อมูลค่าการลงทุนจากสหภาพยุโรปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละหนึ่ง มูลค่าการลงทุนจากสหภาพยุโรปจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.624 ถึง 3.739

จากการวิเคราะห์พบว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในประเทศที่ใช้ตัวแปรด้านจำนวนคู่สายโทรศัพท์ต่อพันประชากร และความมั่นคงทางการเมืองนั้นแม้ว่าจะมีผลในทางบวก แต่ปัจจัยทั้งสองไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับการเจรจาเขตการค้าเสรี พบว่าการเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลต่อการลงทุนจากสหภาพยุโรปในทิศทางตรงข้าม และมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 เมื่อควบคุมตัวแปรด้านเวลา (แบบจำลอง (9) และ (10))

ตารางที่ 17 ปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าการลงทุนจากสหภาพยุโรปในประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้แล้ว

ปัจจัย	Fixed effect model		Time-fixed effect model	
	(7)	(8)	(9)	(10)
GDP ของประเทศ	3.739*** (0.562)	3.624*** (0.581)	0.101 (0.087)	-0.070 (0.194)
อัตราแลกเปลี่ยน	1.450*** (0.293)	1.554*** (0.289)	-0.198*** (0.045)	-0.140** (0.068)
จำนวนคู่สายโทรศัพท์ต่อพันประชากร	0.019 (0.017)	0.007 (0.016)	0.002 (0.007)	0.007 (0.009)
เสถียรภาพทางการเมือง	0.281 (0.238)		0.060 (0.159)	
หลักนิติธรรม		0.555 (0.547)		-0.290 (0.333)
ความตกลงเขตการค้าเสรี	-0.071 (0.174)	-0.003 (0.157)	-0.210* (0.120)	-0.200* (0.116)
ยุโรป 27 ประเทศ	0.334* (0.174)	0.319* (0.173)	3.155*** (0.204)	3.252*** (0.231)
_cons	-81.542*** (14.454)	-78.922*** (14.901)	20.055*** (2.220)	24.265*** (4.826)
<i>N</i>	52	52	52	52
<i>R</i> ² (within)	0.912	0.911		
σ_u	5.855	0	0	0
σ_e	0.299	0.300	0.230	0.227
Hausman-test	120.23 (p=0.000)	113.42 (p=0.000)	-10.02	-5.90
Model type	FEM	FEM	REM	REM

หมายเหตุ ค่าในเครื่องหมายวงเล็บแสดงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน * แสดงว่าปัจจัยดังกล่าวมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 0.1 ** แสดงว่าปัจจัยดังกล่าวมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 และ *** แสดงว่าปัจจัยดังกล่าวมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 0.001

3.3.3 การค้าบริการ

ผลการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการค้าบริการดังแสดงในตารางที่ 17 พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มขึ้นของมูลค่าบริการรับและจ่ายกับสหภาพยุโรปคือรายได้ต่อหัวประชากร กล่าวคือหากรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 มีความสัมพันธ์กับการนำเข้าบริการจากสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.2-2.2 และรายได้เฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์กับบริการที่ส่งออกไปยังสหภาพยุโรปในระดับที่ใกล้เคียงกัน คือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.2-1.7 สำหรับการรวมกลุ่มประเทศจาก 25 ประเทศเป็น 27 ประเทศนั้นทำให้มีมูลค่าการค้าบริการระหว่างกันเพิ่มขึ้น ยกเว้นในแบบจำลองที่ 4 ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ การใช้อินเทอร์เน็ตที่เพิ่มขึ้นนั้นมีผลในทางบวกต่อการค้าบริการแต่ไม่พบว่ามีความสำคัญทางสถิติ

สำหรับตัวแปรด้านความตกลงเขตการค้าเสรีพบว่าในกรณีของการนำเข้าบริการจากสหภาพยุโรป พบว่ามีผลในทางบวกต่อการนำเข้าบริการจากสหภาพยุโรป และมีผลในทางลบต่อการส่งออกบริการไปยังสหภาพยุโรป อย่างไรก็ตามตัวแปรนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของมูลค่าบริการ

ตารางที่ 18 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการค้าบริการระหว่างประเทศที่ทำความตกลงฯ กับสหภาพยุโรป

	บริการนำเข้าจากสหภาพยุโรป		บริการส่งออกไปสหภาพยุโรป	
	Fixed effect model	Time-fixed effect model	Fixed effect model	Time-fixed effect model
	(1)	(2)	(3)	(4)
eu27	0.296*** (0.074)	0.715*** (0.134)	0.273*** (0.087)	0.287 (0.212)
lngdppc	2.222*** (0.512)	1.180*** (0.314)	1.728*** (0.601)	1.244** (0.497)
internetuse	0.007* (0.004)	0.005 (0.003)	0.001 (0.005)	0.006 (0.005)
fta	0.038 (0.084)	0.032 (0.047)	-0.021 (0.099)	-0.011 (0.074)
_cons	2.585 (4.358)	11.452*** (2.704)	6.862 (5.115)	10.731** (4.274)
N	44	44	44	44
R ²	0.904	0.985	0.769	0.933

adj. R^2	0.885	0.976	0.724	0.894
Hausman- test	34.98 (p< 0.000)	56.91 (p< 0.000)	26.32 (p<0.01)	21.4 (p<0.000)
Model type	FEM	FEM	FEM	FEM

4. สรุป

ในการศึกษาบทนี้ได้แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์การค้าสินค้าและบริการ ตลอดจนการลงทุนระหว่างประเทศของประเทศที่ได้ทำความตกลงเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรปแล้ว และประเทศที่กำลังเริ่มเจรจา จากสถิติเชิงพรรณนาแสดงให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นของการค้าและการลงทุน อย่างไรก็ตามเมื่อควบคุมปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการค้าและการลงทุน ในบทนี้แสดงให้เห็นว่าหลังจากการทำความตกลงเขตการค้าเสรีมีแนวโน้มว่ามีอิทธิพลในทางลบต่อการส่งออกและการลงทุน นอกจากนี้มีแนวโน้มว่าจะทำให้เกิดการนำเข้าบริการจากสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้น นอกจากนี้พบว่าปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการค้าและการลงทุนคือปัจจัยด้านสภาวะเศรษฐกิจของประเทศ และศักยภาพในการแข่งขัน

บทที่ 5

อภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ความตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศโดยทั่วไปมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มการมูลค่าการค้าระหว่างประเทศในอุตสาหกรรมที่ประเทศมีศักยภาพไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการหาแหล่งวัตถุดิบที่มีราคาถูก การชักนำแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะแรงงานและศักยภาพทางเทคโนโลยีของประเทศ การเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรีจะช่วยให้ประเทศได้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นำมามุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพของธุรกิจที่ประเทศมีความสามารถในการแข่งขันสูง ส่วนใหญ่เป็นการแลกเปลี่ยนการค้าหรือการลงทุนที่ประเทศตนมีความถนัด และการแข่งขันเสรีจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันด้านราคาและคุณภาพ ซึ่งผู้ที่ได้รับประโยชน์สุดท้ายคือผู้บริโภคนั่นเอง

จากการเริ่มการเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปกับประเทศไทย ข้อมูลพื้นฐานจากการเจรจาและผลของข้อมูลพื้นฐานนั้นเป็นที่สนใจในวงกว้าง เนื่องจากมีการคาดการณ์ถึงผลกระทบทางลบต่อสุขภาพหากการเจรจานั้นเสร็จสิ้น อย่างไรก็ตามข้อมูลผลกระทบมีจำกัด และการศึกษาส่วนใหญ่วิเคราะห์ข้อมูลที่ไม่รวมถึงภาวะเศรษฐกิจถดถอยของสหภาพยุโรป รายงานฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อคาดการณ์ผลกระทบของการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรปต่อการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ โดยศึกษาสถานการณ์การพึ่งพิงเศรษฐกิจ การแข่งขันระหว่างประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มอาเซียนอื่นๆ โดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติเพื่อคาดการณ์ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากข้อมูลการค้าและการลงทุนของระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรปในปัจจุบัน ตลอดจนการประเมินผลกระทบจากข้อมูลการค้าและการลงทุนของประเทศที่เขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรปมีผลบังคับใช้แล้ว

จากการศึกษาพบว่าสินค้าส่งออกไปสหภาพยุโรปส่วนใหญ่เป็นการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมและมูลค่าการค้าส่วนใหญ่เป็นธุรกิจของชาวต่างชาติ สหภาพยุโรปค่อนข้างปกป้องสินค้าเกษตรโดยพบว่าอัตราภาษีนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมของสหภาพยุโรปโดยรวมไม่สูงมาก (โดยเฉลี่ยอัตราภาษีร้อยละ 5.6 ขณะที่ประเทศไทยมีอัตราภาษีเฉลี่ยที่ร้อยละ 10.6) แต่สินค้าเกษตรมีอัตราภาษีนำเข้าสูงโดยเฉลี่ยร้อยละ 16 สำหรับการพึ่งพิงสิทธิ GSP นั้นประเทศไทยมีรายการสินค้าที่ได้รับสิทธิ GSP จากสหภาพยุโรปค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตามสินค้าที่ได้ส่งออกโดยใช้สิทธินั้นมีประมาณร้อยละ 63 ของมูลค่าการค้าส่งออกที่มีสิทธิใช้สิทธิ GSP และสินค้าที่ส่งออกมามูลค่าสูงในปัจจุบันบางส่วนไม่ได้รับสิทธิ GSP ในการส่งออก แต่สินค้าเหล่านั้นก็มีความสามารถในการแข่งขันสูงเมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศอาเซียน การศึกษานี้พบว่าประเทศไทยมีการนำเข้าสินค้าทุนสูงมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังคงต้องพึ่งพา

สินค้าทุนและสินค้าที่ต้องใช้ทักษะจากสหภาพยุโรปอยู่มาก ไม่เพียงแต่การค้าสินค้า ในด้านการค้าบริการที่สหภาพยุโรปให้ความสนใจและคาดหวังสูงในการเจรจาการค้ากับประเทศไทย หากไม่รวมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประเทศไทยยังพึ่งพิงบริการจากสหภาพยุโรปสูงและประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันในธุรกิจบริการน้อย และการลงทุนในประเทศไทยจากนักลงทุนสหภาพยุโรปแม้ว่าจะมีทิศทางบวกภายหลังเศรษฐกิจถดถอย แต่เมื่อเทียบกับการลงทุนจากประเทศอื่นๆ สัดส่วนการเข้ามาลงทุนจากสหภาพยุโรปมีแนวโน้มที่จะลดลง

ในบทที่ 3 ได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของ GSP หรือความตกลงเขตการค้าเสรีที่มีผลต่อการส่งออก อุตสาหกรรมใหญ่ของประเทศจะได้รับผลกระทบจากการตัดสิทธิ GSP ไม่มากนัก นอกจากนี้การวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติแสดงให้เห็นว่าการเจรจาการค้าเสรีนั้นไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการส่งออกหรือการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Shane [32] ซึ่งพบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีผลต่อการส่งออกสุทธิในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราและอัตราดอกเบี้ยก็ยังมีผลต่อการส่งออกสุทธิในทิศทางตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Sloomackers [34] ซึ่งพบว่าการมีการเจรจาเขตการค้าเสรีไม่มีผลต่อมูลค่าการส่งออกอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามมีการศึกษาที่พบว่าความตกลงเขตการค้าเสรีทำให้มูลค่าการค้าระหว่างคู่ภาคีเพิ่มสูงขึ้น [51, 54] [60] ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโครงสร้างเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปและประเทศที่ทำความตกลงเกี่ยวพันกัน [55]

จากคาดการณ์ถึงความเสียหายจากการถูกตัด GSP ที่อาจจะมีผลกระทบสูงถึง 84,800 ล้านบาท แยกเป็นผลกระทบจากการถูกตัด GSP รายสินค้าร้อยละ 3 (คิดเป็น 2,544 ล้านบาท) ผลกระทบจากการถูกตัด GSP ทั้งประเทศร้อยละ 2 และผลกระทบจากการถูกแย่งส่วนแบ่งตลาดจากประเทศคู่แข่งร้อยละ 95 [66] อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ได้แสดงให้เห็นว่าสิทธิ GSP มีอิทธิพลต่อการส่งออกในสินค้าอิเล็กทรอนิกส์และยานยนต์เท่านั้น และในปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยส่งออกสินค้าภายใต้สิทธิ GSP เพียงประมาณ 13,932 ล้านบาท หากคิดเป็นต้นทุนเฉพาะภาษีส่วนเพิ่มขึ้นจะมีมูลค่าที่น้อยกว่านี้มาก จากรายงานของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างอัตราภาษี MFN และ GSP ของสหภาพยุโรป และพบว่าโดยเฉลี่ยแล้วอัตราภาษี MFN สูงกว่าอัตราภาษี GSP เพียงร้อยละ 3.3 เท่านั้น [67] อุตสาหกรรมที่มีความแตกต่างของอัตราภาษีทั้งสองระบบสูงที่สุดคืออุตสาหกรรมอาหารที่มีความแตกต่างด้านอัตราภาษีที่ร้อยละ 5.2 ดังนั้นหากพิจารณาต้นทุนส่วนเพิ่มจากการนำเข้าภายใต้ภาษี MFN ที่สูงกว่าอัตราภาษี GSP ประมาณร้อยละ 5 จะทำให้ผู้ส่งออกหรือผู้นำเข้ามีต้นทุนที่เพิ่มขึ้นประมาณ 724 ล้านบาท หรือคิดเป็น 1 ใน 3 ของที่ประมาณการไว้

เมื่อพิจารณาด้านความสามารถในการแข่งขันประเทศไทยยังเป็นผู้นำตลาด แม้ว่าจะมีความเสี่ยงจากประเทศอื่นๆ ที่กำลังเริ่มเจรจาการค้า อย่างไรก็ตามประเทศไทยด้านความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และยานยนต์ (แต่เมื่อประมาณ 3.5) ซึ่งการศึกษาที่ประมาณการนั้นว่าจะมีความเสียหายเนื่องจากการเสียโอกาสในการแข่งขันให้ประเทศประมาณ 8 หมื่นล้านนั้นอาจจะเป็นการประมาณค่าที่สูงกว่าความเป็นจริง นอกจากนี้การเปิดตลาดภายใต้การค้าเสรีนั้นไม่ได้เปิดในทันทีภายหลังจากความตกลงมีผลบังคับใช้ จากการศึกษาโดยสำนักงานนโยบายเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศได้รายงานข้อมูลว่าประเทศไทยสามารถเปิดตลาดได้ประมาณร้อยละ 67 ในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและร้อยละ 12 ในกลุ่มสินค้าเกษตร และจะพร้อมที่จะเปิดตลาดได้ภายในระยะเวลา 7 ปี ดังนั้นผลกระทบของแบบจำลองต่างๆ ควรใช้อย่างระมัดระวังและผลกระทบจะไม่สูงถึงระดับที่ได้จากการทำนายโดยแบบจำลอง

จากการศึกษาสถานการณ์การค้าและการลงทุนระหว่างสหภาพยุโรปและประเทศที่มีการทำการเจรจาเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรปไปแล้ว ประเทศที่ความตกลงการค้ามีผลบังคับใช้แล้วมีมูลค่าการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปและมีมูลค่าการลงทุนจากสหภาพยุโรปเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบกับระยะก่อนการทำความตกลงพบว่าการเพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่าก่อนการเจรจา และเมื่อวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองทางเศรษฐมิติผลที่ได้พบว่าการเจรจาการค้าระหว่างประเทศนั้นมีผลในทางลบต่อการค้าและการลงทุน ปัจจัยที่มีผลต่อการค้าและการลงทุนระหว่างสหภาพยุโรปคือผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสหภาพยุโรป ซึ่งแสดงถึงกำลังซื้อของคนในประเทศ ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ Delaunay [35] ซึ่งพบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีผลต่อมูลค่าการลงทุนจากต่างประเทศในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ

ความคาดหวังมีการตั้งข้อสังเกตว่าปัจจุบันนักลงทุนต่างชาติได้เข้ามาดำเนินธุรกิจบริการในประเทศไทยโดยใช้ชื่อคนในประเทศไทย (Nominee) ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน สหภาพยุโรปให้ความสนใจในธุรกิจบริการ การเปิดเสรีทางการค้ารายได้ที่เพิ่มขึ้นก็จะตกเป็นของบริษัทข้ามชาติเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากรัฐบาลต้องลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อดึงดูดให้ชาวต่างชาติสนใจที่จะนำเงินมาลงทุน และมีข้อสังเกตว่านักลงทุนต่างชาติมักจะซื้อกิจการมากกว่าการลงทุนใหม่[68] แม้ว่าผู้บริโภครสุดท้ายอาจจะได้ประโยชน์ เป็นที่น่าสนใจว่าการให้ธุรกิจเป็นของผู้ประกอบการชาวต่างชาติจะดีหรือไม่

ข้อจำกัดและการศึกษาในอนาคต

การศึกษานี้มีข้อจำกัดหลายประการได้แก่

1. การศึกษานี้ได้คัดเลือกประเทศที่มีการบังคับใช้การเจรจาเขตการค้าเสรีหรืออยู่ระหว่างเจรจา และจำกัดเฉพาะในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่ำถึงปานกลาง หรือมีรายได้สูงในทวีปเอเชีย ทำให้มีจำนวน

กลุ่มตัวอย่างมีจำกัด แม้ว่าคณะผู้วิจัยได้เลือกวิธีวิเคราะห์โดยควบคุมอคติอื่นๆ แต่จำนวนตัวอย่างที่น้อยทำให้ไม่สามารถทดสอบปัจจัยหลายตัวได้ในเวลาเดียวกันซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อความเที่ยงตรงของผลการศึกษา การศึกษาต่อไปในอนาคตควรขยายขอบเขตครอบคลุมการเจรจาการค้าเสรีอื่นหรือขยายลักษณะความสัมพันธ์ทางการค้าอื่นๆ เช่น การทำสัญญาทางการค้าบางกรณี ทั้งนี้นอกจากจะทำให้กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนมากขึ้นเพื่อให้ผลการศึกษามีความเที่ยงตรงมากขึ้น การทำข้อตกลงทางการค้าในบางรายการเหล่านั้นสามารถส่งผลกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจของประเทศได้โดยตรง

2. การศึกษานี้ครอบคลุมเฉพาะการประเมินผลกระทบของมาตรการทางภาษีเท่านั้น เนื่องจากระยะเวลาที่จำกัดประกอบกับมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีนั้นมีความยุ่งยากและซับซ้อน การวัดเป็นตัวเลขเพื่อนำมาประกอบการสร้างแบบจำลองอาจจะไม่สามารถครอบคลุมประเด็นที่มีความซับซ้อนได้ การศึกษาในอดีตส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในหลายประเทศ และใช้ตัวแปรหุ่นเป็นตัววัดก่อนและหลังการเจรจาเขตการค้าเสรีเท่านั้น สำหรับสหภาพยุโรปนั้นมีมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีอยู่มากมาย และมีความแตกต่างกันไปในแต่ละอุตสาหกรรม ให้อยู่ในรูปของตัวเงิน

ทั้งนี้เท่าที่การเจรจาการค้าเสรีของสหภาพยุโรปกับประเทศอื่นๆ พบว่าสหภาพยุโรปยังปกป้องสินค้าเกษตรอยู่มาก นอกจากนั้นในอุตสาหกรรมอื่นยังมีมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเกี่ยวข้องหลายอย่าง เช่น ในอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์สินค้าที่จะส่งไปยังสหภาพยุโรปจะต้องผ่านมาตรฐานด้านอนุรักษ์ป่าไม้และสิ่งแวดล้อม กฎเกณฑ์เกี่ยวกับสารเคมีและผลิตภัณฑ์ที่ใช้สารเคมี มาตรฐานสินค้าและความปลอดภัย Eco label และใบอนุญาต Forest Law Enforcement สำหรับสินค้าเกษตรมีมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีกว่า 9 มาตรฐานได้แก่ 1)Sanitary and Phytosanitary Measures (SPS) 2)Genetically Modified Organism (GMO) 3)Hazard analysis and critical control points (HACCP) 4)European System Related to Good Agricultural Practice (EUREPGAP) 5)Good Agriculture Practice (GAP) 6)Organic Foods Labelling 7)Packaging 8)Plant Health และ 9)Health certification โดยการศึกษานี้ไม่ได้รวมผลกระทบของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเหล่านี้ ซึ่งหากมีการศึกษาที่ตอบถึงต้นทุนของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเหล่านี้ต่อการส่งการค้าระหว่างประเทศ จะทำให้ผู้บริหารตัดสินใจได้ถี่ถ้วนมากขึ้น มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีอาจจะไม่ลดแม้ว่าจะทำ FTA ไปแล้ว เป็นต้น

3. การศึกษานี้จำกัดเพียงความตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรป แต่ในความเป็นจริงปัจจุบันประเทศไทยได้เจรจาทำความตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับหลายๆ ประเทศ ในจำนวนนั้นมีประเทศที่ได้ลงนามและมีผลบังคับใช้แล้วได้แก่ เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น จีน อินเดีย และอาเซียน-จีน การศึกษานี้ไม่รวมถึงความตกลงเหล่านี้ที่อาจจะทำให้ประเทศไทยมี

การเบี่ยงเบนทางการค้าไป และทำให้ผลกระทบที่เกิดขึ้นน้อยกว่าความเป็นจริง การศึกษาในอนาคตควรศึกษาเรื่องการเบี่ยงเบนทางการค้าภายหลังการเจรจาเขตการค้าเสรีเหล่านี้เพื่อศึกษาบทบาทของการเจรจาเขตการค้าเสรีของประเทศไทยที่มีความครอบคลุมมากขึ้น

4. ขอบเขตของการศึกษาไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบด้านสังคม ซึ่งในความเป็นจริงอาจจะได้รับผลกระทบสูงจากความตกลงนี้ เช่น ในกรณีของการเจรจาในประเด็นที่จะทำให้เกิดการนำเข้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อสังคมไทยซึ่งมีการศึกษาที่ได้มีการประเมินความเสียหายโดยรวมของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยสูงกว่า 5,500 ล้านบาท [69] การศึกษาที่การประเมินผลกระทบของเขตการค้าเสรีในมุมมองของสังคมเป็นการศึกษามีประโยชน์ต่อการตัดสินใจในเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะ

1. แม้ว่าตลาดสหภาพยุโรปเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ และมีสัดส่วนการส่งออกสูง อย่างไรก็ตาม สหภาพยุโรปเป็นตลาดที่ค่อนข้างอึดตัว (อัตราการขยายตัวในการนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 25 ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2549 เมื่อเทียบกับการเพิ่มขึ้นร้อยละ 39 ระหว่างปี 2554-2539) ขณะเดียวกันหลังจากสถานะเศรษฐกิจถดถอยในสหภาพยุโรป การค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยเริ่มขยายตัวกับประเทศอื่นๆ มากขึ้น เช่น ประเทศอาหรับเอมิเรตส์ และรัสเซีย ประเทศไทยควรขยายการเจรจาการค้าเสรีกับประเทศที่มีอัตราการขยายเฉลี่ยและสัดส่วนการนำเข้าสินค้าจากประเทศไทยสูงให้มากขึ้น

2. การศึกษานี้ไม่พบหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นถึงการเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรปจะทำให้การส่งออกไปสหภาพยุโรปและการลงทุนจากสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้น มูลค่าการค้าและการลงทุนที่เพิ่มขึ้นเกิดจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ท่าทีการเจรจาการค้าของประเทศไทยควรยึดประโยชน์ของประเทศโดยรวมเป็นสำคัญและไม่อ่อนข้อกับข้อเสนอที่จะทำให้เกิดผลกระทบทางลบต่อประเทศไทย

3. การศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของอัตราภาษีที่ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการส่งออก การเจรจาการค้าควรให้ความสำคัญต่อมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี และเลือกเปิดในอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยขาดศักยภาพ ในการเจรจาการค้าระหว่างประเทศควรเสนอให้สหภาพยุโรปลงทุนในการพัฒนาผู้ผลิตในประเทศที่ต้องปรับตัวและพัฒนาสินค้าให้สอดคล้องกับมาตรฐาน ซึ่งคนในประเทศก็จะได้รับประโยชน์จากสินค้าที่ผ่านมาตรฐานที่เข้มงวด โดยรัฐบาลไทยควรเรียกร้องให้สหภาพยุโรปสนับสนุนในการสนับสนุนเครื่องมือ กำลังคน และงบประมาณในการทดสอบมาตรฐานสินค้า ความปลอดภัย การตรวจสอบมาตรฐานที่มีความซับซ้อน เนื่องจากผู้ผลิตในประเทศไทยต้องการความรู้จากสหภาพในการพัฒนาห้องตรวจสอบรับรองและพัฒนามาตรฐานการตรวจสอบให้สอดคล้องกัน

ประเทศไทยอยู่ระหว่างการเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรีกับหลายๆ ประเทศ เช่นเดียวกัน สหภาพยุโรปปัจจุบันทำความตกลง FTA ร่วมกับประเทศคู่ค้ากว่า 27 ความตกลง และมีประเทศที่เกี่ยวข้องประมาณ 60 ประเทศซึ่งสินค้าที่จะได้ประโยชน์จากการเจรจาแม้ว่าจะไม่เหมือนกันทั้งหมด แต่มีโอกาสที่สินค้าที่นำมาเปิดตลาดนั้นจะมีความทับซ้อนกับสินค้าที่ประเทศไทยมีศักยภาพ ซึ่งแน่นอน ประเทศเหล่านั้นเป็นคู่แข่งทางการค้าของประเทศไทยเช่นกัน การเจรจาเขตการค้าเสรีที่สหภาพยุโรปทำกับประเทศต่างๆ ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ซึ่งอยู่ระหว่างการเจรจาการค้ากับหลายประเทศต่างๆ หลายประเทศ ซึ่งมีทั้งโอกาสและความเสี่ยง เป็นที่น่าสนใจว่าหากทุกประเทศมีการทำความตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างกันทั่วโลก เมื่อถึงระยะเวลาหนึ่งในอนาคตสิทธิประโยชน์ของเกือบประเทศทุกประเทศ อาจจะใกล้เคียงกัน จนประโยชน์ที่ได้จากการค้าเสรีในลักษณะทวีภาคนั้นไม่สูงมากนัก

เอกสารอ้างอิง

1. กระทรวงพาณิชย์, สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย. 2556.
2. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, ส.อ.ท.พบ 'ไอพาร์' หวังเงื่อนไขสินค้าภาษี- กลุ่มยา FTA ไทย - อีย, in *AEC News letter*. 2556.
3. คณะผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การการค้าโลก, ผลกระทบของการปฏิรูประบบ GSP ของ สหภาพยุโรปต่อการส่งออกของไทย 2555(9 กรกฎาคม 2555).
4. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, มติ ครม. เรื่อง ร่างกรอบเจรจาความตกลงการค้าเสรีไทย- สหภาพยุโรป. 2555.
5. Kessomboon, N., et al., *IMPACT ON ACCESS TO MEDICINES FROM TRIPS-PLUS: A CASE STUDY OF THAI-US FTA*. SOUTHEAST ASIAN J TROP MED PUBLIC HEALTH, 2010. 41(3): p. 667-677.
6. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, อันดับประเทศคู่ค้าของไทยรวมทุกประเทศ ของปี 2554 (รวมกลุ่มเศรษฐกิจ). 2555.
7. บริษัท สำนักข่าว ไอ.เอ็น.เอ็น. จำกัด. 'พาณิชย์' ย้ำ เจรจา FTA ไทย-EU จำเป็น. 2556 [cited 2556 1 กันยายน]; Available from: <http://www.innnews.co.th/shownews/show?newscode=443730>.
8. ASTVผู้จัดการออนไลน์, รมว.พณ.เชื่อข้อตกลง FTA ช่วยเพิ่มขีดความสามารถการค้าไทย. 2556.

9. ชัยทัต อูยะอำรงสิทธิ์, ม.อ. สศก. ร่วมวงพาดิชนัยถก FTA ไทย – สหภาพยุโรป ในภาคเกษตร.
10. กลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน. *FTA watch*. 2556 [cited 2556 1 กันยายน]; Available from: <http://www.ftawatch.org/>.
11. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, ผลกระทบของการจัดทำความตกลงทางการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรป (EU). 2553.
12. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, EU ออกระเบียบ GSP โครงการใหม่. วิเคราะห์ข่าวเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ, 2555.
13. สำนักสิทธิประโยชน์ทางการค้า, ระบบสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป (GSP) สหภาพยุโรป, กรมการค้าต่างประเทศ
14. Eurostat, *International trade database*. 2013.
15. SARL, I., *EVALUATION OF THE ECONOMIC IMPACT OF THE TRADE PILLAR OF THE EU-CHILE ASSOCIATION AGREEMENT*. 2012, the European Commission, Directorate General for Trade.
16. Francois, J.F., *Economic Impact of a Potential Free Trade Agreement (FTA) Between the European Union and South Korea*, in *Copenhagen Economics & Prof. J. F. Francois*. 2007.
17. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, วิฤตหนึ่อัยูทำเหตุ การส่งออกเกาหลีใต้ตก หลังทำ FTA กับอัยู, in *Global trade monitor*. 2554.
18. CEPII-CIREM, *Economic Impact of a Potential Free Trade Agreement (FTA)*

Between the European Union and ASEAN. 2006.

19. ECORYS and IIDE, *Trade Sustainability Impact Assessment for the FTA between the EU and ASEAN.* 2009: Rotterdam.
20. Incorporated, H.W.a.C.T., *Study on ASEAN-EU FTA Impact on Thailand and Thailand's Strategy: Report 2 Costs and Benefits of an FTA to Thailand.* 2008.
21. European Union. *The history of the European Union.* Available from: http://europa.eu/about-eu/eu-history/index_en.htm.
22. ศูนย์ข้อมูลนักการเมือง. *แผนผังการเมืองไทย.* [cited 2013 8 August]; Available from: <http://www.thaiswatch.com/timeline/>.
23. BBC. *Timeline: The unfolding eurozone crisis.* 2012 [cited 2013 8 August]; Available from: <http://www.bbc.co.uk/news/business-13856580>.
24. Eurostat, *Client and Supplier Countries of the EU27 in Merchandise Trade in 2012.* 2013, European Commission.
25. ธนาคารแห่งประเทศไทย, *รายงานเศรษฐกิจและการเงิน ปี 2552.* 2553.
26. กรมการค้าต่างประเทศ, *การใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้า AFTA-FTA-GSP,* in *วารสารการใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้า.* 2556, หจก. อรุณการพิมพ์ กรุงเทพฯ.
27. คณะผู้แทนไทยประจำประชาคมยุโรป. *สถิติการนำเข้า-ส่งออกไปยังกลุ่มสหภาพยุโรป* สิงหาคม 2555. 2555 [cited 2556 1 กรกฎาคม]; Available from: <http://news.thaieurope.net/content/view/3994/212/>.

28. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, สินค้าเกษตรภัณฑ์ (พิกัด 30) 2552.
29. ธนาคารแห่งประเทศไทย. ข้อมูลพื้นฐานเศรษฐกิจไทย. 2556; Available from:
<http://www.bot.or.th/Thai/EconomicConditions/Thai/genecon/Pages/index.aspx>.
30. The Association of Southeast Asian Nations (ASEAN), *ASEAN with Selected Trade Partners: Total Trade*, A. ASEAN COMMUNITY IN FIGURES, Editor. 2011.
31. ฝ่ายสถิติและข้อสนเทศ ธนาคารแห่งประเทศไทย, มูลค่าการส่งออกและนำเข้าสินค้าระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรป ระหว่างปี 2545-2555.
32. Shane, M., T. Roe, and A. Somwaru, *Exchange Rates, Foreign Income, and U.S. Agricultural Exports*. *Agricultural and Resource Economics Review*, 2008. 37/2(October 2008): p. 160-175.
33. Kyereme, S.S., *Determinants of United States' trade balance with Australia*. *Applied Economics*, 2002. 34(10): p. 1241-1250.
34. Sloomakers, V., *Trade Effects of the EU-Mexico Free Trade Agreement*. 2004.
35. Delaunay, C. and C.R. Torrisi, *FDI in Vietnam: An Empirical Study of an Economy in Transition*. *Journal of Emerging Knowledge on Emerging Markets*, 2012. 4.
36. Botric, V. and L. Skuflic, *Main Determinants of Foreign Direct Investment in the Southeast European Countries*. *Transition Studies Review*, 2006. 13(2): p. 359-77.

37. Çevis, Đ. and B. Çamurdan, *The Economic Determinants of Foreign Direct Investment in Developing Countries and Transition Economies*. The Pakistan Development Review, 2007. 46(3): p. 285-99.
38. Kok, R. and B.A. Ersoy, *Analyses of FDI determinants in developing countries*. International Journal of Social Economics, 2009. 36 Nos 1/2: p. 105-123.
39. Rodríguez, X.A. and J. Pallas, *Determinants of foreign direct investment in Spain*. Applied Economics, 2008. 40(19): p. 2443-50.
40. European Commission. *Free Trade Agreements - International affairs - Enterprise and Industry*. 2013 [cited 2013 5 March]; Available from: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/international/facilitating-trade/free-trade/index_en.htm#h2-1.
41. Villarreal, M.A., *Mexico's Free Trade Agreements*. 2012.
42. Villarreal, M.A., *Mexico's Free Trade Agreements*. 2012, Congressional Research Service.
43. Assarson, J. and R.B. Swain, *The Impacts of the European Union - South Africa Free Trade Agreement*, in *Department of Economics*. 2005, Uppsala University.
44. Kalaba, M., R. Sandrey, and D.E.v. Seventer, *Analysis of Trade between South Africa and the EU and a Preliminary Attempt to Examine the Impact of the EU-SA FTA on Trade*. 2005, Trade & Industrial Policy Strategies (TIPS).

45. *First meeting of the European Union - Chile negotiations committee*. 2000.
46. European Commission. *Mexico - Trade - European Commission*. 2013 [cited 2013 6 March]; Available from: ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/mexico/.
47. Nowak-Lehmann, F., D. Herzer, and S. Vollmer, *The free trade agreement between Chile and the EU: its potential impact on Chile's export industry*. Applied Econometrics and International Development, 2007. 7(1).
48. Weintraub, S., *Lessons from the Chile and Singapore Free Trade Agreements*, in *Free trade agreements: US strategies and Priorities*, J. Scott, Editor. 2004, Institute for International Economics: Washington DC.
49. Woolcock, S., *European Union policy towards Free Trade Agreements*, in *ECIPE Working paper*. 2007.
50. Scherlin, A., *TRADE, ASSOCIATION, AID - Has the Association Agreement between the European Union and the Republic of Chile fulfilled its purposes?* 2008.
51. Chumacero, R., R. Fuentes, and K. Schmidt-Hebbel, *Chile's free trade agreements: how big is the deal?*, in *Central Bank of Chile Working Papers*. 2004.
52. Pollet-Fort, A., *The EU-Korea FTA and its Implications for the Future EU-Singapore FTA*, E.C.i. Singapore, Editor. 2011.

53. ACEA European Automobile Manufacturers' Association. *EU-South Korea FTA: Resolution of Remaining Issues*. 2011 [cited 2013 10 March]; Available from: http://www.acea.be/news/news_detail/eu_south_korea_fta.
54. Francois, J., H. Norberg, and M. Thelle, *Economic Impact of a Potential Free Trade Agreement (FTA) Between the European Union and South Korea*. 2007.
55. Andreosso-O'Callaghan, B., *Economic structural complementarity: how viable is the Korea-EU FTA?* *Journal of Economic Studies*, 2008. 36(2): p. 147-167.
56. Boseley, S. *Does EU/India free trade agreement spell the end of cheap drugs for poor countries?* 2012 [cited 2013 20 March]; Available from: <http://www.guardian.co.uk/society/sarah-boseley-global-health/2012/feb/10/hiv-infection-pharmaceuticals-industry>.
57. Powell, S., *The EU-India FTA: initial observations from a development perspective*. 2008, Traidcraft.
58. European Commission. *Ukraine - Trade - European Commission*. 2013 [cited 2013 26 March]; Available from: http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/ukraine/index_en.htm.
59. Dabrowski, M. and S. Taran, *The Free Trade Agreement between the EU and Ukraine: conceptual background, economic context and potential impact*, in *CASE Network Studies & Analyses*. 2012.

60. Cramon-Taubadel, S.v., S. Hess, and B. Brümmer, *A Preliminary Analysis of the Impact of a Ukraine-EU Free Trade Agreement on Agriculture*, in *Policy Research Working Paper*. 2010.
61. European Commission. *Overview of FTA and other trade negotiations*. 2013 [cited 2013 28 March]; Available from:
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/december/tradoc_118238.pdf.
62. Yean, T.S., *Negotiating for a Malaysia-EU FTA: contesting Interests from Malaysia's Perspective*. 2012, Institut français des relations internationales.
63. Deutsch, K.G., *Looking for partners: the EU's free trade agreements in perspective*, D. Bank, Editor. 2012.
64. The Malaysian Insider. *EU says will work with 'any democratically-elected government'*. 2013 [cited 2013 22 March]; Available from:
<http://www.themalaysianinsider.com/malaysia/article/eu-says-would-work-with-any-democratically-elected-government>.
65. *Vietnam, EU end fourth FTA round*, in *The voice of Vietnam*. 2013.
66. ASTVผู้จัดการออนไลน์. “พาณิชย์” การันตีข้อดีถก FTA อียู ช่วยดึงดูดการลงทุนและแก้ปัญหาถูกตัด GSP. 2556 30 สิงหาคม 2556]; Available from:
<http://www.manager.co.th/iBizChannel/ViewNews.aspx?NewsID=956000039057&#Opinion>.

67. สมเกียรติ, ต. and และคณะ, โอกาสในการแสวงหาผลประโยชน์จากข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-สหภาพยุโรป, in รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์โครงการแสวงหาผลประโยชน์จากข้อตกลงการเปิดเสรี (ระยะ 4). 2552, มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
68. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. สรุปประเด็นการเปิดตลาดสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรม. 2553 31 สิงหาคม 2556]; Available from: http://www.thaifta.com/trade/aseu/sum_29mar53.pdf.
69. มนทร์ตม์ ถาวรเจริญถาวรทรัพย์, ยศ ตีระวัฒน์นานนท์,อุษา ฉายเกล็ดแก้ว,ชนิดา เลิศพิทักษ์พงศ์ ,จอมขวัญ โยธาสมุทร,กรรณิการ์ ฐิติบุญสุวรรณ,ประพัตร์ เนรมิตพิทักษ์กุล,, การศึกษา ต้นทุนผลกระทบทางสังคม สุขภาพและเศรษฐกิจของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย. 2008, โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ: กรุงเทพมหานคร.
70. Jean, S., N. Mulder, and M.P. Ramos, *A general equilibrium, ex-post evaluation of the EU-Chile Free Trade Agreement*. 2012.
71. European Commission. *Chile -Trade - European Commission*. 2013 [cited 2013 5 March]; Available from: http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/chile/index_en.htm.
72. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, ข้อมูลการใช้วัคซีนในประเทศไทย ปี2554 (*unpublished work*). 2555: กรุงเทพฯ.
73. Garcia, M.J., *Trade in EU Foreign Relations: The EU-Chile Free Trade Agreement*. 2004.

74. Bureau, J.-C., et al., *Evaluation of the economic impact of the trade pillar of the EU-Chile Association Agreement* 2012.
75. *Agreement: establishing an association between the European Community and its Member States, of the one part, and the Republic of Chile, of the other part.* 2002.
76. DG Trade statistics. *Mexico: EU bilateral trade and trade with the world.* 2013 [cited 2013 5 March]; Available from: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113418.pdf.
77. DG Trade statistics. *South Korea: EU bilateral trade and trade with the World.* 2013 [cited 2013 6 March]; Available from: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113448.pdf.
78. European Commission. *South Korea - Trade - European Commission.* 2013 [cited 2013 6 March]; Available from: <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/korea/>.
79. Korea Joongang Daily. *Trade ministry plans to ink EU FTA in 1st quarter.* 2009.
80. *Official journal of European union* L127. 2011.
81. Breuss, F. and J.F. Francois, *EU-South Korea FTA – Economic Impact for the EU and Austria*, in *Policy Brief*. 2011.

82. Lee, M.C., *The European Union - South Africa Free Trade Agreement: In Whose Interest?* Journal of Contemporary African Studies,, 2010. 20(1): p. 81-106.
83. *Council decision: concerning the provisional application of the Agreement on Trade, Development and Cooperation between the European Community and its Member States, of the one part, and the Republic of South Africa, of the other part.* 1999.
84. Laaksonen, K., *Free trade agreement (TCDA) between South Africa and the European union - an exemplar for the economic partnership agreements*, in *Pellervo Economic Research Institute Working papers*. 2008: Helsinki.
85. Jachia, L. and E. Teljeur, *Free trade between South Africa and the European Union: a quantitative analysis*. 1999.
86. Gay, S.H. and W.L. Nieuwoudt, *Influences of the Free Trade Agreement between South Africa and the European Union on the South African Fresh Orange Industry*. SAJEMS NS, 2000. 3(3): p. 484-498.
87. European Commission. *India -Trade - European Commission*. 2013 [cited 2013 15 March]; Available from: http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/india/index_en.htm.
88. Decreux, Y. and C. Mlitaritonna, *Economic impact of a potential free trade agreement (FTA) between the European Union and India*. 2007.

89. ECORYS, *Trade Sustainability Impact Assessment for the FTA between the EU and the Republic of India*. 2009: Rotterdam.
90. Frey, M. and Z. Olekseyuk, *The EU-Ukraine trade liberalization: How much do the costs of tariff elimination matter?*
91. Nekhay, O., T. Fellmann, and S.H. Gay, *A free trade agreement between Ukraine and the European Union: potential effects on agricultural markets and farmers' revenues*. *Post-Communist Economies*, 2012. 24(3): p. 351-63.
92. DG Trade statistics. *Singapore: EU bilateral trade and trade with the world*. 2013 [cited 2013 25 March]; Available from: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113443.pdf.
93. Taylor, S., *Globalisation, International Trade & the European Union*. 2012.
94. Brajanovic, M.M. and C. Alvstam, *Bilateral trade development during economic downturn: the EU trade negotiations with Singapore*, in *Department of Business Administration*. 2011.
95. RIKVIN. *EU-Singapore FTA Negotiations Concluded, Paves Way for ASEAN*. 2012 [cited 2013 26 March]; Available from: <http://www.rikvin.com/press-releases/eu-singapore-fta-asean/>.
96. DG Trade statistics. *Malaysia: EU bilateral trade and trade with the world*. 2013 [cited 2013 20 March]; Available from: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113416.pdf.

97. Ministry of International Trade and Industry. *Malaysia-European Union free trade agreement (MEUFTA)*. 2012 [cited 2013 20 March]; Available from: http://www.miti.gov.my/cms_matrix/content.jsp?id=com.tms.cms.section.Section_c7fcc8ab-c0a8156f-6f346f34-46e35eb1.
98. WTO Center VCCI Trungtamwt. *Vietnam - EU Trade Relations*. 2011 [cited 2013 14 August]; Available from: <http://wtocenter.vn/content/vietnam-%E2%80%93-eu-trade-relations>.
99. WTO Center VCCI Trungtamwt. *First round FTA Vietnam - EU*. 2013 [cited 2013 14 August]; Available from: <http://wtocenter.vn/content/first-round-fta-vietnam-%E2%80%93-eu>.
100. The Voice of Vietnam. *Vietnam, EU end fourth FTA round*. 2013; Available from: <http://english.vov.vn/Economy/Trade/Vietnam-EU-end-fourth-FTA-round/262338.vov>.
101. Dordj, C. and F.L. Pasini. *The impact of Vietnam – EU FTA on some selected exporting sectors of Vietnam*. 2011 [cited 2013 14 August]; Available from: <http://wtocenter.vn/content/impact-vietnam-%E2%80%93-eu-fta-some-selected-exporting-sectors-vietnam>.

**ภาคผนวก 1 การประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ภายใต้การตกลงการค้าเสรี
ระหว่างอาเซียนกับสหภาพยุโรป**

Author	Year	Model	Database	การเปลี่ยนแปลง GDP หลัง การทำ FTA (ร้อยละ)	ภาคธุรกิจที่ได้รับผลกระทบทางบวก	ภาคธุรกิจที่ได้รับผลกระทบทางลบ
CEPII-CIREM[18]	พ.ศ. 2549	MIRAGE Model	GTAP database 6.1	+0.99	1.ข้าว (12.9%) 2.เนื้อสัตว์ (8.0%) 3.ผลิตภัณฑ์อาหาร (5.9%) 4.สิ่งทอ (3.8%) 5.เครื่องนุ่งห่ม (3.1%) 6.ยานยนต์ (3.4%)	1.เครื่องหนัง(-4.2%) 2.สาขาเกษตรอื่นๆ (-3.4%)
ECORYS and IIDE[19]	พ.ศ. 2552	Francois, Van Meijl and Van Tongeren (พ.ศ. 2548)	GTAP database 7.5	+2.8	1.สาขาขนส่งอื่นๆ (เช่น มอเตอร์ไซด์) (6.7%) 2.อิเล็กทรอนิกส์ (7.7%) 3.ยานยนต์และชิ้นส่วน (4.6%)	1.ผลิตภัณฑ์ไม้ (-2.98%)
Hunton & Williams and Capital Trade Incorporated[20]	พ.ศ. 2551	GTAP 6.0	GTAP database 6.0	+2.1	1.ข้าว (24.9%) 2.เนื้อสัตว์ (19.4%) 3.รองเท้า (15.4%) 4.เครื่องนุ่งห่ม (7.9%) 5.สิ่งทอ (6.2%) 6.ยานยนต์ (3.3%)	1.สาขาัญชีพอื่นๆ (10.6%) 2.ยางและพลาสติก (7.4%) 3.ผลิตภัณฑ์ไม้ (3.3%)

ภาคผนวก 2 ผลกระทบของการจัดทำ การเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรป

สถานการณ์	GDP	การค้าสินค้า	การผลิตสินค้า	อัตราแลกเปลี่ยนการค้า
1. EU ทำ FTA กับประเทศอื่น อัตราภาษี 0 ไทยไม่ทำ FTA กับ EU	ลดลงร้อยละ 0.36	–Electronic equipment เพิ่มขึ้น 195.2 mUSD –Machinery and equipment เพิ่มขึ้น 154 mUSD	–Motor vehicles and parts ลดลง 118.48 mUS\$ –Textiles ลดลง 82.8 mUSD	–ราคาส่งออก ลดลงร้อยละ 0.24 –ราคานำเข้า เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.08
2. EU ทำ FTA กับ มาเลเซียและ เวียดนาม อัตราภาษี 0 ไทยไม่ทำ FTA กับ EU *ผลกระทบทั้งหมด เป็นการได้รับผลกระทบเพิ่มขึ้นจากสถานการณ์ที่ 1	ลดลงร้อยละ 4.1			–ราคาส่งออก ลดลงร้อยละ 0.24 –ราคานำเข้า เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.08
3. ปรับลดภาษีศุลกากรร้อยละ 100 และมี การลดอุปสรรคทางการค้า บริการจากเดิมลง ร้อยละ 20 วิเคราะห์ผลกระทบใน 7 ภาคบริการ ³	เพิ่มขึ้น ร้อยละ 3.22	–Motor vehicles and parts เพิ่มขึ้น 972 mUSD –Paddy rice เพิ่มขึ้น 618.5 mUSD –Meat products nec เพิ่มขึ้น 539.46 mUSD –Construction เพิ่มขึ้น ร้อยละ 17.2	–Chemical, rubber, plastic products ลดลง 23311.94 mUSD –Machinery and equipment nec ลดลง 1038.2 mUSD –Textiles ลดลง 446.58 mUSD –Communication ลดกำลังการผลิตภายในประเทศลง ร้อยละ 15.4 –	–ราคาส่งออก เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.97 –ราคานำเข้า ลดลงร้อยละ 03.4

สถานการณ์	GDP	การค้าสินค้า	การผลิตสินค้า	อัตราแลกเปลี่ยนการค้า
4. ปรับลดภาษีศุลกากร 100 เปอร์เซนต์ และมี การลดอุปสรรคทางการค้าบริการ จากเดิมลงร้อยละ 40 วิเคราะห์ผลกระทบใน 7 ภาคบริการ ³	เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.7	–Motor vehicles เพิ่มขึ้น 972 mUSD –Rice เพิ่มขึ้น 925 mUSD –Meat products เพิ่มขึ้น 539 mUSD –Food products เพิ่มขึ้น 306.5 mUSD –Animal products เพิ่มขึ้น 284 mUSD –Mineral products เพิ่มขึ้น 267 mUSD –Leather products เพิ่มขึ้น 254 mUSD –Chemical, rubber, plastic products ลดลง 2,312 mUSD –Machinery and equipment ลดลง 1,038 mUSD –Textiles ลดลง 447 mUSD –Manufactures ลดลง 441 mUSD	–Construction เพิ่มขึ้น 3,014 mUSD –Trade เพิ่มขึ้น 306 mUSD –Communication ลดลง 460 mUSD –Business services nec ลดลง 375 mUSD –Air transport ลดลง 216 mUSD	เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.72

ที่มา: ผลกระทบของการจัดทำความตกลงทางการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยและสหภาพยุโรป (EU) กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2553[11]

³ 7 ภาคบริการ คือ 1) Air transport 2) Financial services 3) Trade 4) Electricity 5) Sea transport 6) Business services และ 7) Communication

ภาคผนวก 3 รายชื่อบริษัทผู้ส่งออก 20 อันดับแรก ในช่วงเดือน มกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2555

ลำดับ	ชื่อผู้ประกอบการ	อุตสาหกรรม	สัญชาติ
1	บจก.วาย แอล จี บลูเลียน อินเตอร์เนชั่นแนล	ทองคำ เครื่องประดับ	ไทย
2	บจก.เวสเทิร์น ดิจิตอล (ประเทศไทย)	อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	อเมริกัน
3	บจก.เอ็มทีเอส โกลด์	ทองคำ เครื่องประดับ	ไทย
4	บจก.นิคคอน (ประเทศไทย)	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และ ส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	ญี่ปุ่น
5	บจก.มิตซูบิชิ มอเตอร์ส (ประเทศไทย)	ยานบก	ญี่ปุ่น
6	บจก.ซีเกท เทคโนโลยี (ประเทศไทย)	อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	อเมริกัน
7	บจก.ฮั่วเซ่งเฮง คอมโมดิทซ์	ทองคำ เครื่องประดับ	ไทย
8	บมจ.แคล-คอมพ์ อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย)	- อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ - เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และ ส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	ไต้หวัน
9	บจก.แคนนอน ไฮ-เทค (ประเทศไทย)	อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	ญี่ปุ่น
10	บจก.ซีเลซติกา (ประเทศไทย)	- อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ - เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	อเมริกัน
11	บจก.เอชจีเอสที (ประเทศไทย)	อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	อเมริกัน
12	บจก. มิตซูบิชิ อิเล็กทริก คอนซูมเมอร์โปรดักส์ (ประเทศไทย)	อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	ญี่ปุ่น
13	บจก.ไอบีแอล (ประเทศไทย)	น้ำมัน แหล่งพลังงานใหม่	นอร์เวย์
14	บจก.โซนี่ เทคโนโลยี (ประเทศไทย)	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และ ส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	ญี่ปุ่น
15	บจก.อีซูมูมอเตอร์ อินเตอร์เนชั่นแนล โอเปอเรชั่น (ประเทศไทย)	ยานบก นอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือ รางรกราง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ ประกอบของยานดังกล่าว	ญี่ปุ่น/ไทย
16	บจก.สแปนชั่น (ไทยแลนด์)	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และ ส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	อเมริกัน
17	บจก.แพนดอรา โปรดักชั่น	ทองคำ เครื่องประดับ	เดนมาร์ก-ไทย
18	บจก.ซี.พี.เมอร์แซนไดซิ่ง	ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลาหรือสัตว์น้ำ จำพวกครัสตาเซีย โมลลัสก์	ไทย
19	บมจ.การบินไทย	อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	ไทย
20	บจก.เอเชียนฮอนด้ามอเตอร์	- อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ - ยานยนต์	ญี่ปุ่น

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์

ภาคผนวก 4 รายชื่อบริษัทผู้ส่งออกสินค้าเกษตร 10 อันดับแรก ในช่วงเดือน มกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2555

ลำดับ	ชื่อผู้ประกอบการ
1	บจก.ซี.พี.เมอร์แซนไดซิ่ง
2	บจก.บี.ฟู้ดส์ โปรดักส์ อินเตอร์เนชั่นแนล
3	บจก.ไทยรวมสินพัฒนาอุตสาหกรรม
4	บจก.สหฟาร์ม
5	บจก.คาร์กิลล์มีทส์ (ไทยแลนด์)
6	บจก.โกลเด้น ฟู้ดส์ สยาม
7	บมจ.ไทยยูเนียนโพรเซสโปรดักส์
8	บมจ.ยูนิคอร์ด
9	บมจ.เจริญโภคภัณฑ์อาหาร
10	บจก.โกลเด้น ไลน์ บิสซิเนส

ภาคผนวก 5 แสดงรายชื่อบริษัทผู้ส่งออกเครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว 10 อันดับแรก ในช่วงเดือน มกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2555

ลำดับ	ชื่อผู้ประกอบการ
1	บจก.นิคอน (ประเทศไทย)
2	บจก.โซนี่ เทคโนโลยี (ประเทศไทย)
3	บจก.สแปนชั่น (ไทยแลนด์)
4	บมจ.แคล-คอมพ์ อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย)
5	บจก. เอ็นเอ็กซ์พี แมนูแฟคเจอร์ริง (ไทยแลนด์)
6	บมจ.เดลต้า อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย)
7	บจก.ไมโครชิพ เทคโนโลยี (ไทยแลนด์)
8	บจก.ซีเลซติกา (ประเทศไทย)
9	บจก.ไพโอเนียร์ แมนูแฟคเจอร์ริง (ประเทศไทย)
10	บมจ.เอสวีไอ

ภาคผนวก 6 แสดงรายชื่อบริษัทผู้ส่งออกอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ 10 อันดับแรก ในช่วงเดือน
มกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2555

ลำดับ	ชื่อผู้ประกอบการ
1	บจก.เวสเทิร์น ดิจิตอล (ประเทศไทย)
2	บจก.ซีเกท เทคโนโลยี (ประเทศไทย)
3	บจก.แคนนอน ไฮ-เทค (ประเทศไทย)
4	บจก.เอชจีเอสที (ประเทศไทย)
5	บจก. มิตซูบิชิ อิเล็กทรอนิกส์ คอนซูมเมอร์ โปรดักส์ (ประเทศไทย)
6	บมจ.แคล-คอมพ์ อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย)
7	บจก.ซีเลซติกา (ประเทศไทย)
8	บจก.โอกิ ดาต้า แมนูแฟคเจอร์ริง (ประเทศไทย)
9	บจก.โกรเฮ่ สยาม
10	บจก.เอเซียนฮอนด้ามอเตอร์

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์

**ภาคผนวก 7 ความได้เปรียบทางการค้าสัมพัทธ์โดยเปรียบเทียบการค้าของแต่ละกลุ่มสินค้าที่
ประเทศไทยส่งออกไปยังสหภาพยุโรปกับการค้าของกลุ่มสินค้านั้นที่ ASEAN ที่ส่งออกสู่สหภาพ
ยุโรป**

ไตรมาส/ กลุ่มสินค้า	RCA					
	Electric and Electronic Products	Agricultural Products	Metal Products and Machinery	Motor	Gold	
2002	Q1	0.80	2.42	0.82	0.48	3.84
	Q2	0.94	2.34	1.54	0.51	3.84
	Q3	0.91	2.37	1.73	0.57	4.46
	Q4	0.76	2.37	1.74	0.82	4.41
2003	Q1	0.83	2.40	1.38	0.70	4.22
	Q2	1.16	2.14	1.59	0.77	4.06
	Q3	0.92	2.41	2.01	0.72	2.20
	Q4	0.97	2.32	1.76	0.72	4.21
2004	Q1	1.13	2.24	1.53	0.76	4.02
	Q2	1.37	2.10	1.71	0.91	3.81
	Q3	1.28	2.24	1.71	0.81	4.01
	Q4	1.18	2.34	2.11	1.00	4.59
2005	Q1	1.39	2.31	2.13	0.98	4.33
	Q2	1.62	2.21	1.98	1.11	3.86
	Q3	1.70	2.45	2.15	1.78	4.15
	Q4	1.64	2.58	2.57	1.59	4.29
2006	Q1	1.61	2.62	2.41	0.89	4.56
	Q2	1.59	2.15	2.20	1.02	3.85
	Q3	1.53	2.13	2.38	0.99	1.89
	Q4	1.54	2.19	2.14	1.28	4.09
2007	Q1	1.80	2.19	0.58	1.33	3.71
	Q2	1.94	1.97	0.67	1.40	3.54
	Q3	1.86	2.19	0.67	1.34	4.01
	Q4	1.78	2.18	0.73	1.53	1.67
2008	Q1	2.11	2.16	0.59	1.49	3.53
	Q2	2.20	2.00	0.58	1.65	3.52
	Q3	2.26	2.10	0.62	1.50	3.47
	Q4	2.09	2.09	0.73	1.79	1.69

รายงานการประเมินผลกระทบการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรปต่อการค้าการลงทุน
Assessing the impact of the Thailand-European Union Free Trade Agreement on trade and investment in Thailand

ไตรมาส/ กลุ่มสินค้า	RCA					
	Electric and Electronic Products	Agricultural Products	Metal Products and Machinery	Motor	Gold	
2009	Q1	2.21	2.55	0.63	2.04	2.22
	Q2	2.22	2.43	0.62	2.16	3.64
	Q3	2.22	2.39	0.72	1.74	3.90
	Q4	2.28	2.27	0.98	1.97	3.73
2010	Q1	2.43	2.28	0.81	1.90	3.73
	Q2	2.39	2.13	0.92	1.97	3.18
	Q3	2.48	2.23	0.83	1.76	4.03
	Q4	2.66	2.21	0.90	1.89	2.65
2011	Q1	2.55	2.24	0.72	1.97	3.88
	Q2	2.57	1.93	0.81	2.12	3.94
	Q3	2.85	2.10	0.74	1.59	4.09
	Q4	2.54	2.37	0.86	1.68	1.13
2012	Q1	2.57	2.58	0.79	1.89	4.46
	Q2	2.98	2.36	0.81	2.09	4.04
	Q3	3.18	2.46	0.84	1.51	4.88
	Q4	3.06	2.55	0.79	1.78	4.48

ที่มา : การคำนวณโดยนักวิจัย ,Eurostat

ภาคผนวก 8 ค่า RCA ของประเทศในกลุ่มอาเซียนของแต่ละอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	ประเทศ	RCA	อันดับ
2.1 เครื่องประดับ	THAILAND	4.47	1
	Philippines	0.52	2
	Singapore	0.41	3
	Vietnam	0.31	4
	Indonesia	0.18	5
	Malaysia	0.10	6
2.2 อิเล็กทรอนิกส์ ⁴	THAILAND	2.95	1
	Philippines	2.21	2
	Singapore	0.90	3
	Malaysia	0.83	4
	Indonesia	0.02	5
	Vietnam	0.01	6
2.3 สินค้าเกษตรแปรรูป ⁵	THAILAND	2.48	1
	Indonesia	1.45	2
	Malaysia	1.14	3
	Philippines	0.58	4
	Vietnam	0.34	5
	Singapore	0.05	6
2.4 ยานยนต์	THAILAND	1.82	1
	Philippines	1.31	2
	Malaysia	1.16	3
	Indonesia	0.87	4
	Singapore	0.70	5
	Vietnam	0.45	6
2.5 เครื่องจักรและ อุปกรณ์ ⁵	Philippines	3.41	1
	Malaysia	1.80	2
	Singapore	1.28	3
	THAILAND	0.81	4
	Indonesia	0.14	5
	Vietnam	0.03	6

⁴ เฉพาะรายการที่ประเทศไทยมีการส่งออกในมูลค่าสูง

ภาคผนวก 9 การวิเคราะห์สถานการณ์ (Scenario Analysis)

ในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์ผลกระทบในมุมมองของมูลค่าการส่งออกจากประเทศไทยไปสู่สหภาพยุโรปเปรียบเทียบมูลค่าการส่งออกของประเทศไทยและประเทศอื่นๆในอาเซียน โดยใช้ผลการศึกษาจากการศึกษาโดย Ecorys โดยจำลองสถานการณ์ทั้งหมด 4 สถานการณ์คือ

สถานการณ์ที่ 1 ไม่มีการเจรจา FTA ประเทศที่มีแนวโน้มการส่งออกส่งสหภาพยุโรปมากที่สุดในปี 2021 คือ ประเทศสิงคโปร์ รองลงมาคือประเทศไทย ถัดมาคือประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกที่ใกล้เคียงกันมากแต่อินโดนีเซียมาอัตราการเจริญเติบโตที่มากกว่า รองลงมาคือประเทศเวียดนามและประเทศฟิลิปปินส์มีมูลค่าการส่งออกที่น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับทุกประเทศที่กล่าวมา

สถานการณ์ที่ 2 เกิดเมื่อทุกประเทศทำการเจรจาการค้าเสรีแบบจำกัด (ตามคำอธิบายในตารางที่ 2) พบว่า ประเทศเวียดนามกลับเป็นประเทศที่ได้ประโยชน์จากการเจรจาเปิดเสรีการค้ามากที่สุด (1.8 แสนล้านเหรียญสหรัฐ) ลำดับสองคือประเทศไทย (5.2 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ) และประเทศสิงคโปร์และอินโดนีเซียตามลำดับที่มีมูลค่าเท่ากัน (4.9 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ)

สถานการณ์ที่ 3 หากทุกประเทศทำการเจรจาการค้าเสรีแบบเปิด (ตามคำอธิบายในตารางที่ 2) พบว่าประเทศเวียดนามยังเป็นประเทศที่ได้ประโยชน์จากการส่งออกที่มากที่สุดเช่นเดียวกัน สถานการณ์ที่ 2 (3.8 แสนล้านเหรียญสหรัฐ) แต่ประเทศสิงคโปร์จะได้มีมูลค่าการส่งออกที่ได้ประโยชน์จากการเจรจาในแบบนี้ทำให้มีการคาดการณ์มูลค่าการส่งออกในปี 2021 สูงเป็นอันดับที่ 2 (1.04 แสนล้านเหรียญสหรัฐ) ประเทศอินโดนีเซียมีมูลค่าการคาดการณ์การส่งออกเป็นอันดับรองลงมา (8.4 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ) และประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกสูงเป็นอันดับที่ 4 (7.2 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ)

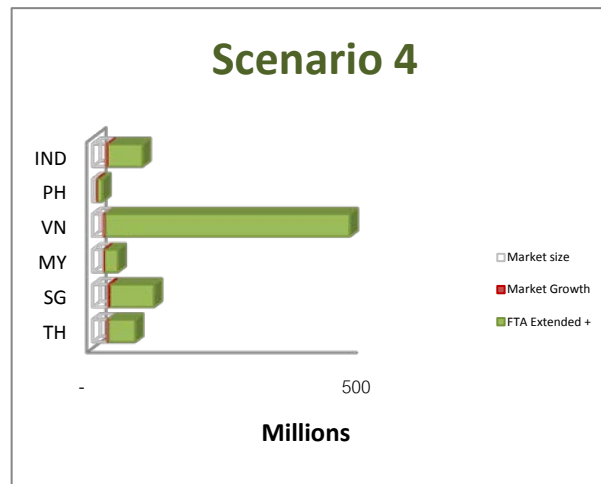
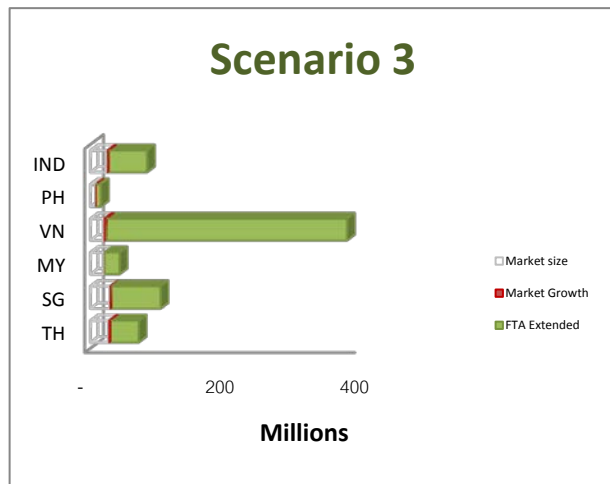
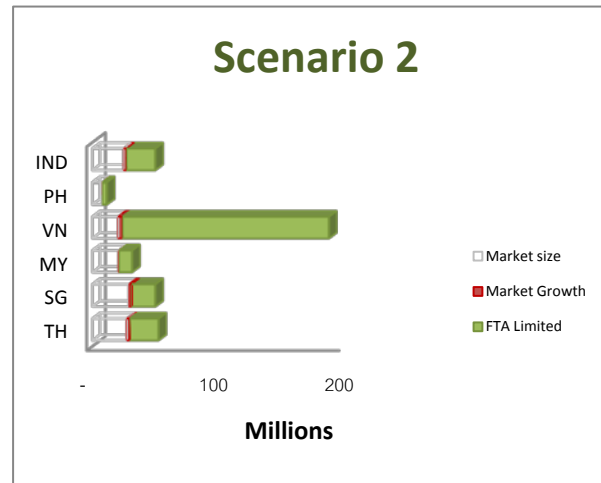
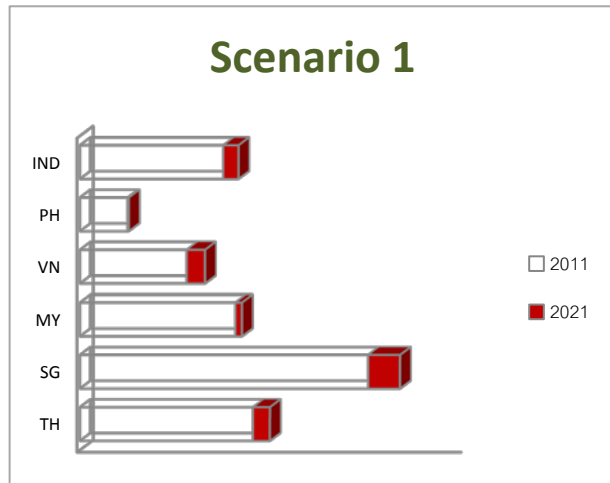
สถานการณ์ที่ 4 เป็นการเจรจาการค้าภายใต้เงื่อนไขการค้าแบบเปิดและมีการเปิดเสรีการค้าโดยเงื่อนไขพิเศษในบางภาคส่วน ทำให้ลำดับประเทศที่มีการคาดการณ์มูลค่าการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปมีค่าสูง คือ ประเทศเวียดนาม (4.8 แสนล้านเหรียญสหรัฐ) ประเทศสิงคโปร์ (1.1 แสนล้านเหรียญสหรัฐ) ประเทศอินโดนีเซีย (9.3 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ) ประเทศไทย (7.9 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ) รองลงมาเป็นประเทศมาเลเซีย (4.7 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ) และประเทศฟิลิปปินส์ (1.8 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ)

หากทุกประเทศในภูมิภาคอาเซียนทำการเจรจาการค้าเสรีกับสหภาพยุโรป ในสถานการณ์จะทำให้ตลาดของสหภาพยุโรปขยายตัวจากการส่งออกของประเทศในกลุ่มอาเซียน AEC โต ดังตัวเลขที่แสดงในตารางที่ แสดงมูลค่าการคาดการณ์ตามอัตราการเติบโตของการส่งออกของประเทศในภูมิภาคอาเซียน สหภาพยุโรป และ ประเทศอื่นๆ (RoW)

ตารางแสดงมูลค่าการค้าการคาดการณ์ตามอัตราการเติบโตของการส่งออกของประเทศในภูมิภาคอาเซียน สหภาพยุโรป และ ประเทศอื่นๆ (RoW)

Export	Scenario I-Do nothing			Scenario II-FTA Limited			Scenario III-FTA Extended			Scenario IV-FTA Extended+		
Country	Market size	Market Growth	Sum	Market Growth	Extrapolated Growth	Extrapolated V	Market Growth	Extrapolated Growth	Extrapolated V	Market Growth	Extrapolated Growth	Extrapolated V
Country	Export	Gen growth		Export	FTA Limited	2012-2021	Export	FTA Extended	2012-2021	Export	FTA Extended +	2012-2021
EU (27)	5,895,000	565,437	6,460,437	0.59%	391,447	6,851,883	0.99%	668,842	7,129,279	1.09%	739,751	7,200,188
TH	27,239	2,519	29,758	5.83%	22,686	52,444	9.20%	41,994	71,752	10.29%	49,486	79,245
SG	28,973	2,282	31,255	4.79%	18,647	49,902	12.79%	72,887	104,143	13.82%	82,798	114,054
MY	20,899	250	21,149	4.07%	10,368	31,517	7.45%	22,237	43,386	8.32%	25,881	47,030
VN	20,437	3,531	23,968	22.84%	163,547	187,515	31.84%	356,317	380,286	34.86%	452,978	476,947
PH	7,692	112	7,804	3.84%	3,571	11,376	7.22%	7,866	15,671	8.95%	10,587	18,391
IND	24,843	2,301	27,144	6.28%	22,766	49,911	11.96%	56,861	84,005	13.07%	65,571	92,715
RoW	5,764,916	556,155	6,321,072	8.17%	7,541,985	13,863,057	11.38%	12,251,107	18,572,178	13.02%	15,174,240	21,495,311

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ

รูปแสดงการคาดการณ์ตามอัตราการเติบโตของการส่งออกของประเทศในภูมิภาคอาเซียนตามเงื่อนไขสถานการณ์ต่างๆ

ภาคผนวก 10 การทบทวนวรรณกรรมลักษณะทั่วไปของประเทศที่คัดเลือกศึกษา

1. ประเทศที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้แล้ว

1.1 สาธารณรัฐชิลี

ชิลีเป็นคู่ค้าลำดับที่ 34 ของสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2553 [70] ชิลีนำเข้าสินค้าจากสหรัฐอเมริกามากที่สุด รองลงมาคือสหภาพยุโรป โดยสินค้านำเข้าที่สำคัญจากสหภาพยุโรปคือ เครื่องจักร เครื่องใช้ไฟฟ้า ยานพาหนะ เคมีภัณฑ์ และเชื้อเพลิง ในขณะที่เดียวกัน สหภาพยุโรปยังเป็นตลาดสินค้าส่งออกที่ใหญ่เป็นอันดับ 3 โดยสินค้าส่งออกหลักที่ชิลีส่งไปยังสหภาพยุโรปคือวัสดุเหมืองแร่ เช่นสินแร่ โลหะนอกกลุ่มเหล็กโดยเฉพาะทองแดง และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจำพวกไวน์ ผัก ผลไม้ ผลิตภัณฑ์จากการประมง และผลิตภัณฑ์จากไม้ [71] นอกจากนี้สหภาพยุโรปยังเป็นแหล่งที่มาขนาดใหญ่ของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสำหรับชิลี [72]

ตารางแสดงกลุ่มสินค้าที่ชิลีส่งออก-นำเข้ามาจากสหภาพยุโรป 5 อันดับแรกในปี พ.ศ. 2546

(ปีที่บางส่วนของ การเจรจาเขตการค้าเสรีเริ่มมีผลบังคับใช้)

กลุ่มสินค้าส่งออก	กลุ่มสินค้านำเข้า
ทองแดงและผลิตภัณฑ์จากทองแดง	เครื่องจักร เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ หม้อไอน้ำ
สินแร่ เศษแร่ และขี้เถ้า	ยานพาหนะที่ไม่ใช่รถไฟและรถราง
ผลไม้ ผลไม้เปลือกแข็ง เปลือกผลไม้ตระกูลส้ม เมล่อน	เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์
เยื่อกระดาษ วัสดุจากใยเซลลูโลส	พลาสติกและผลิตภัณฑ์จากพลาสติก
เครื่องดื่ม เหล้า และน้ำส้มสายชู	กระดาษและกระดาษแข็ง ผลิตภัณฑ์จากเยื่อกระดาษ

ที่มา: Trademap

เมื่อเทียบกับประเทศอื่นในแถบละตินอเมริกา ชิลีนับว่ามี การเติบโตทางเศรษฐกิจรวมทั้งความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเมืองสูง มีนโยบายทางเศรษฐกิจที่เปิดกว้าง และต้อนรับการลงทุน ปฏิบัติต่อนักลงทุนจากต่างชาติอย่างเท่าเทียม ทั้งยังพยายามดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศอีกด้วย ทำให้นโยบายทางการค้าของชิลีแตกต่างจากประเทศอื่นในแถบละตินอเมริกา [73] จนถึงปัจจุบันระบบเศรษฐกิจของชิลีนับว่าเปิดกว้างที่สุดแห่งหนึ่งในโลก [47]

นอกจากนี้ รัฐบาลชิลียังคงดำเนินการพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้มีความเป็นสากล อาทิ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การเชื่อมความสัมพันธ์ทั้งในด้านการค้าและการลงทุนกับประเทศต่าง ๆ จวบจนปัจจุบัน ชิลีดำเนินการเจรจาเขตการค้าเสรีกับประเทศหรือกลุ่มประเทศกระทั่งความตกลงดังกล่าวมีผลบังคับใช้แล้วเป็นจำนวนมาก [48]

ทั้งนี้การที่ชิลีตื่นตัวในการเจรจาเขตการค้าเสรีนั้น อาจเนื่องมาจากการที่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของชิลีเป็นไปโดยมีการส่งออกเป็นปัจจัยสำคัญ ชิลีมีรายได้จากการส่งออกสินค้าคิดเป็นประมาณร้อยละ 40 ของ GDP ซึ่งนับเป็นอัตราส่วนที่สูง อีกสาเหตุหนึ่งซึ่งอาจเป็นไปได้คือชิลีต้องการจะเพิ่มความน่าสนใจในฐานะแหล่งลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ [48] นอกจากนี้ การลงนามในการเจรจาเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรปจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในตลาดสหภาพยุโรปผ่านทาง การลดหรือยกเลิกการกีดกันทางการค้าในความตกลงดังกล่าว [47]

สำหรับสหภาพยุโรป การทำการเจรจาเขตการค้าเสรีกับชิลีและประเทศอื่นในกลุ่ม Mercosur เป็นไปเพื่อสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างสหภาพยุโรปและประเทศในกลุ่มละตินอเมริกา เพื่อสนับสนุนการรวมตัวของประเทศในกลุ่ม Mercosur และเพื่อถ่วงดุลส่วนแบ่งตลาดในละตินอเมริกากับสหรัฐอเมริกาซึ่งทำการเจรจาเขตการค้าเสรีกับชิลีและกลุ่มประเทศ Mercosur ไปก่อนหน้านี้ นอกจากนี้การเจรจาเขตการค้าเสรียังมีผลช่วยสนับสนุนการเข้าเป็นสมาชิกร่วม (Associate member) ในกลุ่ม Mercosur ของชิลีด้วย [49, 50]

ชิลีเจรจาเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรปจนได้ข้อสรุปในปี พ.ศ. 2545 บางส่วนของการเจรจาเขตการค้าเสรีดังกล่าวเริ่มมีผลบังคับใช้ในปีถัดมา และมีผลบังคับใช้อย่างเต็มรูปแบบในปี พ.ศ. 2548 [46] เนื้อหาของการเจรจาเขตการค้าเสรีดังกล่าวมีลักษณะเฉพาะคือเกินความกว้างกว่าการเจรจาเขตการค้าเสรีที่ชิลีลงนามกับประเทศอื่นก่อนหน้านี้ กล่าวคือนอกจากเรื่องการค้าแล้ว ยังมีเนื้อหาเกี่ยวกับความตกลงด้านกฎหมายและข้อบังคับ การบริหารจัดการที่เกี่ยวกับการค้า มาตรฐานด้านสุขอนามัยและความปลอดภัยในคน พืช และสัตว์ ทรัพย์สินทางปัญญา มาตรการด้านสิ่งแวดล้อมและความโปร่งใสของฝ่ายตุลาการ เป็นต้น [51, 72] ซึ่งส่งผลดีต่อเสถียรภาพของนโยบาย (policy stability) และเป็นผลให้ความน่าเชื่อถือของชิลีเพิ่มมากขึ้น จึงช่วยดึงดูดนักลงทุนและเพิ่มการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ [51] นอกจากนี้เมื่อการเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้ยังเป็นผลให้ชิลีได้รับความร่วมมือในด้านเศรษฐกิจ และสามารถขยายตลาดเข้าไปในสหภาพยุโรปได้ [70]

ข้อตกลงในความตกลงดังกล่าวเกินความรวมไปถึงการเปิดเสรีทางการค้าซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของทั้งสองฝ่ายในช่วงเปลี่ยนผ่าน (transitional period) ซึ่งใช้เวลานาน 10 ปี เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาดังกล่าวแล้ว การลดหย่อนหรือยกเลิกภาษีจะครอบคลุมสินค้าร้อยละ 97 ในการค้าแบบทวิภาคีระหว่างชิลีและสหภาพยุโรป โดยแจกแจงได้เป็นร้อยละ 100 ของสินค้าอุตสาหกรรม ร้อยละ 80 ของสินค้าเกษตรซึ่งรวมทั้งผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์ และร้อยละ 90 ของผลิตภัณฑ์ประมง [72, 74] สำหรับสินค้าที่ไม่ได้รับการงดเว้นภาษี ทั้งสองฝ่ายจะจัดเก็บภาษีในอัตราที่จะไม่ทำให้สินค้าจากประเทศคู่ภาคีมีราคาสูงกว่าสินค้าที่นำเข้าจากประเทศที่สาม [72]

สำหรับสินค้าที่ชิลีส่งออกไปยังสหภาพยุโรป สินค้าสำคัญซึ่งได้รับผลกระทบจากการเจรจาเขตการค้าเสรีคือสินค้ากลุ่มผลไม้ ผลไม้เปลือกแข็ง เปลือกผลไม้ตระกูลส้ม เมล่อน เนื่องจากเดิมภาษีศุลกากรที่สหภาพยุโรปกำหนดไว้สำหรับสินค้ากลุ่มนี้ค่อนข้างสูง (ตั้งแต่ 0-20%) โดยเฉพาะผลไม้ตระกูลส้ม ซึ่งบางชนิดมีอัตราภาษีศุลกากรอยู่ที่ราวร้อยละ 16 แต่อัตราดังกล่าวจะลดลงจนเหลือร้อยละ 0 ในปี 4-7 หลังจากการเจรจาเขตการค้าเสรีเริ่มมีผลบังคับใช้ นอกจากนี้สินค้ากลุ่มเครื่องดื่ม

เหล้า และน้ำส้มสายชูก็จะได้รับประโยชน์เช่นกัน แต่เดิมสหภาพยุโรปกำหนดอัตราภาษีศุลกากรของไวน์ไวท์ที่ตั้งแต่ราว 13-32 ยูโรต่อเฮกโตลิตร ภาษีในส่วนนี้จะลดลงจนเหลือ 0 ในปีที 4 หลังจากความตกลงมีผลบังคับใช้ ส่วนสินค้ากลุ่มทองแดงและผลิตภัณฑ์จากทองแดง กลุ่มสินแร่ เศษแร่ และซีเมนต์ และกลุ่มเยื่อกระดาษและวัสดุเยื่อเซลลูโลสได้รับผลกระทบไม่มากนัก เนื่องจากเดิมอัตราภาษีศุลกากรที่จัดเก็บจากสินค้าเหล่านี้ค่อนข้างต่ำ โดยในบางกลุ่มไม่มีการจัดเก็บภาษีศุลกากรเลยอยู่แล้ว

เมื่อพิจารณาทางด้านสหภาพยุโรปพบว่าสินค้าส่งออกที่สำคัญจากสหภาพยุโรปมายังชิลีได้รับประโยชน์จากการเจรจาเขตการค้าเสรีนี้ทั้งหมด แต่เดิมชิลีจัดเก็บภาษีศุลกากรจากสินค้าทั้ง 5 กลุ่มดังที่แสดงในตารางข้างต้นในอัตราราวร้อยละ 6 และหลังจากที่ความตกลงฉบับนี้มีผลบังคับใช้ ชิลีจะยกเลิกการเก็บภาษีศุลกากรในสินค้าเหล่านี้โดยสิ้นเชิงภายในเวลาไม่เกิน 7 ปี [75]

มีการศึกษาหลายชิ้นซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อประเมินผลกระทบของการเจรจาเขตการค้าเสรีการศึกษาโดยธนาคารกลางของประเทศชิลีในปี พ.ศ. 2547 [51] มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลของการเจรจาเขตการค้าเสรีที่ชิลีลงนามกับสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกาต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของชิลี โดยใช้แบบจำลอง dynamic stochastic general equilibrium (DSGE model) และแบ่งสินค้าออกเป็น 3 กลุ่ม คือสินค้าที่ส่งออกได้ สินค้าที่นำเข้าได้ และสินค้าที่ไม่สามารถนำเข้าหรือส่งออกได้ แสดงผลของการเจรจาเขตการค้าเสรีในรูปแบบจำลองในรูปของการลดอัตราภาษีศุลกากร การเพิ่มภาษีมูลค่าเพิ่ม การลดต้นทุนในการส่งออก เป็นต้น พบว่าผลในระยะยาวของการเจรจาเขตการค้าเสรีทั้งสองที่มีต่อชิลีคือการบริโภคสินค้าโดยรวมเพิ่มมากขึ้น เพิ่มสวัสดิการ (welfare improving) นอกจากนี้ การผลิตสินค้าที่ส่งออกได้ และสินค้าที่ไม่สามารถนำเข้าหรือส่งออกได้ก็เพิ่มขึ้น ในขณะที่การผลิตสินค้าที่นำเข้าได้ลดลง การเจรจาเขตการค้าเสรีทำให้ปริมาณการผลิตสินค้าโดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 อย่างถาวร ส่วนในระยะสั้น การเจรจาเขตการค้าเสรีทำให้ปริมาณการผลิตและการบริโภคเพิ่มขึ้นในช่วงต้น จากนั้นจึงลดต่ำลงเล็กน้อยเมื่อเวลาผ่านไป

การศึกษาโดย Nowak-Leemann et al. ในปี พ.ศ. 2550 [47] โดยมีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์การส่งออกในภาคส่วนที่สำคัญที่สุดของชิลีแยกเป็นรายอุตสาหกรรม ประเมินความเข้มแข็งในการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปของชิลี และทำนายการส่งออกของชิลีหลังจากที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้ โดยใช้ extended gravity model และใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในปี พ.ศ. 2541-2545 เป็นพื้นฐาน ผลการประเมินจากข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่าเมื่อผ่านช่วงเปลี่ยนผ่านไปแล้ว จะเกิดผลดีต่ออุตสาหกรรมปลา ผลไม้ และเครื่องดื่มของชิลี โดยการส่งออกปลาจากชิลีไปยังสหภาพยุโรปจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.4 และการส่งออกผลไม้เพิ่มขึ้นร้อยละ 26.6 หลังจากครบ 10 ปีในช่วงเปลี่ยนผ่าน ส่วนการส่งออกไวน์จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.3 หลังจากผ่านปีที่ 4 ในช่วงเปลี่ยนผ่าน

การประเมินผลกระทบหลังจากการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างชิลีและสหภาพยุโรปมีผลบังคับใช้แล้ว (ex-post evaluation) โดย Jean et al. ในปี พ.ศ. 2555 [70] โดยการใช้ computable general equilibrium model เปรียบเทียบระหว่างการค้าในปี พ.ศ. 2545 และปี พ.ศ. 2551 ภายใต้สมมติฐานว่าการแข่งขันเป็นแบบสมบูรณ์ (perfect competition) พบว่าอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบทางบวกและมีมูลค่าการส่งออกเพิ่มสูงขึ้น ได้แก่ อุตสาหกรรม

ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและอาหาร เช่น ไวน์ อาหารทะเลที่ผ่านการแปรรูป ปลาและสัตว์จำพวกกุ้งหรือปู ผลไม้ รวมถึงผักและผลไม้บรรจุกระป๋อง สิ่งทอและหนังสัตว์ รวมถึงอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากไม้ สินค้าเหล่านี้ล้วนแต่เป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของชิลีทั้งสิ้น ชิลีมีการส่งออกสินค้าไปยังสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นร้อยละ 21 และนำเข้าสินค้าจากสหภาพยุโรป เพิ่มขึ้นร้อยละ 65 เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างปี พ.ศ. 2545 และ 2551 นอกจากนี้ ชิลียังผลิตผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์อาหารเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แต่การแข่งขันจากสหภาพยุโรปก็เพิ่มขึ้นมากในผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจำพวกเครื่องจักร โดยรวมแล้ว GDP ของชิลีเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.05

Bureau et al. [74] ศึกษาและประเมินผลของการเจรจาเขตการค้าเสรีหลังจากที่การเจรจากล่าวว่ามีผลบังคับใช้แล้ว (ex-post assessment) โดยใช้วิธีทางเศรษฐมิติหลายวิธี การศึกษาโดยใช้ difference-in-differences model พบว่าถ้าชิลีใช้สิทธิ GSP หรือ MFN แทนที่จะลงนามในการเจรจาเขตการค้าเสรี สหภาพยุโรปจะนำเข้าจากชิลีน้อยลง 5 แสนล้านยูโร (15% ของมูลค่าจริงในปี พ.ศ. 2552) และ 6.65 แสนล้านยูโร (20% ของมูลค่าจริงในปี พ.ศ. 2552) ตามลำดับ ในขณะที่ถ้าสหภาพยุโรปใช้ MFN ชิลีจะนำเข้าจากสหภาพยุโรปน้อยลงอย่างน้อย 3 พันล้านเหรียญ (40% ของมูลค่าจริงในปี พ.ศ. 2553) elasticity ของการนำเข้าของชิลีมีค่าสูงกว่าสหภาพยุโรป โดยค่า elasticity ของชิลีมีค่าเฉลี่ยประมาณ -13 ในขณะที่ค่า elasticity เฉลี่ยของสหภาพยุโรปคือประมาณ -10 นั่นคือชิลีมีความอ่อนไหวต่อราคา (price sensitive) มากกว่าสหภาพยุโรป ส่วนผลการประเมินผลของความตกลงส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกันกับภาษีศุลกากรซึ่งมีต่อการค้า ไม่พบผลกระทบที่มีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ จากการจำลองสถานการณ์โดยใช้ computable general equilibrium model ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2551 พบว่าอุตสาหกรรมในชิลีที่ได้รับผลกระทบในทางบวกจากการเจรจาเขตการค้าเสรีมากที่สุด คือ การปลูกผลไม้ (ร้อยละ 59) การทำไวน์ (ร้อยละ 128) การประมง (ร้อยละ 69) และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ประมง (ร้อยละ 82) [74] ในขณะที่สำหรับสหภาพยุโรป อุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบคือเครื่องจักร ยานพาหนะ และอุตสาหกรรมเคมี การส่งออกจากชิลีไปยังสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นร้อยละ 21 และการส่งออกจากสหภาพยุโรปไปยังชิลีสูงขึ้นร้อยละ 60 เมื่อเทียบกับในกรณีที่ไม่มี การเจรจาเขตการค้าเสรี ความแตกต่างของการเพิ่มการส่งออกในทั้งสองฝ่ายเป็นผลมาจากการที่สินค้าส่งออกที่ชิลีส่งไปยังสหภาพยุโรปมีการกีดกันทางการค้าต่ำอยู่เป็นทุน ทั้งทองแดงและผลิตภัณฑ์จากทองแดง สินแร่ และผลิตภัณฑ์จากไม้ ในขณะที่การกีดกันทางการค้าของชิลีสูงกว่า การเปลี่ยนแปลงจึงส่งผลกับการส่งออกของสหภาพยุโรปมากกว่า และแม้อัตราการเพิ่มของการส่งออกของชิลีจะต่ำกว่า แต่มูลค่าส่งออกพื้นฐานเดิมของชิลีสูงอยู่แล้ว เมื่อพิจารณาการค้าระหว่างชิลีกับประเทศอื่นนอกจากสหภาพยุโรป พบว่าการนำเข้าจากประเทศที่สามของชิลีลดลงมาก โดยเฉพาะการนำเข้าจากสหรัฐอเมริกาซึ่งลดลงร้อยละ 15

การศึกษาเดียวกันยังพบว่าการเจรจาเขตการค้าเสรีกระตุ้นรายรับจากระบบเศรษฐกิจโดยรวมของชิลี [74] โดยรายได้จริงที่ได้จากการประเมิน (assessed real income) เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.23 แม้จะเพิ่มในอัตราที่ไม่สูงนัก แต่เนื่องจากการประเมินพิจารณาเฉพาะผลโดยตรงของการลดภาษีศุลกากร จึงมีผลทางอ้อมอื่น ๆ ที่ไม่ได้ถูกรวมเข้ามาในแบบจำลอง ส่วนในด้านกระแสการลงทุนโดยตรงจาก

ต่างประเทศ (Foreign Direct Investment) ในซิติ พบว่าการเจรจาเขตการค้าเสรีไม่มีผลอย่างมี
นัยสำคัญ เนื่องจากการเจรจาเขตการค้าเสรีไม่ได้เปลี่ยนกรอบกฎหมายหรือช่วยรองรับความเสี่ยงให้
นักลงทุนจากสหภาพยุโรป

1.2 สหรัฐเม็กซิโก

เม็กซิโกเป็นคู่ค้าลำดับที่ 19 ของสหภาพยุโรป โดยสหภาพยุโรปเป็นตลาดส่งออกสินค้าของเม็กซิโกที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 โดยเป็นรองเพียงสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ เม็กซิโกยังนำเข้าสินค้าจากสหภาพยุโรปเป็นจำนวนมาก โดยเป็นอันดับ 3 รองจากที่นำเข้าจากสหรัฐอเมริกาและจีน [76] สินค้าส่งออกที่สำคัญซึ่งเม็กซิโกส่งออกไปยังสหภาพยุโรปคือผลิตภัณฑ์เหมืองแร่ เครื่องจักร เครื่องใช้ไฟฟ้า ยานพาหนะ และ optic photo precision instrument สินค้านำเข้าที่สำคัญจากสหภาพยุโรปคือ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักร ยานพาหนะ และผลิตภัณฑ์เหมืองแร่ [46]

ระบบเศรษฐกิจของเม็กซิโกเป็นระบบค่อนข้างเปิด โดยเริ่มต้นให้ความสำคัญกับการค้าระหว่างประเทศอย่างเสรี (unilateral trade liberalisation) ในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 80 ถึง 90 โดยเป็นไปเพื่อยกระดับสภาพเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยความหวังว่าการเปิดการค้าเสรีจะช่วยเพิ่มความมั่นใจของนักลงทุน และดึงดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศได้ หลังจากที่ลงนามการเจรจาเขตการค้าเสรีกับสหรัฐอเมริกาและแคนาดา (NAFTA) แล้ว ยังทำความตกลงทางการค้ากับประเทศอื่น ทั้งเพื่อเพิ่มการเข้าถึงตลาดในประเทศอื่น ๆ และเพื่อลดการพึ่งพาสหรัฐอเมริกาในฐานะตลาดสินค้าส่งออกด้วย [41]

ในปี พ.ศ. 2539 เม็กซิโกเริ่มเจรจาความตกลงกับสหภาพยุโรปภายใต้ชื่อ Economic Partnership Political Coordination and Cooperation Agreement หรือ Global Agreement จนกระทั่งได้ข้อสรุปในปี พ.ศ. 2540 ในเวลาต่อมาส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้าภายในความตกลงนี้ได้พัฒนาต่อมาเป็นการเจรจาเขตการค้าเสรี ซึ่งลงนามเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2543 โดยส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้าสินค้าเริ่มมีผลบังคับใช้ในปีเดียวกัน และส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการมีผลบังคับใช้ในปีถัดไปคือปี พ.ศ. 2544 นับเป็นการเจรจาเขตการค้าเสรีข้ามมหาสมุทรแอตแลนติก (transatlantic FTA) ฉบับแรกของสหภาพยุโรป [41, 46]

จุดประสงค์ที่เม็กซิโกทำการเจรจาเขตการค้าเสรีดังกล่าวคือเพื่อเพิ่มความมั่นคงในการเข้าถึงตลาดสินค้าด้านอุตสาหกรรมที่ส่งออกไปยังตลาดทำเงินเช่นสหภาพยุโรป และลดสัดส่วนการค้าที่ทำกับสหรัฐอเมริกา ในส่วนของสหภาพยุโรป การเจรจาเขตการค้าเสรีจะช่วยให้สหภาพยุโรปมีความสามารถแข่งขันในการส่งสินค้าส่งออกไปยังเม็กซิโกอีกครั้งหลังจากที่มูลค่าการส่งออกจากสหภาพยุโรปไปยังเม็กซิโกลดลงติดต่อกันนับแต่ปี พ.ศ. 2533 [34]

ในความตกลง สหภาพยุโรปยินยอมงดเว้นภาษีศุลกากรลง 82% ของมูลค่าการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมจากเม็กซิโกในทันทีที่ความตกลงเริ่มมีผลบังคับใช้ และจะลดภาษีศุลกากรในส่วนที่เหลือจนหมดภายในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2546 ส่วนเม็กซิโกงดเว้นภาษีศุลกากร 47% ของมูลค่าการนำเข้าจากสหภาพยุโรป และจะลดภาษีศุลกากรในส่วนที่เหลือจนหมดภายในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2550 และทั้งสองฝ่ายจะลดภาษีศุลกากรของสินค้าในกลุ่มผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและประมงลง 62% ของมูลค่าการค้าภายในสิบปี [41]

การศึกษาโดย Sootmaekers ในปี พ.ศ. 2547 [34] เพื่อประเมินผลของการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างเม็กซิโกและสหภาพยุโรป (15 ประเทศ) ที่มีต่อการค้าระหว่างคู่ภาคีทั้งสอง โดยใช้ standard gravity model และข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2523-2546 พบว่าการเจรจาเขตการค้าเสรีจะทำให้การส่งออกจากเม็กซิโกไปยังสหภาพยุโรปเพิ่มมากขึ้นร้อยละ 37.9 เมื่อเทียบกับสถานการณ์ที่ไม่มีการเจรจาเขตการค้าเสรี นอกจากนี้ความตกลงดังกล่าวทำให้เกิด trade creation ในทางบวกต่อการนำเข้าของเม็กซิโกจากสหภาพยุโรป ไม่พบว่าเกิด trade diversion ในทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้ยังพบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (gross domestic income: GDP) ของสหรัฐอเมริกาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่กำหนดกระแสการค้าระหว่างสหภาพยุโรปและเม็กซิโก

1.3 สาธารณรัฐเกาหลี

เกาหลีเป็นคู่ค้าลำดับที่ 10 ของสหภาพยุโรป นอกจากนี้เกาหลียังส่งออกสินค้าไปยังสหภาพยุโรปในปริมาณมาก สหภาพยุโรปเป็นตลาดส่งออกสินค้าที่สำคัญของเกาหลีโดยเป็นอันดับ 3 รองจากจีนและสหรัฐอเมริกา [77] นอกจากนี้ เกาหลียังนำเข้าสินค้าจากสหภาพยุโรปมากเป็นอันดับ 3 รองจากที่นำเข้าจากจีนและญี่ปุ่น สินค้าที่มีการนำเข้าและส่งออกระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีส่วนใหญ่คือสินค้าประเภทเครื่องจักรที่ไม่ใช่ไฟฟ้า สารเคมี ยานพาหนะ อุปกรณ์ถ่ายภาพ และโลหะ [78]

ตารางแสดงกลุ่มสินค้าที่เกาหลีส่งออก-นำเข้ามาจากสหภาพยุโรป 5 อันดับแรกในปี พ.ศ. 2554 (ปีที่บางส่วนของผลการเจรจาเขตการค้าเสรีเริ่มมีผลบังคับใช้)

กลุ่มสินค้าส่งออก	กลุ่มสินค้านำเข้า
เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์	เครื่องจักร เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ หม้อไอน้ำ
เครื่องจักร เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ หม้อไอน้ำ	เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์
ยานพาหนะที่ไม่ใช่รถไฟและรถราง	ยานพาหนะที่ไม่ใช่รถไฟและรถราง
เรือและโครงสร้างลอยน้ำอื่น ๆ	อุปกรณ์ถ่ายภาพ อุปกรณ์ทางการแพทย์
อุปกรณ์ถ่ายภาพ อุปกรณ์ทางการแพทย์	เวชภัณฑ์

ที่มา: Trademap

ก่อนหน้านี้เกาหลีไม่ได้ทำการเจรจาหรือลงนามในการเจรจาเขตการค้าเสรีกับประเทศใด ๆ เลย นอกจากนี้ยังมีนโยบายที่จะไม่พึ่งพาการเจรจาการค้าแบบทวิภาคี และให้ความสำคัญกับการค้าแบบพหุภาคีมากกว่า จนกระทั่งเกาหลีล้มเหลวในการเจรจาการค้ากับองค์การการค้าโลก และเกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 เกาหลีจึงเริ่มพิจารณาการทำการเจรจาเขตการค้าเสรีแบบทวิภาคีหรือในระดับภูมิภาค หลังจากนั้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 เกาหลีก็ทำการเจรจาเขตการค้าเสรีกับประเทศอื่นกว่า 50 ประเทศ รวมถึงสหภาพยุโรปด้วย [52]

ก่อนจะทำการเจรจาเขตการค้าเสรีกับเกาหลี สหภาพยุโรปมีนโยบายหยุดทำการเจรจาเขตการค้าเสรีกับประเทศใด ๆ เพิ่มเติมไปจากที่มีอยู่ และหันไปให้ความสำคัญกับการค้าแบบพหุภาคีภายในองค์การการค้าโลก แต่เพราะการเจรจาการค้าแบบพหุภาคีนั้นทำได้ยากและล่าช้า อีกทั้งประเทศคู่แข่งอื่น ๆ เช่นสหรัฐอเมริกายังมุ่งเน้นการทำการเจรจาเขตการค้าเสรี รวมไปถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในทวีปเอเชีย ทำให้สหภาพยุโรปหันมาให้ความสำคัญกับการค้าแบบทวิภาคีอีกครั้ง โดยเลือกทำการเจรจาเขตการค้าเสรีกับประเทศในทวีปเอเชีย มีเกาหลีเป็นประเทศแรกเนื่องจากเป็นประเทศนอกยุโรปที่เป็นคู่ค้ารายใหญ่และมีแนวโน้มที่เศรษฐกิจจะเติบโตอย่างมีนัยสำคัญ [52]

ในส่วนของเกาหลี การเลือกทำความตกลงกับสหภาพยุโรปนั้นเป็นไปเพราะต้องการเข้าถึงตลาดในสหภาพยุโรปได้สะดวกขึ้นเนื่องจากสหภาพยุโรปเป็นคู่ค้าที่สำคัญและเป็นตลาดใหญ่นอกจากนี้ เกาหลียังมีเป้าหมายในการทำความตกลงกับคู่ค้าที่หลากหลาย และสหภาพยุโรปก็เป็นตัวเลือกที่แตกต่างจากคู่ค้ารายก่อนหน้าซึ่งทำความตกลงกันไปเรียบร้อยแล้วเช่นสหรัฐอเมริกา ผลดีอีกข้อหนึ่งที่เกาหลีได้รับจากความตกลงดังกล่าวคือทำให้เกาหลีสามารถนำเข้าสินค้าจากคู่ค้าได้สะดวกยิ่งขึ้น ทำให้ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาสินค้าที่นำเข้าจากญี่ปุ่นแต่เพียงประเทศเดียวอีกต่อไป [52]

การเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างเกาหลีและสหภาพยุโรปเริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2550 แต่ต้องเจรจากันถึง 8 ครั้ง เนื่องมาจากทั้งสองฝ่ายไม่สามารถยอมรับข้อเรียกร้องให้ลดภาษีศุลกากร กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า และ auto trade ของอีกฝ่ายหนึ่งได้ [79] รวมถึงมีการคัดค้านจากอุตสาหกรรมยานยนต์ที่คาดว่าตนอาจเสียประโยชน์ อย่างไรก็ตาม การเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างเกาหลีและสหภาพยุโรปได้ข้อสรุปในปี พ.ศ. 2552 และเริ่มมีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2554 [53]

สำหรับสินค้าที่เกาหลีส่งออกไปยังสหภาพยุโรป สินค้าที่สำคัญทั้งหมดที่ตั้งแสดงในตารางข้างต้นจะได้รับผลจากการลดอัตราภาษีศุลกากร ก่อนมีการเจรจาเขตการค้าเสรี สหภาพยุโรปกำหนดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าในกลุ่มยานพาหนะที่ไม่ใช่รถไฟและรถรางไว้ร้อยละ 10-16 และบางชนิดสูงถึงร้อยละ 22 เมื่อสหภาพยุโรปเลิกเก็บภาษีในส่วนนี้ การส่งออกสินค้าในกลุ่มดังกล่าวจึงน่าจะเจริญเติบโตขึ้น ในขณะเดียวกัน อัตราภาษีศุลกากรในกลุ่มสินค้าอื่นอยู่ที่ราวร้อยละ 2-5 จึงได้รับผลจากการลดอัตราภาษีศุลกากรในระดับที่น้อยกว่าอุตสาหกรรมยานพาหนะดังกล่าว

เมื่อพิจารณาทางด้านสหภาพยุโรป พบว่าอัตราภาษีศุลกากรในปัจจุบันที่เกาหลีกำหนดไว้สำหรับสินค้าส่งออกที่สำคัญของยุโรปที่ตั้งแสดงในตารางข้างต้น ส่วนใหญ่อยู่ที่ร้อยละ 8 มีเพียงสินค้าในกลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์บางชนิดที่อัตราภาษีอยู่ที่ร้อยละ 13 [80]

การศึกษาโดย Francois et al. ในปี พ.ศ. 2550 [54] เพื่อวิเคราะห์และคาดการณ์ผลของการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้ โดยใช้ CGE model และใช้ข้อมูลจาก GTAP database ประเมินใน 3 สถานการณ์ (scenario) โดยแยกเป็น partial 1 ซึ่งมีความเป็นไปได้มากที่สุด partial 2 และ full FTA ในการแข่งขันแบบไม่สมบูรณ์ ทั้ง 3 สถานการณ์ ดังนี้

สถานการณ์	สมมติฐาน			
	สินค้าเกษตร และอาหาร	สินค้าที่ไม่ใช่ อาหาร	บริการ	การอำนวยความสะดวก ทางการค้า
Partial 1 trade agreement	ลดภาษี ศุลกากรลง ร้อยละ 40	ยกเลิกการเก็บ ภาษีศุลกากร ทั้งสองฝ่าย	ลดการกีดกัน ทางการค้า การบริการลง ร้อยละ 25	ไม่มีข้อกำหนด
Partial 2 trade agreement	ลดภาษี ศุลกากรลง ร้อยละ 40	ยกเลิกการเก็บ ภาษีศุลกากร ทั้งสองฝ่าย	ลดการกีดกัน ทางการค้า การบริการลง ร้อยละ 50	ไม่มีข้อกำหนด
Full FTA	ยกเลิกการ เก็บภาษี ศุลกากรทั้ง สองฝ่าย	ยกเลิกการเก็บ ภาษีศุลกากร ทั้งสองฝ่าย	เปิดเสรีการค้า การบริการ อย่างเต็ม รูปแบบ	อำนวยความสะดวกใน ร้อยละ 1 ของมูลค่า การค้า

ในทั้ง 3 สถานการณ์ ระบบเศรษฐกิจในทั้งสองฝ่ายได้รับผลดี โดยเกาหลีใต้ได้รับผลดี 2 ใน 3 ของผลดีทั้งหมด (เกาหลีมี real income เพิ่มขึ้น 2.5 พันล้านยูโร (ร้อยละ 0.58), 4.3 พันล้านยูโร (ร้อยละ 1.01) และ 1 หมื่นล้านยูโร (ร้อยละ 2.32) ในสถานการณ์ partial 1, partial 2 และ full FTA ตามลำดับ ในขณะที่สหภาพยุโรปมี real income เพิ่มขึ้น 1.2 พันล้านยูโร (ร้อยละ 0.01), 2.2 พันล้านยูโร (ร้อยละ 0.03) และ 4.3 พันล้านยูโร (ร้อยละ 0.05) ตามลำดับ) เนื่องจากเดิมภายในเกาหลีไม่มีการแข่งขันจากภายนอกประเทศ เมื่อเปิดให้ต่างประเทศ เช่น สหภาพยุโรป เข้าถึงตลาดได้ จึงได้ประโยชน์จากการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น ผลดีทางเศรษฐกิจในทั้งสองฝ่ายเกิดจากผลดีทางการค้าการบริการ และการเปิดเสรีในการค้าการบริการ และการลดภาษีศุลกากรในสินค้าที่ไม่ใช่อาหาร

โดยเฉลี่ยแล้วการผลิตสินค้าในเกาหลีเพิ่มขึ้น แต่ในขณะที่อุตสาหกรรมบางอย่างขยายใหญ่ขึ้น อุตสาหกรรมบางอย่างกลับลดขนาดกิจการลง เช่น อุตสาหกรรมในประเทศที่เดิมมีการนำเข้าต่ำ โดยอุตสาหกรรมการผลิตยานพาหนะขยายตัวมากที่สุด และอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปลดขนาดกิจการมากที่สุด มูลค่าการนำเข้าของเกาหลีจากสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นร้อยละ 48 และมูลค่าการนำเข้าของสหภาพยุโรปจากเกาหลีเพิ่มขึ้นร้อยละ 36

การศึกษาโดย Bruess และ Francois ในปี พ.ศ. 2554 [81] โดยมีจุดประสงค์เพื่อประเมินผลกระทบของการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีที่มีต่อเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปและออสเตรเลีย โดยใช้ computable general equilibrium model แบบ RunGTAP และใช้ข้อมูลในปี พ.ศ. 2550 จาก GTAP8 database พบว่าสหภาพยุโรปและออสเตรเลียได้รับ

ประโยชน์จากการงดเว้นภาษีศุลกากรและการกีดกันทางการค้าอื่น ๆ แต่เนื่องจากการค้ากับเกาหลีคิดเป็นเพียง 2-2.5% ของการค้ากับประเทศนอกสหภาพยุโรป มูลค่าการค้าและสวัสดิการ (welfare) ของสหภาพยุโรปจึงเพิ่มเพียงเล็กน้อย โดยมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.2 เมื่อเทียบกับกรณีที่ไม่มีการทำการเจรจาเขตการค้าเสรีและสวัสดิการเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.04 ของ GDP การส่งออกของสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้น 2.6 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่มูลค่าการค้าและสวัสดิการของเกาหลีเพิ่มขึ้นในอัตราที่มากกว่า โดยการค้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.3 เมื่อเทียบกับกรณีที่ไม่มีการทำการเจรจาเขตการค้าเสรีและสวัสดิการเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.3 การส่งออกของเกาหลีเพิ่มขึ้น 2.3 หมื่นดอลลาร์สหรัฐ สินค้าจากเกาหลีที่สหภาพยุโรปนำเข้าเพิ่มมากที่สุดคือ อาหารแปรรูป และสินค้าอุตสาหกรรมทั้งหนักและเบา

การประเมินความเข้ากันได้ (complementarity) ของโครงสร้างเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปและเกาหลีโดย Andreosso-O'Callaghan ในปี พ.ศ. 2551 [55] โดยใช้ข้อมูลในปี พ.ศ. 2549 และพิจารณาดัชนีชี้วัด revealed comparative advantages (RCA) ซึ่งเปรียบเทียบกับการนำเข้าและส่งออกไปยังประเทศอื่นในโลก ดัชนี trade complementary index และดัชนี Kreinin-Finger index ซึ่งบ่งชี้ความคล้ายคลึงกันในสินค้าส่งออกของทั้งสองฝ่าย ผลการศึกษาพบว่าโครงสร้างระบบของสหภาพยุโรปมีจุดอ่อนในอุตสาหกรรมการสื่อสาร การบันทึกเสียง และการผลิตอุปกรณ์สื่อสาร (SITC 76) เครื่องจักรสำนักงาน (SITC 75) และเครื่องจักรที่ใช้ไฟฟ้า (SITC 77) แต่ได้เปรียบในสินค้ากลุ่มยาและเวชภัณฑ์ (SITC 54) สารเคมีอินทรีย์ (SITC 51) เครื่องจักรและอะไหล่ (SITC 71) เครื่องจักรอุตสาหกรรมทั่วไป (SITC 74) กลุ่มสินค้าที่ทั้งสองฝ่ายมีความเข้ากันได้และจะได้รับประโยชน์ทั้งสองฝ่าย คือ สินค้ากลุ่มเครื่องจักรในสำนักงานและอุปกรณ์สื่อสารซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่เกาหลีมีความเข้มแข็งแต่เป็นจุดอ่อนของสหภาพยุโรป และเวชภัณฑ์ เครื่องจักรอุตสาหกรรมทั่วไป รวมถึงอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่สหภาพยุโรปมีความเข้มแข็งแต่เป็นจุดด้อยของเกาหลี ส่วน Kreinin-Finger indices พบว่าโดยรวมแล้วโครงสร้างระบบของสหภาพยุโรปและเกาหลีมีความเข้ากันได้ โดยเฉพาะในกลุ่มผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม ในขณะเดียวกัน ในอุตสาหกรรมยานพาหนะที่วิ่งบนถนนและอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันในระดับนานาชาติระหว่างสหภาพยุโรปและเกาหลีสูงที่สุด และเป็นอุตสาหกรรมที่มีการค้าระหว่างที่สองฝ่ายเป็นมูลค่าสูง พบว่าสหภาพยุโรปเป็นฝ่ายเสียเปรียบ

1.4 สาธารณรัฐแอฟริกาใต้

แอฟริกาใต้เป็นคู่ค้าลำดับที่ 13 และยังเป็นคู่ค้าที่รายใหญ่ที่สุดในทวีปแอฟริกา โดยแอฟริกาใต้นำเข้าสินค้าจากสหภาพยุโรปในจำนวนมากเป็นลำดับที่ 18 เมื่อเทียบกับมูลค่าที่นำเข้าจากคู่ค้ารายอื่น และสหภาพยุโรปยังเป็นตลาดส่งออกสินค้าที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 16 สำหรับแอฟริกาใต้ สินค้านำเข้าที่สำคัญซึ่งแอฟริกาใต้นำเข้าจากสหภาพยุโรปคือเครื่องจักร ยานพาหนะ สารเคมี และอุปกรณ์กึ่งเครื่องจักร (semi-machinery) ส่วนสินค้าส่งออกที่สำคัญคือเชื้อเพลิงและผลิตภัณฑ์จากการทำเหมือง เครื่องจักร ยานพาหนะ เป็นต้น [76]

ตารางแสดงกลุ่มสินค้าที่แอฟริกาใต้ส่งออก-นำเข้ามาจากสหภาพยุโรป 5 อันดับแรกในปี พ.ศ. 2547 (ปีที่บางส่วนของ การเจรจาเขตการค้าเสรีเริ่มมีผลบังคับใช้)

กลุ่มสินค้าส่งออก	กลุ่มสินค้านำเข้า
ไข่มุก อัญมณี เหล็ก เหมืองแร่	เครื่องจักร เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ หม้อไอน้ำ
เชื้อเพลิงธรรมชาติ น้ำมัน ผลิตภัณฑ์จากการกลั่น	ยานพาหนะที่ไม่ใช่รถไฟและรถราง
เหล็กและเหล็กกล้า	เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์
เครื่องจักร เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ หม้อไอน้ำ	อากาศยาน อากาศยาน และส่วนประกอบ
ผลไม้ ผลไม้เปลือกแข็ง เปลือกผลไม้ตระกูลส้ม	อุปกรณ์ถ่ายภาพ อุปกรณ์ทางการแพทย์
เมลอน	

ที่มา: trademap

ในปี พ.ศ. 2537 หลังจากที่แอฟริกาใต้เปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นประชาธิปไตย รัฐบาลแอฟริกาใต้ก็ยื่นขอเข้าเป็นสมาชิกใน Lome' Convention ซึ่งเป็นความตกลงภาคีระหว่างสหภาพยุโรป (EU15 ในขณะนั้น) และประเทศในกลุ่ม Africa, Caribbean and Pacific Group of States เพื่อที่จะเข้าถึง General Trade Provisions และได้ใส่ใจข้อตกลงทางการค้านัก [43, 82] แต่สหภาพยุโรปปฏิเสธคำร้องดังกล่าวโดยให้เหตุผลว่าแอฟริกาใต้ไม่อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้น้อยแล้ว ทว่ามีความเป็นไปได้ว่าสาเหตุที่สหภาพยุโรปปฏิเสธเป็นเพราะเกรงว่าจะมีสินค้าจากแอฟริกาใต้เข้ามาแข่งในตลาดที่ตนมีส่วนแบ่งอยู่ [82] อย่างไรก็ตาม สหภาพยุโรปเห็นว่าแอฟริกาใต้เป็นตลาดที่สำคัญ และการเข้าถึงตลาดได้ง่ายขึ้นจะเป็นผลดีต่อทั้งสองฝ่าย การเจรจาความตกลงทางการค้าจึงเริ่มต้นขึ้น หลังจากนั้น คือในปี พ.ศ. 2539 ภายใต้ชื่อ Trade, Development and Cooperation Agreement

สำหรับสหภาพยุโรป ความตกลงดังกล่าวเป็นโอกาสที่จะสร้างความสัมพันธ์ทางการเมืองที่ใกล้ชิดกับแอฟริกาใต้ซึ่งเป็นคู่ค้าที่สำคัญที่สุดในทวีปแอฟริกาให้มากกว่าเดิม เพื่อให้สหภาพยุโรปอยู่ในตำแหน่งทางการเมือง การค้า และการลงทุนที่ดีกว่าสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น เพื่อแสดงความเต็มใจของสหภาพยุโรปในการที่จะทำให้เกิดเสถียรภาพในตลาดที่กำลังเติบโต เร่งการสร้างเขตการค้า SADC และเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับการทำความตกลงหลังจากที่ Lome Convention สิ้นสุด [43]

การเจรจาดังกล่าวไม่ได้เป็นไปโดยราบรื่น เนื่องจากต้องเจรจากันถึง 24 ครั้ง จึงได้ข้อสรุปและลงนามในปี พ.ศ. 2542 ความตกลงเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 และมีผลอย่างเต็มรูปแบบ (fully into force) ในปี พ.ศ. 2547 โดยความตกลงมีความแตกต่างกันระหว่างทั้งสองฝ่าย กล่าวคือช่วงเปลี่ยนถ่าย (transition period) ของแอฟริกาได้นานกว่าของสหภาพยุโรป (12 ปี และ 10 ปี ตามลำดับ) ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมในความตกลง เนื่องจากแม้แอฟริกาได้จะไม่ใช้ประเทศด้อยพัฒนาแล้ว สภาพเศรษฐกิจก็ยิ่งด้อยกว่ามากเมื่อเปรียบเทียบกับสหภาพยุโรป [43]

หลังจากที่มีการลงนามในความตกลงแล้วก็ยังคงมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับไวน์และสินค้าประมง เช่น ฝรั่งเศสต้องการให้แอฟริกาได้เลิกใช้คำว่า port และ sherry ในฉลากไวน์ ซึ่งแอฟริกาได้ตัดสินใจยอมตาม แต่ปฏิเสธข้อเรียกร้องของสหภาพยุโรปที่ต้องการคำอนุญาตให้ทำการประมงได้ในน่านน้ำแอฟริกา จากการเจรจาต่อรองนี้ สหภาพยุโรปถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเห็นแก่เศรษฐกิจของประเทศตนเองมากเกินไป แม้แต่กับคู่ภาคีที่ด้อยกว่ามาก และครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลแอฟริกาได้ได้ออกมาประกาศว่าทางแอฟริกาได้ไม่สามารถเสนอสิ่งที่ตนต้องการให้เพิ่มลงในความตกลงดังกล่าวได้เลย [43]

เมื่อพิจารณาเนื้อหาของเขตการค้าเสรี พบว่าสินค้าส่งออกสำคัญของแอฟริกาใต้จะได้รับการยกเว้นการเก็บภาษีศุลกากรทั้งหมด แต่ระยะเวลาเปลี่ยนผ่าน (transition period) ก่อนที่จะได้รับการยกเว้นจะแตกต่างกันไปตามประเภทสินค้า สหภาพยุโรปยกเลิกภาษีศุลกากรในสินค้าบางชนิดทันที เช่น สินค้าในกลุ่มเชื้อเพลิงธรรมชาติ น้ำมัน ผลิตภัณฑ์จากการกลั่น เป็นต้น ในขณะที่สินค้าบางชนิด เช่น สินค้าในกลุ่มไข่มุก อัญมณี เหล็ก เหล็กหยาบ จะได้รับการยกเลิกภาษีศุลกากรก็ต่อเมื่อการเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้แล้ว 10 ปี สำหรับสหภาพยุโรป พบว่าสินค้าส่งออกที่สำคัญจากสหภาพยุโรปมายังแอฟริกาใต้ได้รับการยกเลิกภาษีศุลกากรในทันทีหลังจากที่ความตกลงทางการค้ามีผลบังคับใช้ [83] เมื่อสิ้นสุดช่วงเปลี่ยนผ่านแล้ว ร้อยละ 95 ของสินค้าที่แอฟริกาใต้ส่งออกไปยังสหราชอาณาจักร และร้อยละ 86 ของสินค้าที่สหราชอาณาจักรส่งออกไปยังแอฟริกาใต้จะเป็นสินค้าปลอดภาษี [84]

Assarson และ Bali Swain ทำการศึกษาว่าแอฟริกาใต้ได้ประโยชน์จากการเจรจาเขตการค้าเสรีที่ทำกับสหภาพยุโรปหรือไม่ และความตกลงดังกล่าวมีผลกระทบต่อการค้าของแอฟริกาใต้กับประเทศอื่นในทวีปแอฟริกาใต้และในส่วนอื่นของโลกอย่างไร โดยใช้การทบทวนวรรณกรรมและเปรียบเทียบสถิติทางการค้าระหว่างปี พ.ศ. 2542 และ 2547 ซึ่งเป็นช่วงก่อนและหลังจากที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้และคำนวณร้อยละของความเปลี่ยนแปลง (% change) ของรูปแบบการค้า (trade pattern) จากหลักฐานเชิงประจักษ์ ผลการศึกษาพบว่าเมื่อเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2542 และปี พ.ศ. 2547 แอฟริกาใต้ส่งออกไปยัง สหภาพยุโรปมากขึ้นร้อยละ 75 และนำเข้าจากสหภาพยุโรปมากขึ้นร้อยละ 93 โดยมีแนวโน้มว่าการค้ากับบางประเทศในกลุ่ม Southern American Custom Union (SACU) เช่น บอตสวานา เลโซโท นามิเบีย และสวาซิแลนด์ จะได้รับผลกระทบในทางลบจาก trade diversion โดยการส่งออกสินค้าไปยังประเทศเหล่านี้ซึ่งมีมูลค่าต่ำอยู่แต่เดิมลดต่ำลงจนเป็น 0 แต่ประเทศในกลุ่ม SACU ส่วนใหญ่ เช่น คองโก แทนซาเนีย เป็นต้น ได้รับผลกระทบในทางบวก ในขณะที่การค้าที่แอฟริกาใต้กระทำกับประเทศในทวีปอเมริกา เอเชีย และ

ออสเตรเลียเพิ่มขึ้น แม้อาจเป็นไปได้ว่าถ้าหากไม่มีการทำการเจรจาเขตการค้าเสรี การค้าระหว่างแอฟริกาใต้กับประเทศเหล่านี้อาจมีค่ามากกว่านี้ก็ตาม [43]

Kalaba et al. ทำการศึกษาเพื่อประเมินผลของการที่สหภาพยุโรปลดอัตราภาษีศุลกากรที่จัดเก็บจากสินค้าจากแอฟริกาใต้ว่ามีผลกระทบในแง่บวกต่อแอฟริกาใต้เพียงใด โดยการ plot ความสัมพันธ์ระหว่างการที่สหภาพยุโรปลดภาษีศุลกากรให้สินค้าที่นำเข้าจากแอฟริกาใต้และการส่งออกของแอฟริกาใต้ จากนั้นจึงประเมินความสัมพันธ์ด้วย visual examination และ Ordinary Least Squares (OLS) regression analysis การตรวจสอบข้อมูลเชิงประจักษ์ (empirical examination) และวิเคราะห์ว่าการเพิ่มขึ้นของการค้าเป็นผลมาจาก trade deepening (สินค้าที่ส่งออกเป็นกลุ่มเดิม แต่มูลค่ามากขึ้น) หรือ trade widening (สินค้าที่ส่งออกในแต่ละกลุ่มมีมูลค่าคงเดิม แต่กลุ่มสินค้าหลากหลายขึ้น) ผลการศึกษาพบว่าเมื่อเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2543 และปี พ.ศ. 2546 มูลค่าการส่งออกจากแอฟริกาใต้ไปยังสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้น แต่สัดส่วนเมื่อเทียบกับมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของแอฟริกาใต้กลับลดลงเล็กน้อย (จากร้อยละ 31.1 เป็นร้อยละ 30.8) การส่งออกสินค้าที่ได้รับการลดหย่อนภาษีศุลกากรจากแอฟริกาใต้ไปยัง EU ก็ลดลงเช่นกัน (จากร้อยละ 40.8 เหลือร้อยละ 39.4) นอกจากนี้ยังพบว่าหลังจากเกิดภาวะ trade deepening ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2543 แล้วลักษณะการส่งออกของแอฟริกาใต้ก็เปลี่ยนเป็นภาวะ trade widening ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2546 นั่นคือแอฟริกาใต้ส่งออกสินค้าหลากหลายขึ้นหลังจากที่การเจรจาเขตการค้าเสรีเริ่มมีผลบังคับใช้ [44]

การศึกษาโดย Jachia และ Teljeur ในปี พ.ศ. 2542 เพื่อศึกษาผลกระทบการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างแอฟริกาใต้และสหภาพยุโรปต่อกระแสการค้าแบบทวิภาคีระหว่างคู่ภาคีทั้งสอง การวิเคราะห์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อเสนอของทั้งสองฝ่ายในปี พ.ศ. 2539 และใช้การจำลองแบบ SMART (SMART simulation technique) ในการหาผลกระทบสุทธิจากการที่แอฟริกานำเข้าสินค้าจากสหภาพยุโรปและการที่แอฟริกาส่งออกสินค้าไปยังยุโรป แยกพิจารณาระหว่าง trade creation และ trade diversion พบว่าหลังจากการเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้ครบถ้วนแล้ว การส่งออกไปยังสหภาพยุโรปของแอฟริกาใต้จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.4 ของมูลค่าการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2539 (637 ล้านดอลลาร์) โดยเป็นผลมาจากการเจรจาเขตการค้าเสรีร้อยละ 0.9 (396 ล้านดอลลาร์) นอกนั้นเป็นผลจากการเจรจารอบอูรุกวัยระหว่างคู่ภาคี สำหรับการนำเข้าจากสหภาพยุโรปของแอฟริกาใต้ จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.3-12.3 ของมูลค่าการนำเข้าจากสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2539 (1.2-6.3 พันล้านแรนด์) โดยเป็นผลมาจากการเจรจาเขตการค้าเสรีร้อยละ 3.4-11.6 (1.7-5.9 พันล้านแรนด์) ขึ้นอยู่กับสถานการณ์จำลองที่ใช้ นอกนั้นเป็นผลจากการเจรจารอบอูรุกวัยระหว่างคู่ภาคี กล่าวคือการนำเข้าของแอฟริกาใต้ได้รับผลกระทบมากกว่าการส่งออกมาก โดยกลุ่มสินค้าที่มีการนำเข้าจาก EU เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญคือ กลุ่มเครื่องจักรและกลุ่มสารเคมี และกลุ่มที่ส่งออกไปยัง EU เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญคือ ผักผลไม้ (ร้อยละ 275) โลหะพื้น (ร้อยละ 143) และสิ่งทอ (ร้อยละ 450) [85]

การศึกษาโดย Gay และ Nieuwoudt [86] เพื่อประเมินผลของการเจรจาเขตการค้าเสรีที่มีต่ออุตสาหกรรมสัมพันธ์ของแอฟริกาใต้ โดยใช้การจำลองการค้า (trade simulation model) จำลอง

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2554 เปรียบเทียบระหว่าง 2 สถานการณ์ คือสถานการณ์ที่มีการทำการเจรจาเขตการค้าเสรี และสถานการณ์ที่ไม่มีการทำการเจรจาเขตการค้าเสรี พบว่าเมื่อมีการทำการเจรจาเขตการค้าเสรีแล้ว ราคาสัมลดลง กล่าวคือราคาเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่าอัตราเงินเฟ้อ การปลูกส้มโดยรวมเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ส่วนเกินของผู้บริโภคในสถานการณ์ที่มีการเจรจาเขตการค้าเสรีสูงกว่าในอีกสถานการณ์หนึ่งราวร้อยละ 2

2. ประเทศที่อยู่ในระหว่างการเจรจาเขตการค้าเสรี

2.1 สาธารณรัฐอินเดีย

อินเดียเป็นคู่ค้าลำดับที่ 8 ของสหภาพยุโรป ในขณะที่สหภาพยุโรปเป็นคู่ค้ารายใหญ่ที่สุดของอินเดีย โดยอินเดียส่งออกสินค้าไปยังสหภาพยุโรปมากที่สุดเมื่อเทียบกับที่ส่งออกไปยังประเทศอื่น และนำเข้าสินค้าจากสหภาพยุโรปมากเป็นอันดับ 2 รองจากที่นำเข้าจากสหรัฐอเมริกา ลักษณะสำคัญของอินเดียคือเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่เนื่องจากประกอบด้วยประชากรถึงราวหนึ่งพันล้านคน [87]

ตารางแสดงกลุ่มสินค้าที่อินเดียส่งออก-นำเข้ามาจากสหภาพยุโรป 5 อันดับแรกในปี พ.ศ. 2554

กลุ่มสินค้าส่งออก	กลุ่มสินค้านำเข้า
เชื้อเพลิงธรรมชาติ น้ำมัน ผลิตภัณฑ์จากการกลั่น	ไข่มุก อัญมณี เหล็ก เหมือง
เครื่องนุ่งห่ม เครื่องประดับ ที่ไม่ใช่ใหม่พรมถัก	เครื่องจักร เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ หม้อไอน้ำ
ไข่มุก อัญมณี เหล็ก เหมือง	เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์
เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์	เหล็กและเหล็กกล้า
สารเคมีอินทรีย์	สารเคมีอินทรีย์

ที่มา: trademap

อินเดียเป็นหนึ่งในประเทศที่สหภาพยุโรปมุ่งจะทำการเจรจาเขตการค้าเสรีด้วย เนื่องจากมีคุณสมบัติเข้าเกณฑ์ที่สหภาพยุโรปต้องการ นั่นคือเศรษฐกิจมีศักยภาพและแนวโน้มที่จะเติบโต และการกีดกันทางการค้าค่อนข้างสูง ทางด้านอินเดีย การที่เข้าถึงตลาดสหภาพยุโรปซึ่งเป็นตลาดที่มีความสำคัญสูงมาก โดยเฉพาะในส่วนของ การส่งออกสิ่งทอและเสื้อผ้า ได้รับการงดเว้นภาษีศุลกากรรวมทั้งจะดึงดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศพร้อมสามารถลงทุนในสหภาพยุโรปได้ น่าจะเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของอินเดีย ในระยะเริ่มแรกอินเดียจึงกระตือรือร้นที่จะเจรจาความตกลงดังกล่าวเช่นกัน แต่ความกระตือรือร้นดังกล่าวก็ลดลงเมื่อการเจรจาดำเนินไป [57]

การเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและอินเดียเริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2550 แต่แม้ในปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2556) ก็ยังไม่ได้ข้อสรุป เนื่องจากมีข้อขัดแย้งอยู่หลายประการ เช่น ในกรณีที่สหภาพยุโรปต้องการให้การลดภาษีศุลกากรเป็นไปอย่างสมมาตรระหว่างทั้งสองฝ่าย เนื่องจากเห็นว่าอินเดียเป็นคู่ค้าที่ทัดเทียมกัน [57] แต่แม้อินเดียจะมีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูง โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมบริการที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเช่นเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงธุรกิจบริการอื่น ๆ เช่น การธนาคารและการสื่อสาร แต่ก็ยังมีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและความมอดอยากอยู่มาก แม้จำนวนของประชาชนในกลุ่มฐานะดีและฐานะปานกลางจะเพิ่มขึ้น แต่ระดับความมอดอยากก็ยังคงสูงมากและความไม่เท่าเทียมก็เพิ่มขึ้น โดยอินเดียมีจำนวนคนยากจนมากที่สุดในโลก และเมื่อเปรียบเทียบกับ GDP ของอินเดียกับสหภาพยุโรป พบว่า GDP ของอินเดียมีค่าเพียงประมาณร้อยละ 6 ของ GDP ของสหภาพยุโรปเท่านั้น [57, 88] จึงไม่อาจนับได้ว่าอินเดียและสหภาพยุโรปเท่าเทียมกัน

ด้วยเหตุนี้ อินเดียจึงเสนอให้บทวนข้อตกลงเกี่ยวกับการลดภาษีศุลกากรอีกครั้ง นอกจากนี้ ปัจจุบันกำแพงภาษีศุลกากรของอินเดียอยู่ในอัตราที่สูง (ร้อยละ 17 โดยเฉลี่ย) ต่างกับสหภาพยุโรปซึ่งค่อนข้างเปิดเสรีและเก็บภาษีศุลกากรในอัตราที่ต่ำอยู่แล้ว (ร้อยละ 2 โดยเฉลี่ย) [57] ดังนั้นเมื่อมีการลดเว้นภาษีศุลกากรโดยสิ้นเชิงในสินค้าส่วนใหญ่ จะเกิดผลกระทบในฝ่ายอินเดียมากกว่าที่เกิดในสหภาพยุโรปมาก โดยเฉพาะเมื่ออินเดียต้องพึ่งพาการค้ากับสหภาพยุโรปอยู่เช่นนี้ อย่างไรก็ตาม สหภาพยุโรปคัดค้านความต้องการนี้ของอินเดียและยืนยันกรานเช่นเดิม [57]

ประเด็นที่เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันในวงกว้างและก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวเพื่อรณรงค์และประท้วง คือข้อกำหนดเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา (TRIPs plus) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเจรจาเขตการค้าเสรี โดยถ้าข้อตกลงนี้มีผลบังคับใช้ จะทำให้อินเดียซึ่งเป็นแหล่งผลิตยาชื่อสามัญที่มีคุณภาพแหล่งใหญ่และส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ [81] โดยไม่สนใจข้อกำหนดด้านสิทธิบัตร [56] ไม่สามารถผลิตยาในราคาถูกลงได้อีกต่อไป ซึ่งจะทำให้การเข้าถึงยาของผู้ป่วยเป็นไปได้ยากขึ้น โดยเฉพาะผู้ป่วยโรคเอดส์ซึ่งมีเป็นจำนวนมากในประเทศกำลังพัฒนา [56]

ทั้งนี้ ถ้าอินเดียลงนามในการเจรจาเขตการค้าเสรี คาดว่าจะมีอุตสาหกรรมหลายกลุ่มได้รับผลกระทบ เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์และอะไหล่ยนต์ ซึ่งอาจสูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาดให้แก่สินค้าจากสหภาพยุโรป เช่นเดียวกับอุตสาหกรรมกระดาษ ในขณะที่อินเดียสามารถผลิตกระดาษและกระดาษแข็งชนิดต่าง ๆ ได้อย่างเพียงพอใช้ในประเทศ แต่อาจถูกผู้ส่งออกกระดาษในสหภาพยุโรปตีตลาดหลังจากภาษีศุลกากรซึ่งสูงลดลง เช่นเดียวกับอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์นมแปรรูปในอินเดียซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก และเป็นที่ยกย่องว่าเป็นแหล่งสร้างงานและรายได้แก่ครอบครัวในชนบท อินเดียนับล้าน ผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์จากนมในสหภาพยุโรปมุ่งจะทำตลาดในอุตสาหกรรมนี้เช่นกัน ในกรณีนี้อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์นมในอินเดียจะไม่สามารถแข่งขันกับผู้ส่งออกในสหภาพยุโรปได้ เนื่องจากผู้ส่งออกในสหภาพยุโรปได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐเป็นจำนวนมาก [57]

การศึกษาเพื่อคาดการณ์ trade sustainability impact ของการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและอินเดีย โดยใช้ computable general equilibrium และ gravity model รวมทั้ง poverty analysis พบว่าการทำการเจรจาเขตการค้าเสรีให้ผลดีทั้งต่ออินเดียและสหภาพยุโรป แม้สหภาพยุโรปจะได้ประโยชน์น้อยกว่าก็ตาม ประเทศที่สามที่อยู่ข้างเคียงอินเดียเช่น บังคลาเทศ ศรีลังกาได้รับผลกระทบในทางลบเพียงเล็กน้อย การเจรจาเขตการค้าเสรีช่วยลดภาวะยากไร้ (poverty) ในอินเดียทั้งในเขตเมืองและชนบท อินเดียอาจมีรายได้ประชาชาติ (national income) เพิ่มขึ้นสูงสุด 4.9 พันล้านยูโรในระยะสั้น และ 1.77 หมื่นล้านยูโรในระยะยาว ในขณะที่สหภาพยุโรปมีรายได้เพิ่มขึ้นสูงสุด 4.4 และ 1.6 พันล้านยูโรในระยะสั้นและระยะยาวตามลำดับ ปริมาณการผลิตในอุตสาหกรรมยานยนต์จะเพิ่มขึ้นในทั้งสองฝ่าย ปริมาณการผลิตในอุตสาหกรรมสิ่งทอและอุตสาหกรรมเครื่องหนังของอินเดียมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 28 ในขณะที่ปริมาณการผลิตของสหภาพยุโรปในอุตสาหกรรมทั้งสองมีแนวโน้มจะลดลงเล็กน้อย (ร้อยละ 1.4 และร้อยละ 3.3 ตามลำดับ) [89]

การศึกษาในปี พ.ศ. 2550 โดย Decreux และ Mitaritonna เพื่อประเมินผลของการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและอินเดียที่มีต่ออุตสาหกรรมทุกประเภท ทั้งในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และบริการ ใช้ MIRAGE model ซึ่งเป็น computational general equilibrium model รูปแบบหนึ่ง ร่วมกับข้อมูลจาก GTAP database ในการจำลอง 2 สถานการณ์ โดยในทั้ง 2 สถานการณ์ ทั้งสองฝ่ายจะลดการกีดกันในการค้าสินค้าลงร้อยละ 95 และในสถานการณ์ที่ 1 มีการลดการกีดกันทางการค้าการบริการลงร้อยละ 10 ในทั้งสองฝ่าย โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง โดยลดลงร้อยละ 5 ในปี พ.ศ. 2550 และอีกร้อยละ 5 ในปี พ.ศ. 2553 ในสถานการณ์ที่ 2 ทั้งสองฝ่ายลดการกีดกันทางการค้าการบริการลงร้อยละ 25 ผลการศึกษาคาดว่าสวัสดิการในฝ่ายสหภาพยุโรปจะเพิ่มขึ้นในทั้ง 2 สถานการณ์ ส่วนสวัสดิการของอินเดียจะเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนก็ต่อเมื่อมีการเปิดเสรีในการค้าการบริการถึงระดับหนึ่ง กล่าวคือสวัสดิการของฝ่ายอินเดียจะลดลงในสถานการณ์ที่ 1 และเพิ่มขึ้นในสถานการณ์ที่ 2 เท่านั้น ในปี พ.ศ. 2563 มูลค่าการส่งออกจากอินเดียไปยังประเทศต่าง ๆ จะเพิ่มขึ้น 9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในทั้งสองสถานการณ์จำลอง ในขณะที่การส่งออกไปยังสหภาพยุโรปจะเพิ่มขึ้น 5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในทั้งสองสถานการณ์จำลอง คิดเป็นร้อยละ 13 ในสถานการณ์ที่ 1 และร้อยละ 14 ในสถานการณ์ที่ 2 อย่างไรก็ตาม คาดว่าการเพิ่มนี้เป็นผลมาจากการลดลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ซึ่งทำให้อินเดียมีศักยภาพในการแข่งขันสูงขึ้นมากกว่าจะเป็นผลจากการลดภาษีศุลกากร อุตสาหกรรมสิ่งทอจะมีการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปมากขึ้น 3.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่มูลค่าการส่งออกไปยังประเทศอื่น ๆ เพิ่มขึ้น 5.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะเดียวกันมูลค่าการส่งออกจากสหภาพยุโรปไปยังอินเดียก็เพิ่มขึ้น โดยเป็นผลมาจากการที่สหภาพยุโรปสามารถเข้าถึงตลาดอินเดียได้ดีขึ้น โดยมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้น 1.7 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐในสถานการณ์ที่ 1 และ 1.8 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐในสถานการณ์ที่ 2 นอกจากนี้ อินเดียส่งออกบริการไปยังสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.3 และ 6.5 ในสถานการณ์ที่ 1 และ 2 ตามลำดับ ขณะเดียวกัน สหภาพยุโรปส่งออกบริการไปยังอินเดียเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 และ 16 ในสถานการณ์ที่ 1 และ 2 ตามลำดับ [88]

2.2 สาธารณรัฐยูเครน

ในปี พ.ศ. 2554 ยูเครนเป็นคู่ค้าลำดับที่ 22 ของสหภาพยุโรป ในขณะที่สหภาพยุโรปเป็นคู่ค้าลำดับที่ 2 ของยูเครนสินค้าหลักที่ยูเครนส่งออกไปยังสหภาพยุโรปคือเหล็ก โลหะ ผลิตภัณฑ์เหมืองแร่ ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และเครื่องจักร ในขณะที่สินค้าสำคัญซึ่งสหภาพยุโรปส่งออกไปยังยูเครนคือเครื่องจักร ยานพาหนะ และสารเคมี [58]

ตารางแสดงกลุ่มสินค้าที่ยูเครนส่งออก-นำเข้ามาจากสหภาพยุโรป 5 อันดับแรกในปี พ.ศ. 2554

กลุ่มสินค้าส่งออก	กลุ่มสินค้านำเข้า
เหล็กและเหล็กกล้า	เครื่องจักร เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ หม้อไอน้ำ
เชื้อเพลิงธรรมชาติ น้ำมัน ผลิตภัณฑ์จากการกลั่น	ยานพาหนะที่ไม่ใช่รถไฟและรถราง
สินแร่ เศษแร่ และขี้เถ้า (ash)	เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์
เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์	เวชภัณฑ์
ธัญพืช	พลาสติกและผลิตภัณฑ์จากพลาสติก

ที่มา: trademap

การเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและยูเครนเริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2551 [58] และได้ข้อสรุปในปี พ.ศ. 2554 แต่ยังไม่มีการบังคับใช้ โดยความตกลงนี้เป็นส่วนหนึ่งของความตกลงความร่วมมือ (Association Agreement) และมีลักษณะเป็น Deep and Comprehensive Free Trade Agreement (DCFTA) ซึ่งมีขอบเขตกว้างกว่าการเจรจาเขตการค้าเสรีแบบดั้งเดิมซึ่งมุ่งเน้นไปที่การลดอัตราภาษีศุลกากรของสินค้าจำพวก manufactured goods ซึ่งนับเป็นความตกลงแบบ “ตื้น” สำหรับความตกลงในเชิงลึกเช่น DCFTA นี้จะครอบคลุมไปถึงการลดหรือยกเลิกการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (non-tariff barriers) การเปิดเสรีทางการลงทุน การค้าขายสินค้าบริการ (services) รวมถึงการประสานมาตรการทางการค้าและการลงทุนของทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกันด้วย [59]

การเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างทั้งสองฝ่ายมีขึ้นเพื่อสร้างความตกลงซึ่งจะมีผลแทนที่ Partnership and Cooperation Agreement (PCA) ระหว่างสหภาพยุโรปและยูเครนซึ่งบังคับใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 PCA นั้นเป็นความตกลงที่ทำให้มีการบูรณาการเศรษฐกิจของทั้งสองฝ่ายในระดับที่ไม่มากนัก โดยมีส่วนที่สำคัญคือ Most Favored Nation (MFN) ซึ่งจะช่วยให้คู่ค้าถูกจัดเก็บภาษีศุลกากรในอัตราเท่ากับอัตราต่ำที่สุดที่ประเทศที่สามได้รับ นอกจากนี้ ยูเครนยังได้รับสิทธิ Generalized System of Preferences ซึ่งได้รับการลดอัตราภาษีศุลกากรจนต่ำกว่าที่ประเทศกลุ่ม MFN ได้รับมาตั้งแต่ก่อนทำ PCA และการที่ยูเครนเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) ในปี พ.ศ. 2551 ก็ทำให้อัตราภาษีศุลกากรที่ยูเครนจัดเก็บลดลงมาก อย่างไรก็ตาม การกีดกันทางการค้าระหว่างคู่ค้าทั้งสองก็ยังคงอยู่ ทั้งด้านภาษีศุลกากร และการกีดกันที่ไม่เกี่ยวกับภาษีศุลกากร จึงมีการริเริ่ม DCFTA ดังกล่าวขึ้นมาเพื่อแทนที่ PCA ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน [59]

อย่างไรก็ตาม การเจรจา DCFTA ยังมีปัจจัยจากภายนอกที่สำคัญซึ่งต้องพิจารณา นั่นคือ ประเด็นทางการเมืองในภูมิภาค แม้สหภาพยุโรปจะเป็นคู่ค้ารายสำคัญของยูเครน แต่ก็ยังเป็นรองประเทศในกลุ่มเครือรัฐเอกราช (Commonwealth of Independent States เช่น รัสเซีย เบลารุส ทาจิกิสถาน) ที่ตั้งอยู่ติดกับยูเครน ซึ่งอาจเสียประโยชน์เนื่องจาก trade creation และ trade diversion ระหว่างสหภาพยุโรปและยูเครนถ้าหาก DCFTA มีผลบังคับใช้ โดยสหภาพยุโรปอาจแก้ปัญหานี้ได้โดยการยื่นข้อเสนอการเจรจาเขตการค้าเสรีกับประเทศในกลุ่มเครือรัฐเอกราชโดยเฉพาะ รัสเซียในภายหลัง นอกจากนี้ยังมีประเด็นเกี่ยวกับความขัดแย้งภายในยูเครน ระหว่างประธานาธิบดีคนปัจจุบันและรัฐบาลกับพรรคฝ่ายค้านอีกด้วย อย่างไรก็ตาม พรรคร่วมฝ่ายค้านส่วนใหญ่ก็สนับสนุน DCFTA [59]

ทว่ามีโอกาสที่ทางฝ่ายสหภาพยุโรปจะปฏิเสธไม่ลงนามใน DCFTA [59] เนื่องจากหลังจากที่ ยูเครนมีการเลือกตั้งประธานาธิบดีในปี พ.ศ. 2553 ภาพลักษณ์เกี่ยวกับระบบการเมืองของยูเครนก็ ถดถอยลงมาก ด้วยเหตุนี้ ถ้าหากยูเครนต้องการให้การลงนามในความตกลงความร่วมมือและ DCFTA เป็นไปอย่างรวดเร็ว ยูเครนต้องยึดมั่นและทำตามมาตรฐานความเป็นประชาธิปไตย เสรีภาพทางการเมือง และสถาบันทางการเมืองของสหภาพยุโรป โดยการพัฒนาการออกกฎหมายและทำให้เกิด รัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งอย่างแท้จริงในปี พ.ศ. 2555

การศึกษาโดย Frey และ Oleksey ในปี พ.ศ. 2554 เพื่อประเมินผลของการที่รัฐบาลยูเครน สูญเสียรายได้จากการจัดเก็บภาษีศุลกากรหลังจากที่การเจรจาเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้ โดย คำนวณผลของการยกเลิกการจัดเก็บภาษีศุลกากรที่มีต่อสวัสดิการ GDP และกระแสการค้าของ ยูเครน โดยใช้ CGE model วิเคราะห์ข้อมูลในปี พ.ศ. 2550 เพื่อหลีกเลี่ยงผลที่เกิดจากภาวะวิกฤต เศรษฐกิจโลก พบว่า GDP ของยูเครนแทบไม่ได้รับผลกระทบจากการยกเลิกการจัดเก็บภาษีศุลกากร ในขณะที่งบประมาณที่ได้จากภาษีศุลกากรของยูเครนซึ่งเดิมมีมูลค่าคิดเป็นร้อยละ 4.03 ของ งบประมาณสาธารณะ ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 1.65-1.7 ของงบประมาณสาธารณะ การนำเข้าจาก สหภาพยุโรปของยูเครนอาจเพิ่มขึ้นได้สูงสุดร้อยละ 1.77 และการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปของ ยูเครนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.11-2 [90]

การศึกษาโดย Nekhay et al. [91] ในปี พ.ศ. 2555 เพื่อประเมินผลที่น่าจะเกิดขึ้นจากการ เจรจาเขตการค้าเสรีที่มีต่อตลาดสินค้าเกษตรกรรมทั้งในยูเครนและในสหภาพยุโรป โดยใช้ AGLINK-COSIMO model ซึ่งเป็น model ที่มีลักษณะเป็น recursive-dynamic, partial equilibrium, supply-demand model และครอบคลุมผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรทั้งหมด ร่วมกับข้อมูลจาก ฐานข้อมูล DG agri 2010 และจำลองช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2563 โดยเปรียบเทียบระหว่าง สถานการณ์ที่มีและไม่มีการทำการเจรจาเขตการค้าเสรี พบว่าการทำการเจรจาเขตการค้าเสรีทำให้ รายรับของผู้ผลิตสินค้าเกษตรในยูเครนเพิ่มขึ้น 393 ล้านยูโร คิดเป็นร้อยละ 2.6 เมื่อเทียบกับ สถานการณ์ที่ไม่มีการทำการเจรจาเขตการค้าเสรี และเพิ่มขึ้น 860 ล้านยูโร หรือร้อยละ 0.4 ในฝ่าย สหภาพยุโรป แต่สินค้าการเกษตรบางชนิดได้รับผลกระทบในทางลบ เช่น ข้าวสาลี ซึ่งรายรับรวมของ ผู้ผลิตในยูเครนลดลงร้อยละ 4.7 และรายรับรวมของผู้ผลิตในสหภาพยุโรปลดลงร้อยละ 1.9 ส่วน รายรับรวมของผู้ผลิตผงนมพร่องมันเนย (skimmed milk powder) และผงนม (whole milk

powder) ลดลงร้อยละ 21.3 และ 6.2 ตามลำดับ มูลค่าการค้าสุทธิ (net trade) ที่ยูเครนค้าขายกับสหภาพยุโรปมีค่าเป็นลบในข้าวสาลี ธัญพืชหยาบ (coarse wheat) เนย ผงนมพร้อมมันเนย หมูและไก่ และมีค่าเป็นบวกในข้าว เนยแข็ง เนื้อวัว และเนื้อลูกวัว

การศึกษาโดย von Cramon-Taubadel ในปี พ.ศ. 2553 เพื่อศึกษาผลกระทบของการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างยูเครนและสหภาพยุโรป โดยใช้ GTAP model และใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูล GTAP-7 ในสองสถานการณ์ ในสถานการณ์ที่ 1 ทั้งสองฝ่ายลดอัตราภาษีศุลกากรลงครึ่งหนึ่ง และในสถานการณ์ที่ 2 นอกจากลดภาษีศุลกากรแล้ว ยังกำหนดให้ยูเครนเพิ่มความสามารถในการผลิตสินค้าการเกษตรขึ้นร้อยละ 5 กล่าวคือ ผลิตสินค้าได้มากขึ้นร้อยละ 5 จากปริมาณวัตถุดิบที่เท่ากัน พบว่าในสถานการณ์ที่ 1 ทั้งยูเครนและสหภาพยุโรปจะได้ประโยชน์จากการลดภาษีศุลกากรลงครึ่งหนึ่ง โดยสหภาพยุโรปมีสวัสดิการเพิ่มขึ้นมากกว่ายูเครน กล่าวคือ สวัสดิการของสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้น 400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่สวัสดิการของยูเครนเพิ่มขึ้นราว 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่หากเปรียบเทียบกับ GDP จะเห็นว่ายูเครนได้รับประโยชน์มากกว่าสหภาพยุโรปเนื่องจากระบบเศรษฐกิจของยูเครนมีขนาดเล็กกว่าสหภาพยุโรปมาก สินค้าที่ยูเครนผลิตและส่งออกไปยังสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือข้าวสาลีและธัญพืชอื่น ๆ และมี trade diversion เนื่องจากอัตราส่วนของการส่งออกของยูเครนไปยังสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นมากกว่าการส่งออกไปยังประเทศอื่น ๆ รวมกัน การผลิตสินค้าในสหภาพยุโรปลดลง แต่การผลิตเนื้อหมูและเนื้อไก่เพิ่มขึ้นเนื่องจากธัญพืชมีราคาถูกลง และมี trade diversion ในการส่งออกสินค้าทั้งอุตสาหกรรมหนักและเบาจากสหภาพยุโรปไปยังยูเครน ส่วนในสถานการณ์ที่ 2 พบว่ายูเครนได้ประโยชน์จากการลดภาษีศุลกากรมากกว่าในสถานการณ์ที่ 1 และเป็นฝ่ายได้ประโยชน์มากกว่าสหภาพยุโรปมาก กล่าวคือ สวัสดิการของยูเครนจะเพิ่มขึ้น 1000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่สวัสดิการของสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นประมาณ 500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ [60]

2.3 สาธารณรัฐสิงคโปร์

สิงคโปร์เป็นคู่ค้าลำดับที่ 14 ของสหภาพยุโรป ทั้งยังเป็นคู่ค้ารายใหญ่ที่สุดในอาเซียน ในขณะที่สหภาพยุโรปเป็นคู่ค้าลำดับที่ 2 ของสิงคโปร์ เนื่องจากเป็นแหล่งนำเข้าสินค้าที่ใหญ่ที่สุด และเป็นตลาดส่งออกสินค้าที่สำคัญของสิงคโปร์ โดยส่งออกไปยังสหภาพยุโรปมากเป็นอันดับที่ 5 เมื่อเทียบกับมูลค่าสินค้าที่สิงคโปร์ส่งออกไปยังคู่ค้ารายอื่น นอกจากนี้สหภาพยุโรปยังลงทุนในสิงคโปร์เป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกันสิงคโปร์คือประเทศจากภูมิภาคเอเชียที่ลงทุนในสหภาพยุโรปมากเป็นอันดับที่ 2 รองจากญี่ปุ่น [92]

ตารางแสดงกลุ่มสินค้าที่สิงคโปร์ส่งออก-นำเข้ามาจากสหภาพยุโรป 5 อันดับแรกในปี พ.ศ. 2554

กลุ่มสินค้าส่งออก	กลุ่มสินค้านำเข้า
สารเคมีอินทรีย์	เครื่องจักร เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ หม้อไอน้ำ
เครื่องจักร เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ หม้อไอน้ำ	เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์
เวชภัณฑ์	เชื้อเพลิงธรรมชาติ น้ำมัน ผลิตภัณฑ์จากการกลั่น
เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์	อากาศยาน อากาศยาน และส่วนประกอบ
เชื้อเพลิงธรรมชาติ น้ำมัน ผลิตภัณฑ์จากการกลั่น	ยานพาหนะที่ไม่ใช่รถไฟและรถราง

ที่มา: trademap

เนื่องจากเศรษฐกิจของประเทศในกลุ่ม ASEAN มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว สหภาพยุโรปจึงต้องการสร้างความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศเหล่านี้ผ่านการเจรจาเขตการค้าเสรี (EU-ASEAN FTA) การเจรจาเริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2550 จากนั้นมีการเจรจากันถึง 9 ครั้ง แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ และการเจรจาดังกล่าวถูกระงับไปในปี พ.ศ. 2552 หลังจากนั้นสหภาพยุโรปจึงหันมามุ่งเจรจาเขตการค้าเสรีกับประเทศสมาชิก ASEAN เป็นรายประเทศไป โดยเริ่มที่สิงคโปร์ซึ่งมีเศรษฐกิจที่พัฒนาแล้วและเทียบเท่าสหภาพยุโรปเมื่อพิจารณาในแง่ของ GDP per capita เป็นประเทศคู่ค้าที่ใหญ่ที่สุดใน ASEAN เป็นประตูสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมไปถึงเป็นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ส่วนภูมิภาคของบริษัทสัญชาติยุโรปจำนวนมาก นอกจากนี้อีกสาเหตุหนึ่งที่สหภาพยุโรปเลือกเจรจากับสิงคโปร์คือการที่สิงคโปร์ไม่ได้มีสินค้าส่งออกหลักเป็นสินค้าที่เป็นประเด็นอ่อนไหวทางการเมือง เช่น สินค้าเกษตรและสิ่งทอ สหภาพยุโรปจึงคาดว่าจะสามารถสรุปข้อเจรจาได้อย่างไม่ยืดเยื้อ [52] และจากนั้นจะใช้สิงคโปร์เป็นฐานในการเจรจาเขตการค้าเสรีกับประเทศอื่นในกลุ่ม ASEAN ต่อไป [52, 93, 94]) ด้านสิงคโปร์นั้นมีระบบเศรษฐกิจที่เปิดกว้างมาก การลงนามในการเจรจาเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรปซึ่งเป็นคู่ค้ารายใหญ่จะเป็นผลดีต่อการค้าและการลงทุนของสิงคโปร์เอง [52]

การเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและสิงคโปร์เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2553 จากนั้นมีการเจรจากัน 11 ครั้ง [95] จึงได้ข้อสรุปบางส่วนเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2555 [61] ขณะนี้ร่างความตกลงอยู่ในขั้นตอนการทบทวน และจะมีการเจรจาด้านการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนต่อไปในปี พ.ศ. 2556 นี้

2.4 สหพันธ์รัฐมาเลเซีย

ในปี พ.ศ. 2554 มาเลเซียเป็นคู่ค้าลำดับที่ 23 ของสหภาพยุโรป ในขณะที่สหภาพยุโรปเป็นคู่ค้าลำดับที่ 4 ของมาเลเซีย [96] สินค้าหลักที่สหภาพยุโรปนำเข้าจากมาเลเซียคือเครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์และอะไหล่ น้ำมันปาล์ม สารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี ผลิตภัณฑ์จากยาง สินค้าส่งออกหลักไปยังสหภาพยุโรปคือเครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องจักร สารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมี ยานพาหนะ รวมทั้งผลิตภัณฑ์จากเหล็ก [97]

ตารางแสดงกลุ่มสินค้าที่มาเลเซียส่งออก-นำเข้ามาจากสหภาพยุโรป 5 อันดับแรกในปี พ.ศ. 2554

กลุ่มสินค้าส่งออก	กลุ่มสินค้านำเข้า
เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์	เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์
เครื่องจักร เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ หม้อไอน้ำ	เครื่องจักร เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ หม้อไอน้ำ
สัตว์ ไขมันและน้ำมันจากพืช	อากาศยาน อวกาศยาน และส่วนประกอบ
ยางและผลิตภัณฑ์จากยาง	ยานพาหนะที่ไม่ใช่รถไฟและรถราง
อุปกรณ์ถ่ายภาพ อุปกรณ์ทางการแพทย์	อุปกรณ์ถ่ายภาพ อุปกรณ์ทางการแพทย์

ที่มา: trademap

หลังจากที่สหภาพยุโรปประสบปัญหาในการเจรจาเขตการค้าเสรีกับประเทศในกลุ่ม ASEAN นอกจากสิงคโปร์แล้ว มาเลเซียก็เป็นอีกประเทศหนึ่งในกลุ่ม ASEAN ที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ของสหภาพยุโรป ทั้งในด้านศักยภาพในการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ และยังมีภารกิจกีดกันทางการค้าสูง จึงเป็นคู่ภาคีที่สหภาพยุโรปเลือกเจรจาเขตการค้าเสรีด้วย [63]

ทางด้านมาเลเซียนั้น แม้ระบบเศรษฐกิจโดยรวมมีความเสถียร แต่นับตั้งแต่ก่อนภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในเอเชีย (Asian Financial Crisis) อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก็ถดถอยมาโดยตลอด มาเลเซียอยู่ในสถานะประเทศที่มีรายได้ปานกลางมานานถึง 32 ปี โดยไม่สามารถยกระดับขึ้นเป็นประเทศที่มีรายได้สูงได้ ในปี พ.ศ. 2553 รัฐบาลมาเลเซียจึงประกาศและเริ่มดำเนินการตามแผน New Economic Model (NEM) เมื่อมุ่งสู่ความเป็นประเทศที่มีรายได้สูง ส่วนหนึ่งของแผนดังกล่าวคือ Economic Transformation Plan (ETP) ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อสนับสนุนการลงทุนในประเทศโดยหน่วยงานเอกชน และปรับเปลี่ยนบทบาทของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจ การเลือกเจรจาเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรปก็เป็นผลมาจาก ETP ดังกล่าว โดยเป็นไปเพื่อเพิ่มกระแสการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment) และเพิ่มการเข้าถึงตลาดในสหภาพยุโรปซึ่งเป็นผู้ค้ารายสำคัญ นอกจากนี้ อีกแรงกระตุ้นหนึ่งที่ทำให้เกิดการเจรจาดังกล่าวคือการทำการเจรจาเขตการค้าเสรีของประเทศเพื่อนบ้าน ถ้าหากสินค้าส่งออกของประเทศเหล่านั้นและมาเลเซียใกล้เคียงกัน และส่งออกไปยังจุดหมายเดียวกัน การที่ประเทศเพื่อนบ้านเข้าถึงตลาดของคู่ค้าได้ดีกว่าผ่านการเจรจาเขตการค้าเสรีจะเป็นภัยคุกคามต่อการส่งออกของมาเลเซีย [62]

การเจรจาความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและมาเลเซียเริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2553 จนถึงปัจจุบันมีการเจรจากันแล้ว 7 ครั้ง จากนั้นก็ถูกระงับเอาไว้ชั่วคราวเนื่องจากมีการเลือกตั้งทั่วไปในมาเลเซีย [64] ทำให้ยังไม่ได้ข้อสรุปในการเจรจา ระหว่างนั้นมีบางประเด็นที่ต้องพิจารณา เช่น ในกรณีของการส่งออกน้ำมันปาล์มของมาเลเซีย น้ำมันปาล์มเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ รัฐบาลจึงต้องการเพิ่มปริมาณการผลิตและส่งออก แต่ต้องคัดค้านและกลุ่มพลเรือนคัดค้าน เนื่องจากถ้าหากจะเพิ่มการผลิตน้ำมันปาล์ม จะต้องมีการบุกรุกและถางพื้นที่ป่า นอกจากนี้ การเจรจาเขตการค้าเสรียังนำไปสู่การลดภาษีศุลกากรที่มาเลเซียเก็บจากสินค้าจำพวกยานยนต์ซึ่งนำเข้ามาจากสหภาพยุโรป ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมยานยนต์ภายในมาเลเซีย และธุรกิจขนาดย่อมอาจได้รับผลกระทบในทางลบเช่นกันหากมีการเปิดเสรีในการจัดซื้อของรัฐบาล (public procurement) และถ้า TRIP Plus มีผลบังคับใช้ ก็อาจส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมผลิตยาชื่อสามัญในประเทศมาเลเซีย [62]

2.5 สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ระบบเศรษฐกิจของเวียดนามมีลักษณะเป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนโดยการส่งออก (export-driven economy) โดยกว่าร้อยละ 60 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) ของเวียดนามมาจากการส่งออก กล่าวคือ มูลค่าการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 61 ในปี พ.ศ. 2548 และร้อยละ 61 ในปี พ.ศ. 2551 ตามลำดับ โดยร้อยละ 16 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติในปี พ.ศ. 2551 หรือคิดเป็นมูลค่าราว 1.5 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ มาจากการส่งออกไปยังสหภาพยุโรป เมื่อเทียบสัดส่วนมูลค่าการส่งออกในปีดังกล่าว พบว่าการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปคิดเป็นร้อยละ 17 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของเวียดนาม [98]

ตารางแสดงกลุ่มสินค้าที่เวียดนามส่งออก-นำเข้ามาจากสหภาพยุโรป 5 อันดับแรกในปี พ.ศ. 2554

กลุ่มสินค้าส่งออก	กลุ่มสินค้านำเข้า
เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ รองเท้า รองเท้าหุ้มข้อแบบไม่มีเชือกผูก และ ส่วนประกอบ	เครื่องจักร เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ หม้อไอน้ำ เวชภัณฑ์
เครื่องนุ่งห่ม เครื่องประดับ ที่ไม่ใช่ไหมพรมถัก กาแฟ ชา เครื่องเทศ	เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ อากาศยาน อากาศยาน และส่วนประกอบ
ปลา สัตว์จำพวกกิ้งกั้ง ปู สัตว์จำพวกหอยและ ปลาหมึก และสัตว์น้ำอื่น ๆ	ยานพาหนะที่ไม่ใช่รถไฟและรถราง

ที่มา: trademap

เวียดนามลงนามใน Framework Cooperation Agreement กับสหภาพยุโรปเมื่อปี พ.ศ. 2538 และยังทำความตกลง Partnership and Cooperation Agreement (PCA) ในภายหลัง และเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2555 ที่ผ่านมา เวียดนามและสหภาพยุโรปได้เริ่มต้นการเจรจาเขตการค้าเสรีอย่างเป็นทางการ โดยมีกำหนดแล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2556 [99] จนถึงปัจจุบัน (กรกฎาคม พ.ศ. 2556) มีการเจรจาแล้วสี่รอบ [100]

Dordi และ Pasini (2011) คาดการณ์ผลกระทบของการเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างเวียดนามและสหภาพยุโรปที่มีต่อสินค้านำเข้าและส่งออกบางชนิดของเวียดนาม พบว่าสำหรับการนำเข้าในอุตสาหกรรมยานยนต์จากสหภาพยุโรปของเวียดนาม การนำเข้าส่วนประกอบรถยนต์จะเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่การนำเข้ารถยนต์ซึ่งประกอบเสร็จจากสหภาพยุโรปไม่ได้รับผลกระทบมากนัก เนื่องจากปัจจัยด้านค่าขนส่งที่สูงกว่าการนำเข้าส่วนประกอบ ทำให้ต้นทุนด้านการขนส่งที่เพิ่มขึ้นจะหักล้างกับผลได้ที่เกิดจากการลดอัตราภาษีศุลกากร นอกจากนี้ การนำเข้าอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์จะเพิ่มมากขึ้น ในส่วนของอุตสาหกรรมเครื่องจักร การนำเข้าจากสินค้าจากสหภาพยุโรปของเวียดนามจะเพิ่มขึ้นไม่มากนัก เนื่องจากอัตราภาษีศุลกากรเดิมต่ำอยู่เป็นทุน แต่เวียดนามอาจได้ประโยชน์จากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจากสหภาพยุโรปที่เพิ่มขึ้น ในด้านสินค้าส่งออกของเวียดนาม อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องแต่งกายซึ่งเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดในเวียดนามจะได้

ประโยชน์ เนื่องจากในปัจจุบัน ภาษีศุลกากรซึ่งสหภาพยุโรปกำหนดไว้สำหรับสินค้ากลุ่มสิ่งทอและเครื่องแต่งกายของเวียดนามในอัตราร้อยละ 12 ทำให้การส่งออกสินค้าในกลุ่มนี้ไปยังสหภาพยุโรปเป็นไปได้อย่างยากลำบาก การลดภาษีศุลกากรลงเหลือร้อยละ 0 จะส่งเสริมการส่งออก เช่นเดียวกับอุตสาหกรรมรองเท้าซึ่งมีการจัดเก็บทั้งภาษีศุลกากร และการใช้นโยบายตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-dumping) และถูกจัดเก็บภาษีในอัตราร้อยละ 17 ในปัจจุบัน [101]